CESARSKIE
TOWARZYSTWO LEKARSKIE
WILEŃSKIE,

JEGO PRACE I WYDAWNICTWA

(1805—1864).

Napisał

D-r JÓZEF BIELIŃSKI,

bibliotekarz Tow. lek. Wil., członek honorowy Tow. lek. Warsz.

(*Odbitka z Pamiętnika Tow. Lekarskiego Warsz. 1889*).

WARSZAWA.

Druk K. Kowalewskiego, ul. Królewska Nr. 29.

1890.

Дозволено Цензурою.
Варшава, 15 Февраля 1890 г.

Towarzystwo lekarskie w Wilnie w dziejach medycyny polskiéj bardzo wydatne zajmuje stanowisko tak pod względem prac naukowych w ciągu osiemdziesięcioletniego istnienia dokonanych, jak pod względem usług poniesionych dla społeczeństwa, czyli pod względem czynności swych zewnętrznych. Jest ono najstarszém z Towarzystw w Państwie rosyjskiém, a istnieniem dotychczasowém, dobrze świadczy o potrzebie i żywotności społeczeństwa. Gdy Uniwersytet, który mu dał początkowanie, oddawna nie istnieje, gdy Akademii nie stało, Towarzystwo pozbawione i materyjalnéj podpory i współpracownictwa znakomitych profesorów pomimo to prosperuje. Że działalność jego naukowa i społeczna w chwili np. obecnéj jest bardzo ograniczoną, to bynajmniéj nie na karb samego Towarzystwa, lecz na okoliczności od niego niezależne winno być złożoném. Historyja takiéj Instytucyi jest niezmiernie pouczającą, jednakże nie bierzemy się do jéj skreślenia, pozostawiając to więcéj uzdolnionym. Naszém zadaniem będzie wykazanie prac Towarzystwa pod względem bibliograficznym, z główném uwzględnieniem rzeczy drukowanych oraz wykazanie chronologicznego spisu urzędników i alfabetycznego członków. Odnośnie działalności Towarzystwa na zewnątrz, zaznaczymy tylko najważniejsze momenty.

Jako dopełnienie do naszego studyjum, Towarzystwo lekarskie bardzo się nadaje. Członkowie miejscowi to pierwszego rzędu działacze na polu naukowém, z którego sprawę zdajemy. Towarzystwo wreszcie jest ostatniém i jak dotąd jedyném schronieniem dla rozbioru kwestyj naukowych lekarskich w Wilnie.

lepsze pisma peryjodyczne w materyi medycyny, chirurgii i farmacyi. 4. Na zgromadzeniach tego Towarzystwa czytywane będą rozprawy, tyczące się pomienionych umiejętności, przez jednego z członków napisane. Wszystkie tu wyrażone przedmioty wpisywane być mają w Protokóły.

III. Pisma, które przed Towarzystwem czytane być mają, mogą być napisane w języku łacińskim, polskim, francuzkim i niemieckim. W trzech ostatnich przypadkach autor pismo swoje nie inaczéj, jak tłumaczone na język łaciński złoży w Archiwum Towarzystwa.

IV. Czynności Towarzystwa ciągle w pewnych odstępach czasu drukiem ogłaszane będą i to ogłoszenie winno być w języku łacińskim. Ustanowiony być ma komitet z trzech wybranych członków złożony, którego obowiązkiem będzie wybierać pisma warte druku i o tych dawać wyrok; poczém tenże komitet zajmie się doprowadzeniem do skutku ogłoszenia czynności Towarzystwa.

V. Towarzystwo zgromadzać się będzie (ile razy potrzeba tego wypadnie) w sali, w któréj się odbywają lekcyje medycyny praktycznéj. Posiedzenia będą pospolicie raz w miesiąc, jeżeli jaki szczególny wypadek np. choroba zaraźliwa, nie wywoła potrzeby sesyi nadzwyczajnéj.

VI. Osoby, nie należące do Towarz., mogą się znajdować na jego zgromadzeniach, będąc przez którego z członków wprowadzone; lecz takie osoby powinny się oddalić, gdy Towarzystwo zajmować się będzie szczegółami swojego wewnętrznego zarządu.

VII. Towarzystwo złożone być ma z członków miejscowych i z korespondentów. Dyplomaty tak na pierwszych jak i na drugich podpisane będą przez Prezesa i Sekretarza, oraz stwierdzone pieczęcią Towarzystwa.

VIII. Każdy, kto jest doktorem medycyny, każdy chirurg lub aptekarz potwierdzony, mieszkający w Wilnie, może być przyjęty w poczet członków miejscowych; nazwisko kandydata przedstawione być ma Towarzystwu przez trzech członków, a na następującém posiedzeniu Towarzystwo przystąpi do wyboru i sekretnémi kreskami o jego przyjęciu stanowi.

IX. Tymże sposobem obierani będą członkowie korespondenci. Lecz nikt członkiem korespondentem obrany nie będzie,

tylko osoby znane z chwałą przez wydane przez siebie pisma, lub też osoby, które w rękopisach okażą Towarzystwu własne dzieło, stosowne do praktyki tej umiejętności, którą się z powołania zajmują.

X. Członkowie obecni obiorą jednego z pomiędzy siebie na Prezesa, który przez rok tylko jeden urząd swój sprawować będzie, po ukończeniu którego nie może być zaraz obranym, chyba znowu po upłynionym roku. Do niego należeć będzie zagajać i rozwiązywać sesyję, czuwać nad utrzymaniem dobrego porządku, zwoływać zgromadzenia nadzwyczajne Towarzystwa. Bez podpisu Prezesa lub jego zastępcy żaden akt ważnym nie będzie.

XI. Towarzystwo obierze także Wice-prezesa, którego jedynym obowiązkiem będzie zastępować prezesa, w przypadku jego niebecności. Czas jego urzędowania tenżesam co i Prezesa.

XII. Sekretarz ma być również obrany z pomiędzy członków miejscowych na lat trzy, po upływie których znowu na dalszy czas potwierdzonym być może. Tenże sekretarz prowadzić winien protokóły, w których rzeczy, tyczące się nauki po łacinie, a inne potoczne przedmioty po polsku lub po francuzku wpisywać będzie. Jego obowiązkiem jest utrzymywać korespondencyję i przy nim być ma Archiwum i pieczęć. Przed każdą sesyją powinien udać się do Prezesa, aby się z nim umówić o interesach, które się odbywać mają. W nieobecności Sekretarza, jeden z członków Towarzystwa, przez niego wprzód uproszony, zastąpić go powinien.

XIII. Kasa Towarzystwa złożona i utrzymywana będzie: 1, z ofiar dobrowolnych w gotowiźnie, które każdy z członków miejscowych, po przyjęciu do Towarzystwa, złożyć powinien. 2, ze składki rocznéj, która według potrzeby Towarzystwa ułożoną będzie. 3, z przedaży Pamiętników, które Towarzystwo drukować każe.

XIV. Towarzystwo obierze podskarbiego, którym ani Prezes, ani jego zastępca, ani Sekretarz być nie może. Podskarbi żadnéj sumy z kasy nie wyda bez zalecenia podpisanego przez Prezesa i Sekretarza, a ci żadnego zalecenia nie dadzą

bez zezwolenia Towarzystwa. Podskarbi na końcu każdego roku rachunki zdawać będzie.

XV. Towarzystwo wszelkie wybory czynić będzie przez kreski sekretne i większością głosów. W przypadku równości kresek, prezes równość rozwiązywać ma przez kreskę powtórną.

Powyższą Ustawę podpisali założyciele: Becu, Braun, Eneholm, Gutt, Heymann, Liboschitz, Lobenwein, Matusewicz, Schlegel, Śniadecki Jędrzej, Spitznagel, Szymkiewicz, Wagner i Wolfgang. Z nazwiskami témi spotykaliśmy się niejednokrotnie powyżéj.

Uroczyste otwarcie Towarzystwa lekarskiego odbyło się dnia 12 Grudnia 1806 roku, w obecności najznakomitszych obywateli kraju. Posiedzenie zagaił pierwszy prezes Jędrzej Śniadecki rozprawą: *O pożytkach, jakie powszechność z zaprowadzenia Towarzystw lekarskich odnosić może.* Następnie Lobenwein mówił: *O przesądach panujących względem zaszczepiania wakcyny*, a sekretarz Józef Frank: *O zakładach naukowych wileńskich.*

Od téj epoki aż do 12 Grudnia 1831 roku, posiedzenia Towarzystwa odbywały się według porządku zastrzeżonego Ustawą. Nawet rok 1812, w którym Uniwersytet przestał chwilowo funkcyjonować, nie wpłynął ujemnie na bieg posiedzeń. Wszystkich tych posiedzeń w 1-ym okresie było 225. W tym czasie wybrano członków 306.

Pod względem naukowym okres ten jest najznakomitszym Wiele okoliczności złożyło się na to, przedewszystkiém dobór członków. Co Litwa miała naówczas najznakomitszego pod względem lekarskim, należało do Towarzystwa. Niektórzy członkowie, jak Frank, Śniadecki, Bojanus, byli zestosunkowani z najznakomitszymi uczonymi świata, umieli ich zainteresować działalnością Towarzystwa, pierwszego w Rossyi i ci ostatni zapragnęli być członkami korespondentami, przesyłając Towarzystwu swe prace. Prócz tego Uniwersytet, z łona którego wyszło Towarzystwo, był obdarzony wielu przywilejami przez Cesarza, cieszył się poparciem Ministrów; nic więc dziwnego, że ten szereg zaszczytów i przywilejów spływał ubocznie

i na Towarzystwo i wpłynął w późniejszym czasie na pozyskanie tytułu „Cesarskiego“. Najważniejszą jednak przyczyną, która do dziś dnia świadczy o wielkiéj żywotności i pożyteczności Towarzystwa, są czasopisma, czego w późniejszych okresach nie spotykamy. Wedle brzmienia bowiem ustawy Towarzystwa, lepsze prace powinny być ogłaszane drukiem, a korzyści z wydawnictw płynące miały jego skarbiec zasilać. Ówczesne położenie kraju nie nadawało się do wydawnictw, tak że „Dziennik wileński“, równocześnie prawie z Towarzystwem założony, pomimo że był najświetniéj redagowanym i cieszył się ogólném poparciem, upadł jednakże. Rok 1807 i 1812 były bardzo ciężkiémi dla Litwy *resp.* dla Wilna; dla tego, chociaż Towarzystwo odbywało swoje posiedzenia bardzo skrupulatnie i pod względem naukowym postępowo się rozwijało, nie mogło przystąpić do wydawnictw. Gdy się stosunki polityczne cokolwiek wyjaśniły, pierwszą czynnością było ogłoszenie prac członków, czytywanych na posiedzeniach: dwa tomy „Pamiętników Towarzystwa“, trzy roczniki „dziennika medycyny, chirurgii i farmacyi“, dwa tomy „Pamiętnika farmaceutycznego“, zawarły w sobie ważniejsze prace, które z jednéj strony najdokładniéj poznajamiały czytających ze stanowiskiem Towarzystwa pod względem naukowym, z drugiéj stanowiły cenny materyjał do dziejów jego. Wydawnictwa te posłużą nam do dokładnego bibliograficznego zestawienia przedmiotów, z którego się pokaże, jak żywy udział przyjmowali uczeni lekarze i aptekarze wileńscy w pracach Towarzystwa. Nie wszystkie artykuły znalazły pomieszczenie w cytowanych wydawnictwach. Niektóre kwestyje palące drukowano w innych czasopisach, szczególniéj wówczas, gdy specyjalne nie egzystowały, jak np. w „Dzienniku wileńskim“, który przez czas jakiś był organem Towarzystwa, w „Dziejach dobroczynności“ i innych. Otóż z tych ostatnich czasopism wynotujemy poniżéj prace członków, odnoszące się do medycyny, farmacyi i nauk przyrodniczych. Tym sposobem wykaz ten będzie najwymowniejszem dopełnieniem dziejów Towarzystwa lekarskiego w pierwszym okresie.

Pozostaje nam dopowiedzieć kilka słów o posiedzeniach ważniejszych, dyplomach, i o niektórych szczegółach dotychczas nie uwzględnionych.

Pierwsze posiedzenie odbyło się w mieszkaniu Józefa Franka dnia 11-go Października 1806 roku. Przeczytano odezwę generała Benningsena i kopiję z Najwyższego reskryptu; następnie dla uwiecznienia wdzięczności ku Najjaśniejszemu Panu, przeznaczono dzień 12-go Grudnia, jako dzień urodzin Cesarza, na obchód rocznego posiedzenia, a dzień 12 każdego miesiąca, jako dzień normalny posiedzeń miesięcznych. Na tém posiedzeniu wybrano na rok 1806/7 prezesem Śniadeckiego, Wice-prezesem Lobenweina, Sekretarzem Franka, a Skarbnikiem Gutta, który zdał sprawę z funduszów Towarzystwa. Okazało się z raportu, że dochodu było 573 ruble, wydatków 354 rs., pozostało przeszło 218 rs.

Na drugiém posiedzeniu postanowiono, że wówczas zebranie uważa się za prawomocne, jeżeli nie mniéj jak połowa członków znajduje się na niém. Posiedzenie to ważne z tego względu, że postanowiono wnieść petycyję do naczelnika poczt, aby korespondencyja Towarzystwa mogła być odprawianą bezpłatnie. Ówczesny dyrektor poczt Ławiński petycyję przyjął, uwzględnił ją i do téj chwili cała korespondencyja Towarzystwa jest odprawianą bezpłatnie.

Bardzo uroczystem było posiedzenie 5-e, z rzędu a roczne piérwsze, o czém powyżéj wzmiankowaliśmy. Odtąd na roczne posiedzenia zgromadzały się wszystkie warstwy społeczne, mając na czele ówczesnych generał-gubernatorów. Dzięki powszechnemu zainteresowaniu się i powadze, jaką było otoczone Towarzystwo, nie jedna ważna kwestyja z inicyjatywy jego weszła w życie nie mało przyczyniając się do usunięcia epidemii lub podobnych klęsk narodu.

Na pierwszém posiedzeniu w roku 1807, z rzędu siódmém, przyjęto projekt profesora Groddka dla dyplomów Towarzystwa. Projekt ten aż do dnia dzisiejszego jest używany, ze zmianą tylko emblematów. Oto tekst pierwotny:

Auspiciis—Augustissimi Potentissimi—Alexandri I— Rossiarum Imperatoris—Scientiae et Artium medicarum in crementis invigilans—Caesarea Societas Medicorum Vilnensis—Laborum quos saluti et felicitati publicae ac privatae augendae sollicita cura in pendere constituit—Socium—esse voluit virum experientissimum doctrinae medicae laude florentem—NN—Cujus

voluntatis suae ut exstet publicum et amplissimum documentum —Sodali suo clarissimo— Litteras has manifestas Caesareae Societatis medicorum vilnensis sigillo munitas — In perpetuam rei memoriam tradendas decrevit. Actum in consenssu medicorum Caesareae Societatis vilnensis (data).— Societatis Praeses (L. S.) Societati a Litteris.

Na posiedzeniu dziesiątém postanowiono uważać posiedzenie za otwarte, gdy się zbierze $1/3$ członków; przy wyborach wymaganą jest najmniéj połowa.

Na posiedzenia przybywali członkowie nie tylko raz na miesiąc, lecz w każdéj potrzebie, a podczas epidemij daleko częściéj i obmyślali środki zaradcze. Niejednokrotnie leczyli bezpłatnie wojskowych po szpitalach, nie szczędząc ani czasu, ani zdrowia. Owszem, dla powstrzymania szerzącéj się w r. 1812 gorączki zgniłéj (tyfus), przyczynili się do spiesznego usunięcia i chowania niezliczonych wówczas ciał martwych, którémi szpitale i ulice były zawalone. Ogłaszali nadto instrukcyje względem wstrzymania i leczenia różnoczesnych chorób epidemicznych, zwracając nieraz uwagę i na epizoocyję. Doświadczano i przyjmowano nowe lekarstwa, rozbierano skład i skutki wód mineralnych litewskich, śledzono główne cechy i siedlisko kołtuna, szczególniéj w Pińszczyznie. Również do zatrudnień Towarzystwa na zewnątrz zaliczyć wypada, upowszechnienie mianowicie w r. 1808 ospy krowiéj, przesłanéj w r. 1802 przez Cesarzowę matkę. O pracach, popularnie wykładających choroby nagminne a odnoszących się do téj epoki, wspominaliśmy wyżéj.

W roku 1819 na posiedzeniu 124 czytano niektóre dopełnienia Ustawy; mianowicie, że każdy z członków miejscowych obowiązany jest raz na rok dostarczyć Towarzystwu rozprawę przez siebie napisaną. Wstępujący do Towarzystwa członek wnosi jednorazowo 15 rs. Roczna składka 6 rubli. Polecono Towarzystwu drukować corocznie krótkie sprawozdanie z czynności w gazetach miejscowych. Na témże posiedzeniu rozpatrywano, projekt wniesiony przez Wolfganga, żeby wydzielić z łona Towarzystwa wydział farmaceutyczny. Projekt ten, w 12-u paragrafach zawarty, przyjęty został. Oto dwa najważniejsze paragrafy: „I. Cel główny Wydziału farmaceutycznego zawiera się w dwóch częściach: z których

pierwsza, ogólna polega na przykładaniu się do wzbogacenia Farmaceutyki i ściśléj z nią połączonych umiejętności przyrodzonych; druga zaś szczególna, ma na widoku pomoc i ułatwienie osobom, témi przedmiotami w okręgu naukowym wileńskim zajmującym się, wzajemne oświecanie się w swojém powołaniu i § XI: Członkowie szczególnie będą miéć na celu w pracach swoich, dla wydziału przeznaczonych: 1. Przykładanie się do zbogacenia Gabinetu farmakologicznego. 2. Rozbiory chemiczne płodów przyrodzenia, mianowicie do lekarstw wchodzących, a w tych się i wody mineralne znajdują. 3. Udzielanie wiadomości o szczególniejszych wypadkach i postrzeżeniach nadarzonych w laboratoryjach. 4. Doskonalenie sposobów dawnych i wynajdywanie nowych robienia preparatów farmaceutycznych. 5. Obmyślanie środków robienia w bliższych miejscach tych preparatów, które się tylko w fabrykach wyrabia i sprowadza z zagranicy lub ze stron odległych. 6). Śledzenie, gdzie i w jakiéj obfitości rość zwykły lekarskie rośliny i zaprowadzanie uprawy tych, które z trudnością zbierać się dają, które najczęściéj u materyjalistów bywają fałszowane, albo się łatwo zamieszać mogą i być wzięte jedne za drugie: np. *Rad. Hellebori nigri*; *Angelicae Archangelicae*: *Gei Urbani*, *Valerianae Off. Colchici autumn. Flor. Verbasci Thapsi*; *Sem. Phellandrii Aquatici* i t. p. 7. Postrzeganie przy sprowadzaniu materyjałów lekarskich drogą handlu, albo przy nabywaniu od zajmujących się ich zbieraniem, czém bywają zastępowane przez niewiadomość, albo skażone lub też z umyslu fałszowane. Takie artykuły z ich opisami składane będą w wydziale dla ogłaszania względem ich stosownych ostrzeżeń. 8. Czynić wyjątki z pism peryjodycznych obcych, zwłaszcza tyczące się odkryć wynalazków nowych; zaprowadzenia i upowszechnienia machin lub instrumentów, w zastosowaniu techniczno-farmaceutyczném, pożytek istotny przynoszących, oraz doniesienia literackie o ważniejszych pismach wpływ na farmacyję mających“.

Tu winienem nawiasem dodać, że wydział farmaceutyczny okazał się niezmiernie ruchliwym i wiele powyprowadzał na widownię jednostek, dotychczas nieznanych, chociaż bardzo użytecznych; wydawnictwa zaś jego stały na wysokości współczesnych wydawnictw zagranicznych.

Na pierwszém posiedzeniu Wydziału farmaceutycznego d. 3 Czerwca 1819 roku, które się odbyło w sali aktowéj Uniwersytetu, przemawiał Lobenwein jako prezes Towarzystwa, Gutt jako dyrektor wydziału, Wolfgang, Wagner i sekretarz wydziału Fryderyk Woelck; przy czém rozdano Ustawę po polsku i po niemiecku.

Na posiedzeniu 126 wybrano komitet redakcyjny II-o tomu Pamiętników, złożony z Józefa Franka, Lobenweina, Pelikańa i Mikołaja Mianowskiego; a na posiedzeniu 128 wezwano jeszcze Homolickiego, który razem z Frankiem redagował tom pierwszy.

Dnia 6 Maja 1820 roku Towarzystwo obchodziło uroczyście 70-ą rocznicę urodzin Tennera. Na posiedzeniu 151 (12 Listopada 1821 roku) postanowiono i wybrano komitet złożony z doktorów: Pelikana, Franka, Mianowskiego, Wolfganga i Porcyanki, dla wydania prac tak lekarzy jak i aptekarzy (ci ostatni wydali oddzielnie Pamiętnik farmaceutyczny), w ogólnym zbiorze pod tytułem: „Dziennik medycyny, chirurgii i farmacyi"; wydawnictwo zaś „Pamiętnika farmaceutycznego" zawiesić, dla braku prenumeratorów.

Kiedy w roku 1821 Barcelona została nawiedzoną przez żółtą febrę, a czterech lekarzy francuzkich: Pariset, François, Bailly i Mazet, bez względu na niebezpieczeństwo tam się udali i nieśli pomoc nieszczęśliwym mieszkańcom, Towarzystwo lekarskie, aby uczcić ten czyn heroiczny wysłało adres uznania doktorom: Pariset, François i Bailly następującéj treści: „Quem in nupera Barcellonensium miserrima strage, magnae animae prodigum, vitamque et salutem exterorum, suo vel interritu redimere paratum admiratus est cultior orbis terrarum", a na pomnik dla zmarłego Mazeta, zebrano między obecnymi 245 rubli, do nieobecnych rozesłano arkusz do podpisów. W ogóle zebrano 400 rubli i te wraz z adresem wysłano do Paryża, za pośrednictwem ambasadora francuskiego w Petersburgu hr. de la Ferronay.

Na posiedzeniu 162 (25 Października 1822) zawiadomiono zebranych, że aptekarze usunęli się od współudziału materyjalnego w wydawnictwie prac Towarzystwa; dla tego prof. Por-

cyanko i Rymkiewicz, aby wydawnictwo mogło wyjść z pod prasy, z własnéj szkatuły łożą koszty.

Na posiedzeniu 174 członkowie—redaktorowie zawiadomili zgromadzonych, że dla braku prenumeratorów nie decydują się wydawać „Dziennika“ na rok następny.

Minister oświecenia Szyszków zażądał od Towarzystwa, aby mu dostarczono wszystkie protokóły od początku istnienia Towarzystwa, a na przyszłość za każdy ubiegły miesiąc. Odezwę te przeczytano na posiedzeniu 188 (13 Października 1825 r.) i odtąd co miesiąc spełnia się powyższe zalecenie.

Na posiedzeniu 214 (12 Listopada 1829 roku) postanowiono wznowić wydanie „Dziennika medycyny chirurgii i farmacyi“ i polecono prof. Abichtowi i Rymkiewiczowi, aby przygotowali program wydawnictwa. Dla uzupełnienia materyjałów do „Dziennika“, postanowiono zobowiązać wszystkich członków Towarzystwa, aby po kolei czytywali na posiedzeniach oryginalne artykuły lekarskie. Na następném posiedzeniu wzięto na uwagę projekt włączenia do przyszłego „dziennika“ artykułów z dziedziny nauk przyrodzonych, jako mających związek z naukami lekarskiémi i dla tego zdecydowano zaprosić na członków Towarzystwa prof. fizyki Drzewińskiego, botaniki Józefa Jundziłła, prof. agronomii Oczapowskiego, prof. chemii Fonberga, astronomii Sławińskiego i naturalistę Kumelskiego. Na Styczniowém posiedzeniu 1830 r. (216) postanowiono przesłać Ministrowi Oświaty program przyszłego wydawnictwa z prośbą o pozwolenie wydawania. Prócz tego wyznaczono komitet redakcyjny, w skład którego weszli prof. Śniadecki, Abicht, Porcyanko, Rymkiewicz, aptekarz Woelck i dr. Józef Mianowski. W Lutym nadeszło pozwolenie od ministra generała księcia Karola Liwena. Na posiedzeniu 218 (w Marcu) postanowiono, że jedna rozprawa inauguralna nie jest dostateczną dla wyboru na członka Towarzystwa, lecz wymaganą koniecznie jest inna rozprawa *ad hoc* dla wyboru na członka napisana.

Na posiedzeniu 225 (17 Grudnia 1831) postanowiono między innémi, wydawać w roku przyszłym w dalszym ciągu specyjalne wydawnictwo Towarzystwa: Dziennik medycyny, chirurgii i farmacyi, i dla wszechstronnego roz-

patrzenia tego pytania, wyznaczono prywatne posiedzenie w mieszkaniu prof. Śniadeckiego w dniu 2 Stycznia 1832 roku. To była ostatnia czynność Towarzystwa w rozpatrywanym przez nas okresie pierwszym.

ROZDZIAŁ XLI.

Okres drugi 1832 — 1864.

Pierwsze posiedzenie w tym okresie odbyło się 3 Października, z rzędu 227. Na niém przedstawiono odezwę Konferencyi Akademii medyczno-chirurgicznéj, w któréj zaproponowano Towarzystwu prenumerowanie na wspólny koszt z Akademiją dzienników i gazet. Projekt ten przyjęto z zastrzeżeniem, żeby wszyscy członkowie Towarzystwa mieli prawo korzystać z dzienników, które Akademija specyjalnie dla siebie wypisuje i żeby czytelnia była wspólną w Bibliotece Akademii.

Na posiedzeniu 237 (13 Października 1834) czytano odezwę prezesa Kuczkowskiego, w któréj pomieszczoną była kopija reskryptu ministra spraw wewnętrznych: aby Akademija łącznie z Towarzystwem wydawała dziennik medycyny peryjodycznie w języku łacińskim lub po rosyjsku (po polsku zabroniono i dla tego „Dziennik medycyny, chirurgii i farmacyi" zawieszony został). Towarzystwo zgodziło się i do komitetu redakcyjnego delegowało Porcyankę i Adamowicza. W parę lat późniéj wyszedł I Tom wydawnictwa pod tytułem: *Collectanea medico-chirurgica.*

Na posiedzeniu 19 Grudnia 1837 roku (251) postanowiono wezwać wszystkich członków, aby raczyli przedstawić uczone prace i osobiste postrzeżenia, któreby z czasem posłużyły jako materyjał do druku Pamiętnika Towarzystwa.

Na posiedzeniu 254 (21 Maja 1838 roku) czytano reskrypt księcia Dołgorukowa, gubernatora wojennego, w którym zapytuje się, czy konieczném jest pismo peryjodyczne i prosi o wyjaśnienie mu szczegółowe składu redakcyi przyszłego dziennika. Reskrypt ten był wywołany prośbą Towarzystwa do Ministra o pozwolenie wydawania Dziennika. Na reskrypt powyższy odpowiedziano: Dziennik jest koniecznym szczególniéj dla leka-

rzy mieszkających na prowincyi i nie mających możności korzystania z pism zagranicznych; można będzie wydawać go kwartalnie jak niegdyś „Dziennik medycyny, chirurgii i farmacyi"; i po trzecie, że redaktorami wybrani zostali prof. Abicht, Rymkiewicz, Adamowicz, Woelck Aleksander i Gorski Stanisław. Na posieniu 255 czytano odezwę wojennego gubernatora następującéj treści: „Minister Oświaty za pośrednictwem komitetu Ministrów prosił Cesarza Jegomości o dozwolenie Towarzystwu wydawać Dziennik lekarski po rosyjsku i polsku". Cesarz Jego Mość raczył pozwolić, dodając na przedstawieniu własnoręcznie: „tylko w języku rosyjskim".

Na posiedzeniu 265 (16 Listopada 1840 roku) postanowiono prosić kuratora Okręgu naukowego, o danie odpowiednego mieszkania na pomieszczenie zbiorów i biblioteki Towarzystwa a także salę dla posiedzeń. Tu winienem zauważyć, że dopóki istniał Uniwersytet a późniéj Akademija, Towarzystwo nie miało potrzeby mieć własnych zbiorów, biblioteki lub sali dla posiedzeń, gdyż zbiory Uniwersyteckie i akademickie wystarczały dla niego. Gdy zaś stało się wiadomém, że Akademia przeniesioną zostaje do Kijowa, jako wydział lekarski Uniwersytetu Ś-go Włodzimierza, wraz ze wszystkiémi zbiorami zrozumiałą jest troska Towarzystwa, gdyż znalazło się ono bez przytułku.

Na posiedzeniu 270 (17 Grudnia 1841 roku) prezes zaprojektował drukowanie protokółów, na co nastąpiła zgoda, lecz naówczas nie obmyślono jeszcze środków na koszta druku. Dr. med. Grumma odezwą z Lutego 1842 r. zaproponował drukowanie wszystkich prac Towarzystwa w wydawaném przez siebie czasopiśmie „Druh Zdrawia". Dnia 10 Marca 1843 r. uczciło Towarzystwo nabożeństwem żałobném pamięć Józefa Franka, zmarłego w Como 6 Grudnia (n. s.) 1842 r.

Widzieliśmy poprzednio, że Towarzystwo nie miało stałego pomieszczenia dla posiedzeń, dla tego coraz to w inném miejscu musiały się one odbywać. Kurator Okręgu białoruskiego Gruber pozwolił w Bibliotece gimnazyjalnéj pomieścić bibliotekę, a posiedzenia odbywać w Auli; lecz z uwagi, że dotychczasowe pomieszczenie było czasowém i od kaprysu naczelnika szkół zależało,—Towarzystwo robiło starania, aby w szpitalu Sawicz,

gdzie naczelnym lekarzem był Rymkiewicz, znaleźć schronienie, lecz starania te nie odniosły skutku.

Za prezydentury Adamowicza urządzono oddzielny gabinet farmaceutyczny. Kuszewicz aptekarz i Fr. Woelck jednomyślnie zgodzili się przyjść z pomocą, aby dać początek temu gabinetowi. Sekretarz Moszyński Julian zaczął urządzać Archiwum Towarzystwa a bibliotekę, mającą w tym czasie przeszło 2000 tomów Renier Anicety.

Towarzystwo, nie ogłaszając ani pamiętników, ani protokółów, postanowiło w inny sposób zaradzić naglącéj potrzebie. Lepsze artykuły, oddawna nagromadzone w Archiwum, mające jeszcze naówczas wartość naukową wydano pod ogólnym tytułem:

Postrzeżenia najnowsze niektórych lekarzy zebrane przez A. F. Adamowicza. Tym sposobem, członkowie zamiejscowi chociaż w części mogli poznajomić się z działalnością Towarzystwa i z niektórémi pracami, czytanémi na posiedzeniach. Wydano takich postrzeżeń pięć tomów, w różnych latach.

Na posiedzeniu 334 (12 Maja 1847 roku) postanowiono zakupić u rzeźbiarza Jelskiego niektóre biusty profesorów Uniwersytetu, aby je pomieścić w bibliotece Towarzystwa. Zwrócono na jedném z posiedzeń uwagę aptekarzy, aby lekarstwa ekspedyjowano sumiennie, a recepty żeby były kopiowane na sygnaturach.

Na posiedzeniu 373 (12 Maja 1851 roku) komunikowano reskrypt dyrektora departamentu lekarskiego Richtera i medal bronzowy wybity na cześć Franków, który dla Towarzystwa nadesłano za pośrednictwem Ministeryjum Spraw zagranicznych. Postanowiono: aby medal ten zawsze znajdował się w rozporządzeniu Prezesa, jako symbol jego stanowiska.

Na posiedzeniu 380 (12 Stycznia 1852 r.) czytano nekrolog zmarłego członka prof. Rymkiewicza. Na témże posiedzeniu podano projekt ułożenia słownictwa lekarskiego, przy pomocy Towarzystwa lekarskiego warszawskiego, lecz niektórzy członkowie uznali ten projekt za przedwczesny.

Na posiedzeniu 391 (12 Lutego 1853 roku) przedstawiono księgę dla zapisywania członków Towarzystwa, którą nazwano: *Liber aureus Caesareae Societatis medicae vilnensis.*

Na posiedzeniu 395 otrzymano reskrypt od generała-gubernatora, w którym zalecono, aby Towarzystwo usunęło swe zbiory z dotychczasowego pomieszczenia, przeznaczonego na Archiwum centralne. Na skutek prośby oddano salę, w któréj kiedyś była apteka jezuicka, późniéj za Uniwersytetu gabinet farmakologiczny. Salę tę stosownie urządzono i w niéj do dziś dnia odbywają się posiedzenia i przechowują biblioteka i zbiory. Bardzo ubogie to pomieszczenie, wilgotne i ciemne, ale w obec małych środków, jakiémi Towarzystwo rozporządza, nie podobna jest myśléć o wynajęciu mieszkania odpowiedniego.

Na posiedzeniu 411 (12 Listopada 1854 r.), podano pierwszą myśl przygotowania się odpowiedniego do obchodzenia jubileuszu półwiekowéj działalności Towarzystwa.

Na posiedzeniu 415 (12 Marca 1855 r.) postanowiono ogłosić w gazetach o mającym się odbyć jubileuszu w Grudniu t. r. Na témże posiedzeniu debatowano, ażeby za 25 dukatów kupić od d-ra de Carro pamiętniki Franka, rękopis w 6 tomach. Lecz dla braku funduszu musiano uciec się do ofiarności hr. Tyzenhauza Rajnolda, który za powyższą cenę pamiętniki nabył i Towarzystwu ofiarował.

Na posiedzeniu 419 (12 Czerwca 1855 r.) prezes Towarzystwa zawiadomił zebranych, że hr. Tyzenhauz ofiarował 500 rubli za rozprawę konkursową z okazyi jubileuszu i prosił zebranych, aby oznaczyli temat przyszłéj rozprawy. Ważniejsze tematy podali: Wikszemski Stanisław: O medycynie popularnéj; Szymkiewicz Andrzej: O sposobach wykrycia fałszowania mąki i drugich przedmiotów żywności; Adamowicz: O kołtunie stanowi on chorobę *sui generis*, czy *crisis* innych cierpień; pochodzi z przyczyn endemicznych właściwych Litwie i t. d. Ponieważ temat o kołtunie odpowiadał i życzeniu hr. Tyzenhauzena, przeto postanowiono prosić Ministra o dozwolenie ogłoszenia konkursu; Abichtowi zaś poruczono napisać program konkursu. Dnia 7 Grudnia odbyło się posiedzenie komitetu jubileuszowego, a w dniu 12 grudnia odbyła się uroczystość jubileuszowa, według z góry ułożonego programu. Po wysłuchaniu

Mszy św. u Ś-go Jana, zebrali się w sali posiedzeń członkowie i goście. Po przybyciu gubernatora, zagaił posiedzenie prezes Adamowicz mową, w języku francuzkim, o znaczeniu Towarzystwa lekarskiego i jego historyi w Wilnie; następnie sekretarz Wikszemski Stanisław przeczytał urzędowe sprawozdanie roczne, a dr. Chawłowski w rozprawie: *Progressus medicinae in primo dimidio XIX seculi*, wyłożył w języku rosyjskim niektóre postępy i odkrycia w medycynie. Następnie odczytano reskrypt ministra, upoważniający Towarzystwo do ogłoszenia warunków konkursu do nagrody i sam program tegoż konkursu. Uczta dopełniła uroczystości. W kilka dni późniéj deputacyja w imieniu Towarzystwa, z Wagnerem, członkiem założycielem na czele, udała się do Połuknia, majętności Wolfganga i tam uprosiła 80-letniego starca, aby sławne swe imię wpisał własnoręcznie do księgi złotéj.

Na posiedzeniu 430 (12 Listopada 1856 r.) czytano odezwę kuratora okręgu naukowego, generała Wrangla, w któréj zapytywano, do ilu stopni mrozu mogą uczniowie uczęszczać do gimnazyjum. Towarzystwo, nie wchodząc w rozbiór poszczególnych wypadków, odnośnie kompleksyi, ubrania, odległości mieszkania, postanowiło odpowiedzieć, że uczniowie pierwszych trzech klas mogą uczęszczać do 15°R.

Na posiedzeniu 457 czytano odezwę D-ra Natansona, w któréj prosi o wysyłanie mu protokółów Towarzystwa dla drukowania ich w „Pamiętniku"; odpowiedziano, że nadsyłać będą tylko pojedyńcze prace członków.

Na posiedzeniu 459 komitet konkursowy pod prezydencyją prof. Homolickiego, zdawał sprawę z nadesłanych 6-u rozpraw o kołtunie. Z tych żadna nie kwalifikowała się do nagrody, a jedna z nich, więcéj wyróżniająca się, pozyskała *accessit*. Po wysłuchaniu powyższego sprawozdania, postanowiono: rezultat pierwszego konkursu ogłosić w gazetach, naznaczyć drugi z terminem również trzyletnim. Na témże posiedzeniu prezes zakomunikował o zbliżającym się Jubileuszu 50-letniéj działalności lekarskiéj: Kowalskiego, Sejferta i Wolfganga. Po wysłuchaniu przemówienia, w którém skreślono biografiję jubilatów i ich zasługi, postanowiono uczcić ich odpowiednią uroczystością. Tymczasem jeden z jubilatów, Wolfgang, nie doczekał

publicznego uczczenia, gdyż 17 Maja 1859 roku życie zakończył. Towarzystwo czynny przyjmowało udział w żałobnym obrzędzie.

Na posiedzeniu 462 (26 Czerwca 1859 r.) odbył się jubileusz Kowalskiego, o którym podałem kilka szczegółów w monografii: „Doktorowie medycyny“.

Na posiedzeniu 472 (12 Kwietnia 1860 r.) prezes wniósł, ażeby aptekarze zajmowali się wychowaniem i edukacyją uczniów farmacyi, wykładając im lekcyje farmacyi i nauk przyrodniczych. Inspektor zarządu lekarskiego, obecny na posiedzeniu, obiecał wpłynąć, ażeby ten projekt był urzeczywistniony.

W dniu 3 Sierpnia 1860 roku odbył się pogrzeb profesora Abichta. Towarzystwo *in corpore* przyjmowało udział, a wiceprezes Wikszęmski mową uczcił pamięć zasłużonego profesora i członka Towarzystwa.

Na posiedzeniu 491 (13 Stycznia 1862 r.) wybrano komitet pod prezydencyją prof. Korzeniewskiego, dla rozpatrzenia nadesłanych rozpraw konkursowych o kołtunie.

Na posiedzeniu 504 (12 Kwietnia 1862 r.) członek Reykowski Donat wniósł, aby rozprawy czytane na posiedzeniach przez członków, przedewszystkiém były drukowane w zbiorach, mających być wydanémi przez Towarzystwo.

Na posiedzeniu 510 (13 Stycznia 1864 r.) zebrali się aptekarze w celu wyboru dyrektora oddziału farmaceutycznego. Prezes w przemówieniu swojém zwrócił uwagę na ważność farmacyi i stanowisko aptekarzy w społeczeństwie, następnie wymienił wielkie niektórych zasługi i zakończył wspomnieniem pośmiertném o Karolu Wagnerze, b. aptekarzu, ostatnim członku—założycielu Towarzystwa, obywatelu ziemskim, który zakończył życie w majętności swojéj, Soleczniki, w powiecie wileńskim.

Na posiedzeniu 516 (12 Czerwca 1864 r.) zdawał sprawę z czynności swoich, komitet dla zbadania parchów w Wilnie.

Zbliżając się do końca naszego sprawozdania, pozostaje nam dopowiedzieć słów kilka o stanie biblioteki i gabinetów w końcu tego okresu.

Biblioteka za czasów Uniwersytetu i pierwszych lat Akademii, prawie że nie istniała. Kilkadziesiąt dzieł i rozpraw, nadesłanych przez różnych uczonych europejskich i złożonych

przez członków miejscowych, stanowiło cały zasób. Członkowie, jak to zaznaczyliśmy, korzystali z biblioteki uniwersyteckiéj, póżniéj akademickiéj. Gdy téj ostatniéj nie stało, biblioteka Towarzystwa zaczęła stopniowo wzrastać z pism peryjodycznych, które prenumerowano, i z darów w książkach przez różne osoby. Główne ofiary pochodzą od D-ra Przeborowskiego, prof. agronomii Fryczyńskiego, prof. Wolfganga, prof. Adamowicza, prof. Abichta; Doktorów Grassa, Kowalskiego i długoletniego a bardzo zasłużonego bibliotekarza, Reniera. Prócz tych pomniejsze dary wpływały bez przerwy i tym sposobem w końcu roku 1864, czyli okresu, na którym kończymy naszą relacyję o Towarzystwie, było w Bibliotece 8006 tomów.

Gabinet anatomo-patologiczny. Prace członków Towarzystwa z anatomii patologicznéj weszły do składu gabinetu uniwersyteckiego; gdy więc zbiory Akademii wywieziono do Kijowa, Towarzystwo pozbawione zostało własnych zbiorów. Adamowicz, którego zasługi dla Towarzystwa nie są dotychczas należycie ocenione, pierwszy wpłynął na założenie gabinetu przy Towarzystwie, ofiarując na początek 43 preparaty niektóre z nich znakomicie odrobione. Póżniéj prof. Leonow także się przyczynił swémi darami, i od téj chwili gabinet, stopniowo wzrastając, doszedł w końcu 1864 r. do 152 preparatów.

Gabinet farmakologiczno-farmaceutyczny. Założony w r. 1842 przy pomocy Adamowicza przez dwóch aptekarzy wileńskich Justyna Kuszewicza i Fryderyka Woelcka, w następnych latach dzięki ogólnemu poparciu nie tylko aptekarzy wileńskich i lekarzy, ale i osób prywatnych, doszedł w końcu 1864 r. do 600 numerów.

Gabinet mineralogiczny. Powstał głównie po śmierci Wolfganga z daru rodziny zmarłego. Gabinet ten kilkunastu zaledwie egzemplarzami wzbogacony, liczył w końcu 1864 r. 2049 numerów.

Archiwum uporządkował pierwszy Dr. Moszyński Julian. Znajdujemy w niem wiele ciekawych dokumentów urzędowych, autografów znakomitych ludzi, rozprawy czytywane różnemi czasy przez członków, dyplomata i inne pamiątki i rzeczy rzadkie.

III.

Urzędnicy Towarzystwa lekarskiego.

Rok	Prezes	Wiceprezes	Sekretarz	Podskarbi	Bibliotekarz	Konserwa
1806	Śniadecki	Lobenwein	Frank	Gutt Jerzy		
1807	Encholm	Śniadecki	"	"		
1808	Śniadecki	Lobenwein	"	"		
1809	Lobenwein	Śniadecki	"	"		
1810	Briotet	Lobenwein	"	"		
1811	Becu	Tieffenbach	"	"		
1812	Śniadecki	Spitznagel	"	"		
1813	Szymkiewicz	Niszkowski	"	"		
1814	Śniadecki	Becu	"	"		
1815	Niszkowski	Mianowski	"	"		
1816	Spitznagel	Bojanus	"	"		
1817	Frank	Wolfgang	Mianowski	"		
1818	Lobenwein	Frank	"	Schultz Mac.		
1819	Frank	Pelikan	"	"		
1820	Mianowski	Barankiewicz	Homolicki	"		
1821	Pelikan	Frank	"	"		
1822	Frank	Pelikan	"	"		
1823	Pelikan	Homolicki	Rymkiewicz	"		
1824	Mianowski	Herberski	Abicht	"		
1825	Pelikan	Porcyanko	"	"		
1826	Mianowski	Barankiewicz	"	"		
1827	Berkman	Abicht	Adamowicz	"		
1828	Śniadecki	Porcyanko	"	"		
1829	Abicht	Rymkiewicz	Mianowski Józ.	"		
1830	Śniadecki	Porcyanko	"	"		
1831	Porcyanko	Rymkiewicz	"	"		
1832	Rymkiewicz	Wróblewski Fr.	Muyschel	"		
1833	Śniadecki	"	"	"		
1834	Kuczkowski	Mianowski M.	"	"		
1835	Porcyanko	Rymkiewicz	Korzeniewski	"		
1836	Śniadecki	Kuczkowski	"	Woelck Alex.		
1837	Kuczkowski	Rymkiewicz	Adamowicz	"		
1838	Abicht	Porcyanko	"	"		
1839	Rymkiewicz	Adamowicz	Sochacki	"		
1840	Korzeniewski	"	"	Göhling		
1841	Adamowicz	Kowalski	"	"		
1842	Kowalski	Adamowicz	Moszyński	Woelck Fryd.	Renier Anicety	Maleszew
1843	Adamowicz	Woelck Alex.	"	"	"	"
1844	Rymkiewicz	Adamowicz	"	"	"	"
1845	Adamowicz	Schrejber Mik.	"	"	"	"
1846	Rink Roman	Adamowicz	Wikszemski St.	"	"	"
1847	Adamowicz	Rink	Moszyński	"	"	"
1848	Powstański	Choński	"	Titius	Titius	"
1849	Adamowicz	Moszyński	Wikszemski St.	"	"	"
1850	Moszyński	Adamowicz	"	"	"	Bartoszew
1851	Adamowicz	Moszyński	Reykowski	"	"	"
1852	Moszyński	Wikszemski St.	"	"	"	"
1853	Adamowicz	Moszyński	"	"	Wikszemski Fr.	Zejdler L
1854	Moszyński	Adamowicz	Wikszemski St.	"	"	"

Prezes	Wiceprezes	Sekretarz	Podskarbi	Bibliotekarz	Konserwator
Adamowicz	Moszyński	Chawłowski	Naruszewicz	Wikszemski St.	Zejdler Ludwik
Moszyński	Adamowicz	"	"	Karczewski	"
Adamowicz	Wikszemski St.	"	"	Renier	"
. . . . .	Adamowicz	Wikszemski St.	"	"	"
Adamowicz	Wikszemski St.	Reykowski	"	"	"
"	"	"	"	"	"
"	Korewa Alex.	"	"	"	"
"	Reykowski	Korewa	"	"	"
"	Zmaczyński	"	Renier	"	"
"	Titius	"	Naruszewicz	"	"

IV.

Członkowie czynni i korespondenci.

(Z wykazaniem rozpraw nadesłanych lub czytanych przez autorów na posiedzeniach Towarzystwa i ze szczególném uwzględnieniem prac, które się nie pojawiły w wydawnictwach Towarzystwa).

Abernethy Jan w Londynie. Słynny chirurg (1763—1831). Pierwszy podwiązał tętnicę biodrową (1796), wybrany na członka w r. 1823. Nadesłał dla Towarzystwa własne dzieło: *Surgical observations on local diseases and on aneurisms*. Londyn 1804, 8-o.

Abicht Adolf, prof. Akademii, wybrany w r. 1823, zakończył życie w r. 1860. W r. 1852 czytał: O wodach mineralnych Birsztańskich.

Adamowicz Adam Ferdynand. Wybrany na członka w r. 1825. Od roku 1840 najczynniejszy członek i wieloletni prezes. Zaledwie część rozpraw czytywanych przez niego na posiedzeniach podajemy poniżéj. O wielu znajdujemy tylko wzmianki bez podania tytułu: W roku 1829 czytał: 1, *Historia quatuor infantum in uno domo brevissimo tempore demortuorum absque cognita causa a magistro medicinae Guze conscriptas et observatus*. W roku 1842 czytał. 2. O życiu i pracach barona Larrey'a, 3. Kratkij oczerk djejstwij Imperatorskawo wilenskawo medicinskawo obszczestwa.

W r. 1849. 4. *Notitia de observationibus* D-ris Aladani de Lalibarde.

W r. 1853. 5. *Observationes collectae ex operibus auctorum quibus spontanea evolutio pilorum confirmatur possibilitas, in cystide eorum que praesentia in vesica, ovariis aliisque organis corporis humani.*

W r. 1854. 6., biografije członków: Morawskiego, Fiszera, Rymkiewicza, Siewróka i Reynharda. 7. Historyja cesarskiego Towarzystwa lekarskiego wileńskiego od założenia do roku 1842.

W r. 1855. 8. O celach i historyi Towarzystwa lekarskiego w Wilnie (po francuzku w czasie uroczystości jubileuszowéj).

W r. 1859. 9. Czytał biografiję prof. Wolfganga.

W r. 1862. 10. *De magnetismo animale.*

W r. 1864. 11. *De Echinococco et cysticerco celuloso. Structura vermium modum quo formam Thaeniae excipiant atque ope vasorum lymphaticorum et sanguineorum in varia organa hominis transean expliare studebat.* 12. *Extrophia vesicae urinariae.* 13. *De tinea.* 14 *De neuralgia scapulo costalis.* 15. *De anevrysma cordis.* 16. *De struma in Lithuaniae.*

Adamowicz Jan, brat poprzedzającego, aptekarz w Grodnie, wybrany został na członka w r. 1843.

Albers I. A. dr. med. w Bremie, wybrany na członka w r. 1815, umarł dnia 24 Marca 1821 roku. Nadesłał dla Biblioteki Towarzystwa słynne swe dzieło: *De tracheitide infantum.* Lipsk, 1816 4-o, za które otrzymał 6000 franków nagrody, wyznaczonéj przez Napoleona.

Aleksander. Generał, Sztab-doktór armii angielskiéj, służył w Ost-Indyi, wybrany na członka w roku 1824, zakończył życie w r. 1860. Słynny okulista. Pierwszy w Londynie dokonał operacyi zaćmy, przy cięciu górném rogówki.

Alibert I. L. dr. med., lejb-medyk dworu francuzkiego, wybrany na członka w r. 1807.

Anders August, dr. med. Sztab-lekarz, wybrany został w r. 1807.

Angioli Jan dr. m. w Pizie, wybrany został w r. 1810.

Angioli Józef dr. m. w Pizie, wybrany został w r. 1810.

Arejula dr. m., lekarz dworu hiszpańskiego, wybrany został w r. 1807.

Arendt Andrzéj dr. m. naczelny lekarz szpitala w Symferopolu, ostatecznie prezes Towarzystwa lekarskiego w Odessie, wybrany w r. 1852.

Arendt Mikołaj dr. med. i chir. Naczelny lekarz szpitala artyleryi w Petersburgu, wybrany został w roku 1822.

Armstrong Jan w Londynie wybrany został w roku 1828. Umarł dnia 12 Grudnia 1829. Słynny lekarz w szpitalu londyńskim dla chorób gorączkowych.

Arnold Christian dr. med. w Warszawie, wybrany został w r. 1819.

Assalini P. dr. med. i chir. w Medyjolanie, wybrany został na członka w r. 1814, umarł w Neapolu w r. 1846. Słynny okulista włoski, uczeń Scarpy. Towarzyszył Napoleonowi w wyprawach do Rosyi; wówczas to poznajomił się z Towarzystwem wileńskiém i do jego Biblioteki nadesłał: *Discorso sopra un nuovo stromento per l'estrazione della cateratta*. Pawia 1792 8-o.

Auer (von) **Wiktor** dr. med. ordynator szpitala Ś-go Jakóba w Wilnie, wybrany został w r. 1860.

Autenrieth Jan Henryk Ferdynand, wybrany został w roku 1831. Umarł 2 Maja 1835 r. Słynny z swych lekcyj o tyfusie brzusznym, którą to formę chorobową pierwszy tak nazwał. Był uczniem Jana Piotra Franka, podczas pobytu tego ostatniego w Pawii.

Auverth Aleksander dr. med. rzecz. rad. stanu, prof. zwyczajny w Moskwie, wybrany został w r. 1853.

Awłosewicz Anioł, medyko-chirurg w Wilnie, wybrany został w r. 1837.

Baehr Jerzy dr. med. rad. stanu, naczelny lekarz szpitala wojskowego w Wilnie, wybrany został w r. 1843.

Baehrens dr. med. w Rydze, prezes tamecznego Towarzystwa lekarskiego, wybrany w r. 1846.

Balk D. G. prof. m. w Dorpacie, wybrany został w r. 1807.

Bałwański Antoni dr. med. członek zarządu lekarskiego w Grodnie, wybrany został w r. 1853.

Barankiewicz Maciéj dr. med. i chir. w Wilnie, wybrany został na członka w r. 1809.

Czytał w r. 1814: *Observationes practicas de vomitu chronico varia ex causa veniente.*

W r. 1815. *Considerationes de effectu vaccinae ex ejus quo ad aetatem non proportionata insitione*, 4-o str. 14.

W r. 1819 czytał: 1. *Observatio usum secalis cornuti in labore partas spectantes.* 2. *Historia vomitus nigri.*

W roku 1826. O pewnym użytku belladony w rodzeniu, 4-o str. 14.

W r. 1820. *Historia haemorrhagiae uteri intemae.*

W r. 1829 zakończył życie.

Baranowski Antoni dr. med. nadesłał w roku 1859: Kilka uwag o użyciu lekarskiem *kali hydrojodici*; wybrany został na członka w tymże roku, w kilka tygodni późniéj zakończył życie w Abele, w Nowoaleksandryjskim powiecie.

Bartoszewicz Adam, prowizor w Kownie, wybrany został na członka w r. 1861.

Bartoszewicz Józef dr. med. Inspektor zarządu lekarskiego w Wilnie, wybrany został na członka w roku 1860, umarł w roku 1870.

Bartoszewicz Józef Aleksander, dr. med. z Wilna, wybrany został w r. 1848, umarł w Kownie w r. 1867.

Batalin Maciéj dr. m. i chir. rad. st. główny Sztab-doktór 1 armii w Mohilewie, wybrany został w r. 1821.

Bartholomeus Teodor dr. med. chirurg J. C. W. Konstantego Pawłowicza w Warszawie, wybrany na członka w r. 1812.

Bärkman Jan dr. med. w Wilnie, prof. Akademii, wybrany został na członka w r. 1820.

Bącewicz Jan dr. med. w Warszawie, wybrany został na członka w r. 1835.

Becu August dr. med. Członek założyciel. W roku 1811 czytał: *Observatio circa lac viridescens Prussiatem ferri continens.* Umarł w r. 1824.

Beer Józef G. dr. med. prof. okulistyki w Wiedniu, wybrany został w r. 1817, umarł w r. 1821. Słynny profesor wiedeński. Józef Frank, podczas pobytu swego w Wiedniu w r. 1815, zapisał się na listę jego uczniów i liczył się do najpilniejszych między słuchaczami, ze wszystkich stron świata przybywającymi. Dla nas ma Beer szczególniejsze znaczenie. Frank powró-

ciwszy do Wilna, usilnie zalecał, aby wysłać do Wiednia którego ze zdolniejszych adjunktów i urządzić samodzielną klinikę oczną przy Uniwersytecie. Ówczesny zarząd uniwersytecki w części tylko spełnił żądanie Franka, wysłał bowiem Herberskiego do Wiednia, dla studyjowania chorób ocznych, a otworzenie kliniki pozostawił na dalszy plan, który się nigdy nie ziścił, przynajmniéj za czasów Uniwersytetu. W Akademii Okulistyka stanowiła wprawdzie przedmiot oddzielny, przez profesora chirurgii wykładany, lecz kliniki, jakiéj się Frank niegdyś domagał, również nie było.

Begin L. I. dr. med. prof. w Paryżu, wybrany został w roku 1828, profesor szkół wojskowo-lekarskich, reformator patologii chirurgicznéj w duchu nauki Broussais; umarł 13 Kwietnia 1859 roku.

Bell Karol w Londynie, wybrany został na członka w roku 1823, umarł w r. 1842. Znakomity fizyjolog, pierwszy wykazał oddzielne wyjścia nerwów ruchowych i czuciowych w rdzeniu pacierzowym. Wogóle z pomiędzy wielu jego znakomitych dzieł, zasługuje na szczególną uwagę dzieło o układzie nerwowym dzieło to jest rozpowszechnioném w Europie w przekładzie Romberga: Ch. Bell's *Physiologische und pathologische Untersuchungen des Nervensystems.* Berlin 1832 8-o.

Bellingieri C. F. dr. med. w Turynie, nadesłał rękopis p. t. *Disputatio de medulla spinalis nervisque ex ea proeuntibus* w roku 1827, poczém wybrany został na członka. Zakończył życie w r. 1848.

Berends... dr. med. w Wilnie, operator przy miejscowym zarządzie lekarskim, wybrany został na członka w r. 1824. Następnie był Inspektorem zarządu lekarskiego w Białymstoku, skąd nadesłał w r. 1826 rozprawę: *De novo contra rabiem remedio.*

Bernard Jan dr. med. Inspektor zarządu lekarskiego w Wilnie. Wybrany został na członka w roku 1817 czytał: 1. *Tractatum de plica.* 2. *Mémoire sur l'utilité du charbon.*

W r. 1818. *Observatio de hydrops anasarca*; w roku 1819: *de cura herniarum incarceratarum* i następujące rozprawy: *Animadversiones de hypocondriacis*; — *Betrachtungen über das frühe Beerdigen der Juden und die Mittel es zu verhindern.*

W r. 1826: *Commentatio de indole et cura scrophularum* i *Observationem de usu Belladonae in quibusdas partus anormalis.*

Bernatowicz Aleksander, lekarz w Wilnie zamieszkały, późniéj w Ostrowiu, wybrany na członka w r. 1863.

Bertrand I. C. dr. med. lekarz wojsk francuzkich, zamieszkały w Wilnie, czytał na posiedzeniu towarzystwa w r. 1814: *Mémoire sur l'epidemie qui a regnés en Lithuanie de l'an* 1812. W tymże roku wybrany został na członka.

Besser Wilibald dr. med. prof. botaniki w Krzemieńcu, wybrany został na członka w r. 1818.

Bętkowski Nikodem dr. med. w Bochni, w Galicyi, wybrany został w r. 1860.

Bidder Henryk dr. med. Inspektor zarządu lekarskiego w Mitawie, wybrany został w r. 1827.

Bideaux Józef dr. med. w Wilnie, wybrany został w r. 1831.

Bielawski Franciszek dr. med. w Moskwie, wybrany został w r. 1853.

Bielawski Wincenty, aptekarz w Tulczynie, wybrany został w r. 1821.

Bielecki Jan dr. med. Inspektor lekarski okręgu wojskowego w Wilnie, wybrany został w r. 1863.

Bielkiewicz Adam dr. med. wybrany został w roku 1821. W r. 1822 czytał: *Observationes de morbo coeruleo in puella et praeparatum pathologicum exhibuit.* Umarł w r. 1840.

Biełokrilin Aleksiéj dr. med. subinspektor akademii wileńskiéj, wybrany został w r. 1821.

Biesiekierski Henryk, lekarz wileński, operator przy miejscowym zarządzie lekarskim, wybrany został w r. 1848.

Biett Laurent w Paryżu, wybrany został w r. 1828; umarł 3 Marca 1840. Słynny dermatolog, następca na katedrze J. h. d'Alibert'a.

Biliński Benedykt, lekarz miejski w Wilnie, wybrany został w r. 1852.

Blane Gilbert, baronet lejb medyk dworu angielskiego, wybrany został w r. 1807.

Błaszczykiewicz Sebastyan dr. med. adjunkt uniw. wileń.; wybrany został w r. 1807, umarł w r. 1813.

Bode Jan dr. m. w Petersburgu, wybrany został w r. 1807.

Boduszyński Jan dr. med. profes. terapii i kliniki w Krakowie, wybrany w r. 1819.

Boer Łukasz dr. med. prof. akuszeryi w Wiedniu, wybrany został w r. 1817. Umarł w r. 1835. Sławny reformator w dziedzinie położnictwa i gynekologii. Przekonał on, że *Entbindungskunst* więcéj szkody, niż pożytku przynosi.

Bojanus Ludwik prof. wileński, wybrany został w r. 1806, umarł 5 Kwietnia 1827.

Boiseau w Paryżu, wybrany został w r. 1828.

Bologna Jakób dr. med. inspektor wód Rocoaro we Włoszech, wybrany został w r. 1858.

Borkum Karol, aptekarz w Wilnie, wybrany został w roku 1842. Czytał w tymże roku: *Observatio de concrementis calcareis in sacco Moschi moschiferi obviis.*

Borkum Teodor, prowizor w Wilnie, wybrany został w r. 1863, czytał w r. 1864: *de aloetico principio amaro.*

Borsuk Benedykt dr. med. i chir. adjunkt uniwers. wileńsk. wybrany został w r. 1806, umarł w r. 1808.

Bosiacki Feliks, naczelny lekarz szpitala Ś-go Jakóba w Wilnie, wybrany w r. 1845.

Bouillaud Jan prof. med. w Paryżu, wybrany został w roku 1858. Jeden z najznakomitszych uczniów Broussais, przedstawiciel „fizyjologicznéj medycyny"; zasłużony odnośnie chorób serca i reumatyzmu stawowego. Wsławił się, chociaż niestety na wątłéj podstawie wywody swe opierając, dowodzeniem, że gorączka pochodzi od zapaleń wewnętrznéj błony serca i naczyń, a zatem winna być usuniętą za pomocą obfitych upustów krwi kilkakrotnie po sobie następujących.

Brame Karol dr. med. profesor w Tour, wybrany został w r. 1862.

Brandeburg Fryderyk, aptekarz w Połocku, wybrany został w r. 1818.

Braun Jan dr. med. i chir. okulista, prosektor anatomii w Wilnie, później profesor anatomii, fizyjologii i medycyny sądowéj w Kazaniu, gdzie na stanowisku Rektora zakończył życie w roku 1819. Był członkiem założycielem Towarzystwa lekarskiego w Wilnie.

Bredow K. dr. med. w Nowoaleksandrowsku około Petersburga, wybrany został w r. 1843.

Bricheteau Izydor w Paryżu, wybrany został w r. 1828.

Briotet Jakób, Członek założyciel, umarł w r. 1819.

Brodie Benjamin Collins w Londynie, wybrany został w r. 1823, umarł w r. 1862. Był uczniem Abernethy'ego, wsławił się opisaniem nerwic stawowych i nawiercaniem kości w celu wypuszczenia ropy. Ta metoda terapeutyczna pierwszy raz przez niego była stosowaną.

Broussais Józef Franciszek Wiktor, naczelny lekarz i prof. szpitala Val de Grace w Paryżu, wybrany został w roku 1823, umarł 17 Listopada 1838. Twórca słynnéj teoryi o „irytacyi“. Przez długi czas teoryja jego „fizyjologicznej medycyny“ była panującą na Litwie, dla tego niektórzy uczeni wileńscy, poświęcali jéj specyjalne studyja. Broussais jakkolwiek publicznie głosił, że jego teoryja jest oryginalną, mimo tego zapożycza się u Browna i Witalistów. Łatwo dowieść powyższego, przeczytawszy studyjum Rymkiewicza o téj teoryi. Kardynalna różnica pomiędzy Brown'em a Broussais polega na tém, że Brown (porównaj studyjum nasze o Śniadeckim Jędrzeju), źródło choroby widzi w „drażnieniu“, Broussais w „zapaleniu“ Broussais zaprzeczał wpływom endemicznym i epidemicznym, a terapiję oparł przeważnie na miejscowym upuście krwi. Mimo, że dzięki teoryi Broussais'go, potoki krwi ludzkiéj niepotrzebnie popłynęły, jednakże położył on zasługi dla nauki, które są dzisiaj znane powszechnie. Wykazał bowiem korzyści metody analitycznéj, terapii dyetetycznéj i był za ograniczeniem leczenia drażniącego.

Brykow Jan dr. m. w Petersburgu, wybrany został w r. 1845.

Brzeziński Erazm dr. med. w Pińsku, nadesłał rozprawę: *Observationes de acupunctura*, a w następnym 1827 roku wybrany został na członka. Czytał w tymże roku: *Observationes novae in diversos morbos.*

Buchner Fryderyk A. prof. farmacyi w Landshut, wybrany został w r. 1820.

Bujalski Eliasz profes. akademii petersburgskiéj, wybrany został w r. 1822.

Bujko Konstanty, lekarz wileński, wybrany został w r. 1863.

Buksza Karol, lekarz wileński, wybrany został w r. 1852.

Bursy Karol, lekarz mitawski, wybrany został w r. 1834.

Busch Jan dr. med. rad st. akademik w Petersburgu, wybrany został w r. 1818.

Celiński Józef prof. farmacyi w Warszawie, wybrany został w r. 1820.

Chałubiński Tytus, prof. kliniki w Warszawie, wybrany został w r. 1862.

Chanow, dr. med. w Petersburgu, wybrany został w r. 1835, umarł w r. 1862.

Chawłowski Mikołaj Ksawery dr. m. członek zarządu lekarskiego w Wilnie, wybrany został w r. 1852. Na jubileuszowém posiedzeniu Towarzystwa w roku 1855, czytał: *Uspiechy w medycynie w pierwoj połowinie XIX wieka.*

Chiarugi Wincenty dr. med. we Florencyi, wybrany został w r. 1823. Słynny psychiatra, znany także jako dermatolog. Pochodził z Empoli, gdzie się urodził w r. 1759, zakończył życie w r. 1823.

Chodkiewicz Aleksander hr., znakomity chemik polski, wybrany został w r. 1820.

Chodorowski Andrzéj dr. med. Inspektor i akuszer wybrany został członkiem w r. 1837.

Choński Kazimierz dr. med. wybrany został w roku 1839. Czytał w r. 1846: *De syphilide secundaria ad methodum Ricordii curanda.* W r. 1847: *Articulum de therapia cholerae*; w r. 1849, Zdanie sprawy z postępów terapii ogólnéj. Nadesłał z Żytomierza w roku 1857: O wodach mineralnych w Pougue. *Cortex Peruvianus* zaleca się jako środek skuteczny przeciw rozwiniętéj wściekliźnie (*hydrophobia*) fol str. 6.

Chróścicki Aleksander, aptekarz w Wilnie, wybrany w r. 1845. Na posiedzeniu Towarzystwa w r. 1847 czytał: *Diarium febris nervosae lentae filiae ipsius 7 mensium, morbo ad finem vergente. absque ullo fere praevio dolore pars maxillae inferioris cum dentibus secessit quod usui calomelani tribuit. Descriptionem et partem maxillae societati obtulit.*

Choulant Ludwik dr. med. w Dreźnie, wybrany został w r. 1843, umarł 18 Lipca 1861 r. Wsławił się jako historyk medycyny. Głośne są jego dzieła: *Biblioteca medico-historica* i *Geschichte der anatomischen Abbildung*. Leipzig 1852 fol. minor.

Cloquet Juliusz w Paryżu, wybrany został w r. 1828, umarł w r. 1840. Znakomity profesor chirurgii. Wsławił się napisaniem klasycznego dzieła o chirurgii, w którém wykazał między innémi przyczyny uwięzienia przepuklin. Również on pierwszy z chirurgów dokonał operacyi na osobie będącéj pod wpływem hypnotyzmu (w r. 1829).

Collet Augustyn dr. med. wolno-praktykujący w Nowogródku, wybrany w r. 1825, przedstawił w tymże roku: *Mémoire sur une maladie de l' Ukraine.*

Conquest w Londynie, wybrany został w r. 1828.

Cooper Astley w Londynie, wybrany został w roku 1823, umarł 12 Lutego 1841 roku. Słynny anatom angielski i jeden z najznakomitszych chirurgów XIX wieku. Jako przykład jego śmiałéj odwagi chirurgicznéj, historycy medycyny przytaczają podwiązanie przez niego aorty brzusznéj u odźwiernego parlamentu, w r. 1817, z dobrém zejściem.

Cooper Samuel w Londynie, wybrany został w roku 1823, umarł w r. 1848, był krewnym poprzedniego, wsławił się wydaniem słownika chirurgicznego.

Corvisart I. N. baron, prof. w Paryżu, wybrany został w r. 1807, umarł w roku 1821. Do roku 1807 zajmował się jako profesor kliniki i wówczas to zasłynął jako wielki diagnosta. Corvisarowi zawdzięcza „perkusyja" rozpowszechnienie. W nauce o chorobach serca zajmuje on pierwszorzędne miejsce. Od r. 1807 był lekarzem nadwornym Cesarza Napoleona.

Crichton Aleksander rz. rad. st. lejb-medyk dworu cesarskiego w Petersburgu, wybrany na członka w r. 1807. Słynny psychiatra. Wywodził choroby umysłowe od zboczeń ciała zarówno jak i od duszy.

Cywiński Zenon dr. med. okulista przy okręgu wojskowym w Wilnie, wybrany został w r. 1858.

Czarnowski Stanisław dr. med. w Wilnie, wybrany został w roku 1824, umarł w roku 1856.

Czeretowicz Antoni dr. med. i chir. w Grodnie, wybrany został w r. 1808.

Czermak Juliusz dr. med. prof. fizyjologii w Wiedniu, wybrany został w r. 1838.

Czermiński Walenty dr. med. w Żytomierzu, wybrany został w r. 1823. Nadesłał w r. 1821: *Observatio, medico-practicas. binas illas melancholiae; septemque variorum hepatis morborum.* W roku 1822: *Observationes duae de hernia umbilicali congenita ligatura operadicitus curata.* W r. 1823: *De enteritide traumatica.* W r. 1824: *De tumore palpebris inferioris cystico.* W następnych latach nadsyłał prace treści homeopatycznéj, lecz te nie były rozbierane na posiedzeniach Towarzystwa, i dla tego dokładnie nie umiemy oznaczyć ich tytułów.

Czetyrkin Roman dr. med. w Warszawie. Wybrany został w r. 1835. Nadesłał w roku 1834: *Dissertatio de stipitibus guaco.* W. r. 1852: Nastawlenie o leczenii pojawiwszagosia w nastojaszcze wremia grippa. M. S. autograf.

Dambre dr. med. w Belgii, wybrany został w r. 1860.

Davis w Londynie, wybrany został w roku 1828.

De Carro Jan dr. med. w Karlsbadzie, wybrany został w r. 1855.

De la Flize Dominik, wybrany został w r. 1835.

Derszkoff Felicyan dr. med. w Wilnie, wybrany został w r. 1827, umarł w r. 1828.

Des Cotes Jan dr. med. w Białéj Cerkwi, wybrany został w r. 1811.

Desgenettes R. baron dr. med. profes. w Paryżu, wybrany został w r. 1812.

Desmarres L. A. prof. okulistyki w Paryżu, wybrany został w r. 1858.

Dieffenbach Jan Fryderyk prof. chirurgii w Berlinie, wybrany został w r. 1843, umarł w r. 1847. Jako chirurg zajmuje pierwszorzędne miejsce nie tylko w Niemczech. Wsławił się głównie zastosowaniem w praktyce przelewania krwi (*Die Transfusion des Blutes und die Infusion der Arzeneien in die Blutgefässe.* Berlin 1828 8-o), tenotomiją i operacyjami plastycznemi. (*Ueber die Durchschneidung der Sehnen und Muskeln.* Berlin 1841 8-o i 20 tablic litograficznych).

Dietl Józef, rektor Uniwersytetu Jagiellońskiego, wybrany został w r. 1862.

Dobrowolski Wincenty dr. med. hof.-medyk w Petersburgu, wybrany został w roku 1822.

Doebereiner I. W. profes. chemii w Jenie, wybrany został w roku 1820.

D'Outrepont Józef, prof. akuszeryi w Würtzburgu, wybrany został w roku 1820, umarł w r. 1845.

Dreisig Wilheim prof. terapii i kliniki w Charkowie, wybrany został w roku 1818, umarł w 1820.

Dropsy Józef dr. m. w Zasławiu, wybrany został w r. 1861.

Drzewicki Hipolit dr. m. w Warszawie, nadesłał w r. 1829: *Observationes nonnullas practicas*; wybrany został w r. 1830.

Dubielewski... wybrany został w r. 1837.

Dubois Fryderyk, Sekretarz akademii lekarskiéj w Paryżu, wybrany został w roku 1858. Wsławił się swém dziełem *Éloges*. Paryż 1864, 8-o 2 tomy przez nie bowiem zajął pierwszorzędne miejsce między historykami medycyny.

Duncan Andrzéj dr. med. prof. w Edymburgu, wybrany został w roku 1807.

Duncan junior, prof. w Edymburgu, wybrany został w r. 1807.

Dupuytren Wilhelm, profes. w Paryżu, wybrany został w r. 1823, umarł 7 Lutego 1835 r. Między chirurgami francuzkiemi w XIX wieku zajmuje pierwszorzędne miejsce. Wielu z wychowańców szkoły lekarskiéj wileńskiéj pod jego kierunkiem dopełniało swych chirurgicznych wiadomości. Sławnym był technikiem, jako operator; sławnym był na katedrze jako mistrz słowa. Również zasłużył się dla nauki przez urządzenie katedry anatomii patologicznéj (właściwie mówiąc przeznaczył 200000 franków na jéj założenie) i założenie gabinetu anatomopatologicznego (*Musée Dupuytren*).

Dworzaczek Karol Ferdynand dr. med. W Warszawie, wybrany został w roku 1855.

Dybek Ksawery dr. fil. med. i chir. profes. kliniki w Warszawie, wybrany został w roku 1822.

Dyrwiański Jan dr. med. w Szkudach. W roku 1815 nadesłał: *Historia Hydrocephali acuti.* W r. 1820 wybrany został na członka nadesłał: *De hydrocele et febrae nervosae.*

Dzondi dr. med., profes. okulistyki w Halli, wybrany został w roku 1824.

Eberlein Franciszek dr. med., Inspektor zarządu lekarskiego w Kijowie, wybrany został w r. 1826.

Eck T. H. dr. med., prof. w Berlinie, wybrany został w roku 1845, umarł w r. 1848.

Eichwald Edward dr. med., profes. zoologii w Petersburgu, wybrany został w roku 1842.

Eliński Józef dr. med., wybrany został w r. 1822.

Eliński Mikołaj dr. med. i chir. b. prof. chir. w Krakowie.

Eneholm Eliasz dr. med., Inspektor wojskowy lekarski na Litwie, członek założyciel.

Enochin Jan r. tajny, lb.-med. dworu petersburgskiego, wybrany został w r. 1858, umarł w 1863 w Paryżu.

Esquirol Stefan dr. med., naczelny lekarz szpitala obłąkanych w Alfort, wybrany został w r. 1823, zakończył życie w r. 1840. Uczeń Pinela. Założyciel pierwszéj kliniki psychiatrycznéj w Paryżu (1817). Naczelnik zakładu obłąkanych w Charenton. Był bardzo względnym dla młodych lekarzy polaków, z ramienia Uniwersytetu i Akademii wileńskiéj wysyłanych dla dopełnienia edukacyi zagranicę.

Fijałkowski Ignacy dr. med. i chir. w Warszawie, wybrany został w r. 1822.

Filomatyckij Aleksy prof. w Moskwie, wybrany został w r. 1842, umarł w r. 1849.

Fiorentini Leopold ordynator szpitala Sawicz w Wilnie, wybrany został w r. 1852.

Fischer Adam dr. m. w Wilnie, wybrany został w r. 1832.

Fischer Gotthelf de Waldheim dr. med., rad. st., prof. w Moskwie, wybrany został w roku 1822. Słynny naturalista, prezes Towarzystwa przyrodniczego moskiewskiego.

Formey Jan Ludwik dr. med., lb.-med. Króla pruskiego w Berlinie, r. tajny, wybrany został w r. 1807, umarł w r. 1823. Słynny praktyk berliński, eklektyk, szanujący wszystkie zdania a z każdego korzyść dla cierpiącéj ludzkości usiłował wyciągnąć.

Fourcroy A. F. hr. Członek Instytutu francuzkiego, wybrany został w r. 1807, umarł w roku 1809. Słynny chemik francuzki

który klasyczne swe prace z dziedziny chemii organicznéj połączył z medycyną, i uczynił z nich podporę fizyjologii.

Fowelin Karol wybrany został w r. 1864.

Franceschi Jakób dr. medycyny w Luca, wybrany został w roku 1823.

Frank Jakób dr. medycyny w Krasławiu, wybrany został w roku 1807.

Frank Jan Potr dr. med. i chir. prof. kliniki, rz. rad. stan., wybrany został w r. 1807, umarł w 1821. O znakomitym profesorze nie podałem na str. 426, mówiąc o klinice terapeutycznéj, biograficznych danych. Dopełniam tego obecnie w jak najkrótszéj formie. Urodził się 19 Marca 1745, w Rotalben, przy Zweibrüken. Do nauk przykładał się w szkole pijarskiéj w Rastadt, Metz i Nancy. Pomimo chęci rodziców, aby został księdzem, udał się do Heidelberga i zaczął studyjować nauki lekarskie, gdzie w r. 1766 stopień doktora pozyskał. W r. 1769 zamieszkał w Rastadt jako lekarz nadworny, załogowy i sądowy. Od roku 1772 do 1784 był fizykiem miasta Rastadtu i zajmował się w Bruchsal wykładem anatomii, fizyjologii i położnictwa dla akuszerek. W r. 1784 powołany został do Gietyngi na profesora kliniki, lecz po roku przeniósł się do Pawii, gdzie wielką sławę pozyskał. Na stanowisku jeneralnego Dyrektora wydziału zdrowia w Lombardii położył duże zasługi; a gdy szczęśliwie dokonał przeobrażenia urządzeń sanitarnych w armii austryjackiéj, pozyskał posadę Dyrektora ogólnego szpitala w Wiedniu i profesora kliniki lekarskiéj. W roku 1804 powołanym został do Wilna, gdzie klinikę założył; a powierzywszy ją swemu synowi Józefowi, wyjechał do Petersburga, gdzie przyjął obowiązki lekarza przybocznego Cesarza Aleksandra. Mimo znakomitego uposażenia, pobyt w Petersburgu źle wpływał na jego zdrowie, dla tego już w r. 1808 porzucił Petersburg i zamieszkał w Wiedniu. Od roku 1809—1811 mieszkał we Freiburgu, a następnie powrócił do Wiednia, gdzie zakończył życie dnia 24 Kwietnia 1821 roku. Słynnym był jako klinicysta i autor szczególnie dwóch dzieł: policyi lekarskiéj, które jest pomnikowém, stanowi bowiem podwalinę téj umiejętności i *De curandis hominum morbis epitome*. Najlepszą biografiję stanowią pamiętniki syna jego Jó-

ZEFA, które w autografowanym rękopisie posiada Biblioteka Towarzystwa lekarskiego wileńskiego.

Frank Józef. Inicyjator i członek założyciel Towarzystwa lekarskiego. Był jednym z najpracowitszych sekretarzy. Z licznych jego prac, czytywanych na posiedzeniach miesięcznych, doszły nas następujące:

Z r. 1809. 1) *laboribus societatis triennio elapso.*

Z r. 1815. 2) *Descriptio tumoris ovarii sinistri.*

Z r. 1817. 3) *De singulari febrium intermittentium indole.*

Z r. 1818. 4) *De morte subita ex ruptura rami dextri arteriae pulmonalis*; 5) *Observatio angoris pectoris, morte terminati*; 6) *Observatio de morbis cordis.*

Z roku 1819. 7) *Historia leprae geminae cum plica polonica*; 8) *Observatio arteriae iliaceae sinistrae obliteratae*; 9) *De fungo haematode vesicae.*

Z roku 1820. 10) *Tractatum de variola modificata.*

Umarł 6 Grudnia 1842 w Como.

Frank Ludwik lb.-medyk dworu W. Ks. Parmy i Płacencyi wybrany został w r. 1807.

Frankowski Władysław, sztab-lekarz w Charkowie, akuszer przy tamecznym zarządzie lekarskim. Wybrany w roku 1848, nadesłał w r. 1855: Czetyre słuczaja izleczenia wodianki (*hydrops*) rwotnym kamniem.

Frey Jakób dr. m. w Warszawie, wybrany został w r. 1855.

Freyer dr. med., prof. uniw. w Warszawie, wybrany został w roku 1822.

Friedeburg Karol, dr. med. i chir. Inspektor zarządu lekarskiego w Wilnie, wybrany został w roku 1823. Na posiedzeniu w roku 1824 czytał: *Expositio doctrinae novae physiologicae* D-ris BROUSSAIS *maximo vero ejus methodus medendi.*

Friedländer Joachim, dr. med w Kamieńcu Podolskim. Wybrany został w roku 1809. Umarł w Brodach dnia 1 Kwietnia 1845 roku.

Gajewski Szymon dr. med., lb.-medyk w Petersburgu, wybrany został w r. 1822.

Gałęzowski Ksawery dr. med. w Paryżu, wybrany został w roku 1861.

Gałęzowski Seweryn dr. med. Czytał: *de acupunctura*. Wybrany został w roku 1825.

Garlshore Jan dr. m. w Londynie, wybrany został w r. 1827.

Gase Jan dr. med., lekarz wojsk francuzkich w Tulczynie, wybrany został w r. 1814, umarł w Paryżu w r. 1848.

Gąsiorowski Ludwik dr. med. w Poznaniu, wybrany został w roku 1853, umarł w r. 1863. Autor słynnego dzieła: Zbiór wiadomości do historyi sztuki lekarskiéj w Polsce od czasów najdawniejszych, aż do najnowszych, (Poznań 1839—1855 8-o, nakład autora i Żupańskiego I str. 390 + II. str. VII. 475, VIII. + III. str. IX 710. XIX + IV. str. 415 XLVIII), Urodził się w okolicach Wielunia, w Rudzie, dnia 25 Sierpnia 1807 roku. Do nauk gimnazyjalnych przykładał się w Poznaniu, uniwersyteckie studyjował we Wrocławiu, gdzie w roku 1835 po obronieniu rozprawy: *Brevis rei medicae in Polonia delineatio ab antiquissimis temporibus usque ad a. 1506.* Vratislaviae typ. Fritschii 1835, 8-o k. 2. str. 59. Diss. inaug, stopień doktora medycyny pozyskał. Od roku 1836 zamieszkał w Poznaniu i oprócz praktyki lekarskiéj żywo zajmował się wszystkiémi sprawami, mającémi na celu dobro powszechne. Ciekawém jest życie tego cichego lecz niezmiernie wpływowego człowieka. On to z doktorem Marcinkowskim założył w roku 1842 Towarzystwo, zadaniem którego było zakładanie ochronek dla biednych dzieci. A Towarzystwo naukowéj pomocy ileż zawdzięcza Gąsiorowskiemu? Pierwszemu z tych Towarzystw przewodniczył po śmierci Marcinkowskiego t. j. od roku 1848. Był nauczycielem w szkole akuszerek w Poznaniu od roku 1837 do 1846.

Oprócz cytowanych rzeczy wydał jeszcze: Rozprawa wyświecająca historyję zaprowadzenia kanonikatu, Doktora medycyny przy wszystkich kościołach katedralnych polskich w ogólności, a w szczególności zaś o zaprowadzeniu tegoż kanonikatu przy katedrze gnieznieńskiéj i poznańskiej. Poznań 1859, 4-o str. 36. 3 tablice.

Pełen zasług dla historyi medycyny w Polsce zakończył życie w roku 1863. Życiorys jego wraz z portretem zamieścił Tygodnik Ilustrowany w Nr. 251 z r. 1864.

Gąsowski... lekarz domowy Tyszkiewiczów z Czerwonego dworu pod Kownem, wybrany został w roku 1862. Nadesłał w tymże roku: *Invaginatio intestini ilii cum eliminatione partis adfectae.*

Giese Ferdynand prof. farmacyi w Charkowie, póżniéj rektor Uniwersytetu w Dorpacie, profes. chemii, wybrany został w r. 1807, umarł 22 Maja 1821, mając lat 36. Pochodził z Berlina, autor wielu dzieł naukowych.

Gliszczyński Adam dr. med. w Warszawie, wybrany został w r. 1860.

Gmelin Aleksander aptekarz w szpitalu Ś-o Jakóba w Wilnie, wybrany został w r. 1850.

Godlewski Ignacy, lekarz powiatu wileńskiego, wybrany został w r. 1835.

Göhling Karol, inspektor akademii wileńskiéj, wybrany został w roku 1835.

Goelis Leopold dr. med. w Wiedniu, wybrany został w r. 1816, umarł w r. 1828. Najznakomitszy z lekarzy chorób dziecięcych bieżącego wieku. Wsławił się jako dyrektor szpitala dla dzieci w Wiedniu.

Goercke Jan dr. med, generał Sztab-chirurg wojsk pruskich w Berlinie, późniéj dyrektor akademii wojskowéj lekarskiéj, wybrany został w r. 1810, umarł w Potsdamie w 70-ym roku życia dnia 30 Czerwca 1822 r. Pierwszy zreformował nie tylko służbę zdrowia w ogólności, ale szczególniejsze położył zasługi, urządzając w armii pruskiéj rozmaite sanitarne urządzenia, jakich przed nim nie było.

Goesling Mikołaj dr. med. generał Sztab-doktór 1 armii zachodniéj w Wilnie, wybrany został w r. 1812.

Gołębiowski Ignacy [1]), dr. med. w Kamionce, wybrany został w r. 1850. W r. 1870 nadesłał: D w a w y p a d k i n o-

---

[1]) Na stronicy 665 podaliśmy w przypisku krótką wiadomość o m e d a l a c h, dawanych jako nagrody dla celujących uczniów, szkoły lekarskiéj wileńskiéj; tamże podaliśmy *in extenso* świadectwo z czasów Uniwersytetu na otrzymanie takiéj nagrody. Obecnie podajemy kopiję ze świadectwa Akademii, na otrzymanie medalu srebrnego. Oryginału udzielił nam łaskawie Sza-

sacizny wydarzone u ludzi dozorujących konie.

Gorski Batys Stanisław wybrany został w r. 1832, umarł w roku 1864.

Grabowiecki Józef dr. med. w Świsłoczy. Nadesłał w roku 1815: *Historia fistulae ventriculi*. Wybrany został w roku 1816. Czytał w r. 1824: *Observationes de anthracibus ex usum carnium animalium lienitide laborantum*.

Grabowski Ludwik dr. med. w Warszawie, wybrany został w roku 1850, nadesłał w tymże roku: *De oleo jecoris aseli dissertatio*.

Grabowski Stefan, lekarz z powiatu słuckiego, nadesłał w r. 1862: Obserwacyje pokąsanych 59 ludzi, przez wilka wściekłego we wsi Ewangeliszcze, w majątku Usowo obywatela Rejtana.

Graeffe (von) **Albrecht**, prof. okulistyki w Berlinie, wybrany został w roku 1858.

Graeffe (von) **Edward** dr. med. w Berlinie, wybrany został w roku 1829.

Graeffe Karol Ferdynand profes. chirurgii w Berlinie, wybrany został w r. 1822, umarł 1840 roku.

Grass Chrystyan dr. med. w Wilnie, wybrany został w r. 1822, umarł w roku 1863.

---

nowny Jubilat Donat Reykowski, za co serdeczne Mu składamy podziękowanie.

Caesarea medico-chirurgica Academia Vilnensis viro docto, primae classis medico Ignatio Gołębiowski. Academiae collegium in eximiae *diligentiae* Tuae *morumque* integerrimorum memoriam argenteum huncce nummum, Caesareis sumptibus excusum, uno omnium consensu, in Te conferendum decrevit. Macte virtute Tua, vir egregie, initamque firmo pede prosequere viam. Ecce laurum Tibi Sospita promittit Dea, qui indefessa, solicitaque manu salutarem alueris artem! Vilnae MDCCCXXXVI Anni 17 die Mensis Decembris.

Imperatoriae medico-chirurgicae Academiae Praeses.

Θ. Кучковскій.

A consiliis status actualibus i t. d. (tu następuje szereg tytułów i spis orderów, zajmujący dziewięć wierszy drobnego druku).

Secretarii vices gerens Acad. Adjunctus. *Josephus Korzeniewski.*

Nr. 672. (*L. S*)

Green Jan dr. med. w Londynie, wybrany został w r. 1824.

Gregory James dr. med. w Edymburgu, wybrany został w r. 1807, umarł w roku 1821. Był jednym z najsławniejszych praktyków angielskich. Nauczyciel JĘDRZEJA ŚNIADECKIEGO podczas pobytu tego ostatniego w Edymburgu.

Groedinger Józef Maksymilian lekarz miasta Wilna, naczelny lekarz szpitala żydowskiego, wybrany został w r. 1859.

Gromow Sergiusz dr. med. Akademik w Petersburgu, wybrany został w roku 1819.

Gros Ludwik w Kazaniu, wybrany został w r. 1850.

Gruma Grzymałło Konrad dr. med. Sztab-lekarz głównéj kwatery wojsk w Mohylewie, nadesłał w r. 1821: *Historia aneurysmatis aortae ascendentis et arcus aortae*, wybrany został 1823 r. Podpisywał się także GRUMY v. GRUM. Rodzina jego pochodziła ze Żmudzi. Urodził się w r. 1794 w Mohilewie. Pierwotnie do nauk przykładał się w mieście rodzinnem a następnie w Uniwersytecie wileńskim na koszcie skarbu studyjował medycynę od roku 1815. W roku 1817 pozyskał stopień kandydata filozofii, lekarzem został w roku 1819, medyko-chirurgiem w r. 1820. W r. 1821 mianowany był lekarzem Żandarmskiego pułku w Warszawie. Dnia 10 Października 1823 roku promowany w Wilnie na doktora medycyny. Rozprawa inauguralna jest nam nieznaną. W r. 1828 przeniesiony został na starszego lekarza do léjb-gwardyi draguńskiego pułku. Po powstaniu 1831 roku uwolniony ze służby wojskowéj, został w roku 1833 członkiem fizykatu, a od roku 1837 do 1842 był sekretarzem departamentu lekarskiego w Ministeryjum Spraw Wewnętrznych. Następnie zaliczał się do urzędników departamentu lekarskiego, skąd pozyskał uwolnienie w roku 1847. Z inicyjatywy departamentu i przy znacznym zasiłku rządowym zaczął wydawać w Rosyi pierwszą gazetę lekarską pod tytułem D r u h Z d r a w i a, od 1833 do 1866 roku. Zakończył życie w r. 1874 jako rzeczywisty radca stanu. Był bardzo płodnym pisarzem. Liczne jego artykuły, sprawozdania i postrzeżenia lekarskie znajdują się w redagowanéj przez niego gazecie. Nie wymieniamy ich dla tego, że je bardzo starannie zebrał, ułożył i drukiem ogłosił dr. med. ZMIEJEW w pracowitém swém dziele: R u s k i j e w r a c z y p i s a t j e l i str. 80 i n. Tam więc odsyłamy chcących poznajomić

się z obszerną działalnością literacką uczonego lekarza. Natomiast poniżéj podamy niektóre prace albo oddzielnie wydane lub też ogłaszane w innych czasopismach. 1) Nabliudienije M. Ch. K. Grumy o glistach projewszych piszczeprijomnoje gorło (W. M. Ż. 1823 2 II). 2) Trojekratnaja operacija zajaczej guby u maładienca sdjełannaja Grumom (Trudy ruskich wraczej I 220). 3) Boleźni mozga S.-Peters. 1836 8-o. 4) Radikalnoje leczenije pachomoszcznych gryż. S.-Peters. 1837, 8-o, 4 nlb. IV 114 (premiow.). 5. Dobryj sowiet matieram, S.-Peters. 1838, 8-o. 6) Rukowodstwo dla priwiwanija predochranitjelnoj ospy. S.-Peters. 1841, 8-o 4 nlb. IV 133 2 nlb. 7) Rukowodstwo k wospitaniju i sochranienju zdarowia djetiej. S.-Peters, 1843—45 8-o I str. XII 344 IV; II 2 nlb. 376; III 2 nlb. 405. 8) Druh matjerej ili połnoje Rukowodstwo kak predupreždat' raspoznawat' i leczit' djetskija balezni domasznimi sredstwami. S.-Petersburg 1846—1848, 8-o I str. IV 217; II str. 259 III. 9) Djejstwije minieralnych wod na czełowieczeskij organizm. Zagranicznyja mineralnyja wody. S.-Petersburg 1853, 16-o 2 nlb. XVIII 356. 10). Połnoje sistjematiczeskoje i prakticzeskoje opisanie mineralnych wod, leczebnych griaziej i kupanji w Rossijskoj Impierji. S.-Petersburg 1855, 8-o I stron. VII 412; II stron. 286 XXII. 11) Aforyzmy Patołogji i tjerapji. S.-Petersburg 1870, 8-o str. 184.

Kośmiński w „Słowniku lekarzów polskich (stron. 156) podaje rozprawę“: *De herniotomia.* Vilnae, jako inauguralną bez oznaczenia drukarza i czasu jéj wyjścia. O jego pracach, odnoszących się do kołtuna, mówiliśmy powyżéj na str. 242 (XCI).

Grünberg Leon dr. med., lekarz powiatu w Zasławiu, wybrany został w roku 1834.

Gründel Dawid Hieronim prof. chemii i farmacyi w Dorpacie, wybrany został 1807 roku.

Gryzer Bartłomiéj aptekarz w Wilnie. Wybrany został w roku 1819, umarł 12 Kwietnia 1822 roku.

Gutt Ferdynand dr. med. w Wilnie, wybrany został w roku 1825. W roku 1830 czytał: *De ruptura uteri.*

Gutt Jerzy, aptekarz wileński, członek założyciel Towarzystwa.

Guze Rudolf dr. med. w Wilnie, wybrany został w r. 1832.

Hackenschmidt Teodor dr. med. w guberni Podolskiéj, wybrany został w roku 1818.

Haygarth Jan dr. med. w Batt, wybrany został w r. 1807.

Hamel Józef dr. med., wybrany został w r. 1821.

Hamolecki Władysław dr. m. w Połtawie, późniéj w Ucianie, wybrany został w roku 1861.

Hechell Fryderyk dr. med. w Ucianie, wybrany został w r. 1820, późniéj prof. w Krakowie, umarł w roku 1852.

Heiman Aleksander dr. med. w Wilnie, wybrany został w roku 1832.

Heiman Hertz dr. med. w Wilnie, lekarz dyrekcyi poczt. Członek założyciel Towarzystwa. W roku 1807 czytał: *Observationem practicam de transitu febris nervosae in maniam.*

Heiman Rudolf, prof. w Moskwie, wybrany został w r. 1842.

Heine Maksymilian dr. med. w Petersburgu, wybrany został w roku 1846.

Heinrich Teodor dr. med. w Warszawie, wybrany został w roku 1836.

Heinrich Teodor aptekarz w Warszawie, wybrany został w roku 1843.

Heinschker A. Sztab-lekarz w Kiejdanach, wybrany został w roku 1820. Umierając w roku 1826 przekazał Towarzystwu 1000 tomów dzieł i instrumenty chirurgiczne.

Heiroth Teodor rad. st. lejb-medyk dworu w Petersburgu. Prof. terapii i kliniki w akademii medyczno-chirurgicznéj, dyrektor departamentu wojenno-lekarskiego, wybrany został w r. 1813, umarł w Petersburgu w roku 1828.

Helbich Adam, dr. med. w Warszawie, wybrany został w roku 1843.

Hendel Stanisław, dr. med., w Petersburgu, wybrany został w roku 1862.

Herberski Wincenty dr. med., prof. w Wilnie, wybrany został w roku 1813, umarł w 1827 r. Na stronicy 433 niniejszéj pracy podaliśmy niektóre szczegóły, tyczące się profesury Herberskiego, obecnie podajemy parę dat biograficznych. Podpi-

sywał się: Wincenty Władysław Herburt z Fulsztyna Herberski, przynajmniéj w moim zbiorze autografów. mam taki podpis. Pochodził ze Słonima, gdzie się urodził w 1784 roku. Początkowe nauki pobierał w miejscowéj szkole XX. kanoników lateraneńskich, podobno był nawet w nowicyjacie i ćwiczył się w teologii. W roku 1803 zaczął się w Wilnie przykładać do nauk przyrodniczych. W roku 1804 wyjechał do Petersburga i tam poświęcać się zaczął agronomii. Agronomem nie został, ale miał sposobność wyuczyć się po angielsku; w Instytucie petersburgskim wysłuchał kursu fizyki, chemii i teoryi gospodarstwa wiejskiego. W roku 1806 powrócił do Wilna i zaczął studyjować nauki lekarskie. Jakiś czas był pomocnikiem Briotet'a przy wykładach chirurgii. W roku 1812 pozyskał stopień doktora medycyny. W r. 1814 po śmierci Błaszczykiewicza, Frank zalecał Herberskiego na Adjunkta, rektor Śniadecki sprzeciwiał się temu, kierując się zasadą, że im dłużéj młody uczony będzie zastępcą, to w oczekiwaniu awansu gorliwiéj będzie spełniał obowiązki. Prócz tego z licznych zastępców można wybrać najgodniejszych. Starania Franka odniosły jednakże pożądany skutek, albowiem Herberski mianowany został adjunktem i pomocnikiem profesora kliniki terapeutycznéj. Po śmierci Niszkowskiego, Herberski w ciągu jednego roku wykładał kurs chirurgii praktycznéj (1816/17). Dzięki szczególniejszemu poparciu Franka, Herberski w końcu 1817 roku wysłany został do Wiednia dla studyjowania oftalmologii u Bera. Z Wiednia udał się do Paryża i dopiero w roku 1823 po sześcioletnim pobycie zagranicą powrócił do Wilna, gdzie po wyjeździe Franka do Włoch, zajął jego miejsce w Uniwersytecie.

Heüsinger Chrystyan Fryderyk profes. w Würzburgu, wybrany został w roku 1828.

Himly Karol, wybrany został w roku 1823, umarł 23 Marca 1837 roku. Słynny uczeń Richtera A. G. Pierwszy zaprowadził w Niemczech (Jena, Getynga) wykład kliniczny oftalmologii.

Hirszfeld Ludwik dr. med. w Warszawie, wybrany został w roku 1861, umarł 10 Maja 1876 r. Pierwszorzędny anatom, autor sławnego dzieła: *Névrologie ou description et iconographie*

du systéme nerveux et des organes des sens de l'homme i t. d. *Ouvrage adopté par le Conseil supérieur de l'instruction publique.* Paryż 1853, 4-o str. III 367 i 92 tablice. Jako profesor Szkoły Główněj warszawskiéj zasłużył się dobrze społeczeństwu, wzbogacając ojczystą literaturę znakomitém dziełem: Anatomia opisowa ciała ludzkiego, Warszawa 1860—1870. Cztery tomy w pięciu częściach. Życiorys wraz z portretem ogłosił Tygodnik Ilustrowany 1876, Nr. 21 (Girsztowt); i Kłosy 1876 Nr. 569 (Łuczkiewicz). Dokładną bibliografiję podał Słownik lekarzów polskich 172.

Hodgson Wilhelm wybrany został w r. 1823.

Hoffmann Fryderyk dr. med. profes. botan. w Warszawie, wybrany został w roku 1820, umarł w roku 1821.

Hoffmann Jakób Fryderyk dr. med. profes. med. w Warszawie, wybrany został w roku 1822.

Hołowiński Antoni dr. med. wybrany został na członka w roku 1830, czytał: *de pityriasi.*

Home sir Everard w Londynie, wybrany został w r. 1823, umarł 31 Stycznia 1832 r. Słynny chirurg angielski i autor wielu dzieł ważnych jak np. O ropie i o zwężeniu przełyku. Podobno wiele dzieł, pozostałych po Johnie Hunterze w rękopisie, przywłaszczył sobie i wydał pod swojém imieniem.

Homolicki Michał dr. med. prof. wybrany został w r. 1815. W tymże roku czytał: Historyja szczególnego zranienia kiszek, zawierająca w sobie opisanie soku żółciowo-pankreatycznego i wiele doświadczeń z nim poczynionych. Czytał w roku 1817: *Prolusionem de observationum scribendarum ratione.* Umarł w roku 1861.

Hoppe Dawid Henryk prof. nauk przyrodn. w Ratysbonie, wybrany został w r. 1822, umarł w Lutym 1847 roku.

Horainow Paweł, lekarz wojskowy, wybrany został w roku 1822, nadesłał: *Animadversiones quaedam medico-practicas de phthisi pulmonali.*

Horlacher Krzysztof lekarz powiatu w Windawie, wybrany został w r. 1834.

Horn Ernest prof. w Berlinie, wybrany został w roku 1823, umarł w r. 1848, słynny klinicysta i autor dzieł z działu medycyny wewnętrznéj.

Horodecki Ignacy, adjunkt mineralogii w Wilnie, wybrany został 1822, umarł 1824 roku.

Hott Ludwik w Lubarze. Wybrany został w roku 1852. Nadesłał w r. 1853: *Historia de angina pectoris post rheumatismum acutum articulorum*; w roku 1858: *De miasma et febre.*

Hreczyna Tadeusz dr. med., lekarz powiatowy w Hiżydze na Kamczatce, wybrany członkiem w roku 1818. Nadesłał w r. 1817: *De morbis illius regionis* (Kamczatka) *popularibus.*

Hubczenko Andrzéj Sztab-lekarz. Naczelny lekarz szpitala wojskowego w Wilnie. Został wybrany w roku 1849.

Hufeland Krzysztof Wilhelm, Lejb-med. prof. uniw. w Berlinie, wybrany został w roku 1807, umarł 25 Sierpnia 1836 roku. Jeden z najsławniejszych lekarzy, profesorów i autorów w pierwszéj ćwierci bieżącego wieku. Stanowił główną podporę teoryi witalistycznéj; lecz równocześnie, gdy upadek na duchu, spowodowany poniżeniem narodu wskutek zwycięstw Napoleona, ustał, a nieprzełamana, jak się zdawało, nienawiść do francuzów przełamaną została, wówczas i ruch naukowy wywołany przez Bichat we Francyi, przeniknął do Niemiec, a rzecznikiem téj ważnéj sprawy był Hufeland. Napisał bardzo wiele dzieł, lecz co najważniejsza, to czasopisma, które redagował, Te bowiem przez swój wpływ dodatni najwięcéj przyczyniły się, że ruch naukowy w Niemczech zaczął się szybko rozwijać.

Hübbenet Christian dr. med., profes. w Kijowie, wybrany został w roku 1864.

Hübenthal Karol medyko-chirurg, inspektor zarządu lekarskiego w Witebsku, wybrany został w roku 1820.

Ibell von **Rudolf** dr. med. w Ems, wybrany został w r. 1852.

Inoziemcow Aleksy profesor w Moskwie, wybrany został w roku 1842.

Isenflam Tomasz dr. med., prof. w Dorpacie, wybrany został w roku 1810.

Isfording J. dr. med., naczelny lekarz armii austryjackiéj, wybrany został w roku 1827.

Ivan, baron, doktór korpusu inwalidów w Paryżu, wybrany został w roku 1812.

Iwaszkiewicz Bronisław lekarz miejski w Wilnie, wybrany został w roku 1864. Czytał w tymże r. następujące rozprawy:

1) *Observatio de tumore cystico hepatis.* 2) *De autopsia asthmatici subito de mortui 66 annorum.*

Jadelot J. Fr. N. dr. med., naczelny lekarz szpitala dziecięcego w Paryżu, wybrany został w 1809 roku.

Jaffa... dr. ze Zwinogródka, nadesłał w r. 1825: *Observatio de priapismo diuturno.*

Jakowicki Ignacy profes. mineralogii, lekarz wolno-praktykujący w Wilnie, wybrany został w roku 1846, umarł w tymże roku.

Jakubowski Józef dr. med. w Krakowie, wybrany został w roku 1835.

Janicki Józef w Wilnie, wybrany został w r. 1859, czytał: *Observationes de hysteria apud mares.*

Janikowski Andrzéj dr. med., prof. w Warszawie, wybrany został w roku 1848, umarł 1864 roku.

Jankowski Józef dr. med. w Wilnie, późniéj w Traszkunach, wybrany został w roku 1820.

Janowicki Paweł, dr. med. w Olsiadach, wybrany został w roku 1827.

Jasiński Józef dr. med. w Wilnie, wybrany został w r. 1814.

Jawłowski Onufry w Wilnie, wybrany został w r. 1829.

Jelachich Franciszek profes. w Kazaniu, wybrany został w roku 1842.

Jenner Edward dr. med. w Londynie, wybrany został w r. 1807, umarł 26 I 1823. Powszechnie jest rzeczą wiadomą, że Jenner pierwszy szczepił krowiankę. Pierwsze to szczepienie dokonał 14 Maja 1796 roku przenosząc ropę krowianki z ręki Sarah Nelmes, na ośmioletniego chłopca Jamesa Phipps z pomyślnym skutkiem.

Jobert de Lamballe prof. chir. w Paryżu, wybrany został w roku 1858, umarł 1867 roku. Sławny operator przetoki pęcherzo-pochwowéj, która to choroba była przed nim uważana za nieuleczalną. Korzeniewski Józef podczas swego pobytu w Paryżu, wyćwiczył się pod kierunkiem Joberta w téj operacyi, i często ją późniéj stosował w Wilnie, zawsze z dobrym skutkiem.

Johne Antoni, aptekarz wileński, wybrany został w r. 1846. Czytał: *De potione Riveri.*

Jones Edwinus Goddam, wybrany został w r. 1823.

Judycki Józef dr. med. w Wilnie, wybrany został w r. 1811. Na posiedzeniu Towarzystwa czytał w r. 1815: *Observationem medicarum de rana vomitu rejecta.* W roku 1816: *Observatio febrae nervosae typhoideae balneo fluviatili feliciter sanatae.* W roku 1819: *Polypi uterini ligaturae ope ablati.*

Jundziłł Bonifacy Stanisław wybrany został w r. 1822.

Jüngcken J. C. prof. w Berlinie, wybrany został w r. 1843, umarł 8 Września 1875. Pierwszy w Berlinie prowadził wykłady kliniczne z oftalmologii (1818).

Kaczkowski Karol dr. med. w Krzemieńcu, wybrany został w r. 1822. Czytał w r. 1821: *Observationes de plica.* W r. 1824 nadesłał: *De plica polonica.* W roku 1827: *Observationes in varios morbos.*

Kamieński Jan, lekarz miejski w Rydze, wybrany został w r. 1842, umarł w roku 1853. Na posiedzeniach czytał: Rys krótki choroby płucnéj, w bieżącym 1826 roku na bydło panującéj, 4-o krt. 8.

Karaczarow Piotr dr. med. lekarz wojskowy, wybrany został w roku 1846. Czytał: Operacya anewryzmy obszczawo stwoła prawoj sonnoj arteryi. Umarł w Święcianach w roku 1855.

Karczewski Leonard w Wilnie, wybrany został w r. 1855, umarł z suchot w 1860 roku.

Karwacki Aleksander dr. med. w Warszawie, wybrany został w roku 1861.

Kastner K. W. G. profes. chemii i fizyki w Halli, wybrany został w roku 1820.

Kautzmann dr. med. profes. w Dorpacie, wybrany został w roku 1810.

Kern Wincenty dr. med. profes. chir. w Wiedniu, wybrany został w roku 1814, umarł 1827 roku. Stał na czele szkoły chirurgicznéj wiedeńskiéj. Uprościł terapiję chirurgiczną, podobnie jak Boer ginekologiczną, zaprowadził opatrywanie ran wodą zimną i wsławił się urządzeniem pierwszéj sali operacyjnéj (1807) w Wiedniu.

Kielgstaedt Henryk r. st. wybrany został w r. 1815.

Kirghoff dr. med. i chir. wybrany został w r. 1837.

Klimkiewicz Kasper w Wilnie, wybrany został w r. 1809.

Klosse Konstanty, główny inspektor aptek wojskowych w Wilnie, wybrany został w roku 1849, umarł w Carskiém siole w roku 1863.

Kluge prof. w Berlinie, wybrany został w roku 1843.

Kochański Wiktor, główny inspektor służby zdrowia w Królestwie Polskiém, wybrany został w roku 1842.

Koehler Ludwik, dr. med. w Warszawie, wybrany został w roku 1835.

Konstantynowicz Wincenty w Wilnie, wybrany został w r. 1848, umarł w Święciańskim powiecie w roku 1864.

Korewa Aleksander dr. med. w Wilnie, wybrany został w roku 1858, czytał w roku 1862: 1) O klimacie Wilna; w roku 1864: 2) *Praeliminaria ad praxin medicam.* 3) *Considerations sur les eaux minérales naturelles et artificielles* 1863, fol. stron. 14. 4) Sprawozdanie z pracy Towarzystwa za rok 1864, fol. 19 arkusz. 5) *Ratio de morbis pertractatis in instituto vilnensi aquarum artificialium, relata coram societate medica die* 12 Octobris anno 1865, fol. 7 arkuszy. 6) Nieskolko słow o spazmodiczeskom kaszlje ili kokluszie 1872.

Korowajew Władimir dr. med. prof. w Kijowie, wybrany został w roku 1863.

Korzeniewski Józef dr. med., wybrany został w roku 1829. W roku 1830 czytał: *Dissertatio de extirpatione uteri.* W r. 1835: *De fractura ossium artificiali atque expositionem apparatus ad fracturas ossium extremitatis inferioris.*

Korzun Paweł, w Mozyrze wybrany został w r. 1855.

Koskowski Henryk prowizor w Wilnie, wybrany został w roku 1859, czytał: Analyza chemiczna wód birsztańskich i złożył rękopis: Chemia analytyczna.

Kościakiewicz Antoni dr. med. w Paryżu, wybrany został w roku 1862, nadesłał: *Mémoire sur la pleuropneumonie catharale qui a regné au printemps de 1862 à Rive de Gier eu France.*

Kosowski Stanisław, dr. med. i chir. w Wilnie, wybrany został w roku 1809, umarł w Mińsku w roku 1820.

Kowalski Józef dr. med. i chir. w Kownie, wybrany został w roku 1817. W roku 1827 nadesłał: *Observationes de epizootia aestate praeterea regnante.* W roku 1839 czytał: *Duos conspectus*

morborum in Nosocomio Vilnensi observatorum anno 1836—1837 (po rosyjsku).

Kowalski Konstanty medyko-chirurg w Elizawetgradzie, póżniéj (1862) naczelny lekarz szpitala wojskowego w Symferopolu, wybrany został na członka w r. 1839, umarł w r. 1864.

Kozieradzki Aleksander w Krzemieńcu. Wybrany został w roku 1845 po nadesłaniu rozprawy: *De usu secalis cornuti in Blennorhoea, atque descriptionem decocti sub nomine judaici (mundificantis) in Volhynia usitati.* Umarł w roku 1860.

Kozłow Mikołaj dr. med. w Petersburgu, wybrany został w roku 1860.

Kozłowski Jerzy dr. med. w Petersburgu, wybrany został w roku 1855.

Krassowski Napoleon lekarz powiatu trockiego, wybrany został w roku 1860. Nadesłał w roku 1862: Sposób zamawiania i leczenia wścieklizny przez Jerzego Czenkę włościanina.

Kratzmann Emil dr. med. w Marienbadzie, wybrany został w roku 1848.

Krejsig Fryderyk Ludwik dr. med. Lejb.-medyk króla Saskiego, wybrany został w roku 1818. Zakończył życie dnia 4-go Czerwca 1839. Słynny profesor Wirtembergski, póżniéj Drezdeński. Wielkiéj wartości naukowéj jest jego dzieło o chorobach serca; (*Die Krankheiten des Herzens, systematisch bearbeitet und durch eigene Beobachtungen erläutert.* Berlin 1814—1817, 4-y tomy in 8-o), najdokładniéj bowiem przedstawia ówczesny stan téj nauki.

Kremer Aleksander dr. med. w Kamieńcu Podolskim, wybrany został w roku 1861.

Kryszka Antoni dr. med. w Warszawie, wybrany został w roku 1855.

Krzyżanowski Leopold dr. med. w Lublinie, wybrany został w roku 1860.

Kuczkowski Tomasz, dr. medycyny lekarz dworu J. C. W. Ks. Konstantego Pawłowicza w Warszawie, wybrany został w roku 1821.

Kulesza Jan dr. medycyny w Warszawie, wybrany został w roku 1855.

Kułakowski Henryk, dr. med. w Wilnie, wybrany został w r. 1842. Nadesłał z Petersburga w roku 1847: *De pathogenia plicae MS.*

Kurzątkowski Józef, Sztab-lekarz, lekarz wojskowy w Wilnie, wybrany został w roku 1817. Na posiedzeniu w roku 1819 czytał: *Historia abscessus femoris cum canali intestinali nexum habentis et historia inflammationis intestini colon letalis.* W roku 1820: *Historia parotidis per suppurationem terminatae*; 2) *Observatio de milite fulminis ictu percusso.*

Kuszewicz Justyn, aptekarz wileński, wybrany został w r. 1843. Czytał w r. 1846: *De aqua oxymuriatica.*

Lachowicz Ludwik, medyko-chirurg w Wilnie, wybrany został w r. 1862, czytał: *Historiae tres vulnerum sclopetarium.*

Laennec Réné Teofil, dr. m. prof. w Paryżu, wybrany został w r. 1823, umarł w 1826. Wynalazca auskultacyi. Padł ofiarą suchot płucnych, dla zbadania których tak dzielnie pracował i dla wyjaśnienia ich natury dużo się przyczynił. W Wilnie pierwszy Herberski zaznajamiał słuchaczów swoich z nową metodą diagnostyczną Laennec'a. Cała generacyja lekarzy od r. 1824 poczynając, kształciła się według zasad francuzkiéj szkoły, chociaż dyrektor kliniki terapeutycznéj Śniadecki (1827—1838) nie przywiązywał, jak się zdaje, wielkiéj wagi do téj metody.

Lafontaine Leopold dr. med. i chir. w Warszawie. Lejbmedyk Króla Stanisława Augusta, wybrany został w roku 1809. Wsławił się w Polsce (pochodził ze Szwabii z miasta Biber) wydawaniem czasopisma miesięcznego p. t. Dziennik Zdrowia. Również zasługuje na wdzięczne wspomnienie, że zajmował się podniesieniem miejscowych zdrojów i nawet broszury specyjalne w tym celu pisane, ogłaszał. Jako protochirurg armii polskiéj wzięty był do niewoli w Mohilewie i tam w dniu 12 Grudnia 1812 roku życie zakończył.

Lalib arde de Aladane dr. med. w Paryżu, nadesłał w roku 1850: *Etude sur la cholera épidemique.* MS. Wybrany został w roku 1851.

Langenbeck Konrad J. M., prof. chir. w Getyndze, wybrany został w r. 1819.

Langenbeck Bernard, prof. w Berlinie, wybrany został w r. 1858.

Langmajer Józef, wysłużony profesor Szkoły Głównéj litewskiéj, zamieszkały późniéj w Wiedniu, wybrany został w r. 1807, umarł w r. 1810.

Larrey Dominik Jan baron, główny chirurg gwardyi francuzkiéj w Paryżu, wybrany został w roku 1812, umarł w roku 1842. Słynny chirurg polowy armii francuzkiéj. Wielkiéj doniosłości naukowéj są jego obserwacyje chirurgiczne, na placu bitew zdobyte. Wiadomo, że LARREY był nieodstępnym towarzyszem Napoleona w dwudziestu pięciu kampaniach, sześćdziesięciu bitwach i przeszło czterystu potyczkach. Prócz tego urządzenia wojskowo-sanitarne, pod jego kierunkiem jako naczelnego lekarza armii francuzkiéj dokonane, zjednały mu wielką sławę i wdzięczne u potomności wspomnienie. Pamięć LARREY'a uczczono trzema pomnikami w Val de Grace, gdzie był profesorem, w Akademii lekarskiéj i w Torbes.

Larrey Hipolit Lejb-medyk Napoleona III, wybrany został w r. 1858.

Lasègue Karol dr. med. profes. w Paryżu, wybrany został w roku 1860.

Lassus Piotr, prof. chir. w Paryżu, wybrany został w roku 1807, umarł w tymże roku.

Laurence Wilhelm, wybrany został w r. 1823.

Lebel Ignacy, dr. med. w Warszawie, wybrany został w r. 1842, umarł w r. 1861.

Lemonius J. Fr. dr. med. Naczelny lekarz szpitala wojskowego w Wilnie, wybrany został w r. 1814.

Lenhossék Michał, profes. fizyjologii w Wiedniu, wybrany został w roku 1823.

Lentzner Stanisław dr. med. w Wilnie, wybrany został w roku 1808.

Leonow Jan, dr. med. profes. anatomii w Wilnie, wybrany w roku 1840. W r. 1842 czytał. *Commentatio a se elaboratum de glandulo Thymo, respectu physiologica et medico-legali.* 2) *Cor ex toto atrophicum ex maniaco.* W roku 1847 nadesłał z Kijowa: *de febre puerperali dissertatio.*

Lernet Jan Nep., dr. med. w Dubnie, wybrany został w roku 1807, umarł w Krzemieńcu w roku 1820.

Lesedow (von) **Karol**, lekarz wojskowy w Wilnie, wybrany został w roku 1863.

Levy Demetryusz, inspektor zarządu lekarskiego w Rydze, wybrany został w r. 1843, umarł 1855.

Levy Michał, prezydent akademii lekarskiej w Paryżu, naczelny lekarz armii francuzkiéj, wybrany został w r. 1858.

Liboschitz Józef (z Pragi) dr. med. członek założyciel.

Lisfranc Jakób, prof. chir. w Paryżu, wybrany został w r. 1823, umarł 12 Maja 1847. Wsławił się podaniem przepisów operacyjnych, podług metody geometrycznéj, wyłuszczenia ramienia i nogi w stawie stępo-śródstopowym. Był następcą Dupuytrena, lecz nie dorównał mu pod żadnym względem.

Lobenwein Jan, dr. med. członek założyciel. W roku 1809 czytał: *De singulari partium genitalium ab normitate nuper puero observato.* 2) *Operis Boyer: Traité complet d'anatomie.* 3) *Disertatio de peripneumonia recens natorum.* W roku 1810. *Discours sur l'etat actuel de la clinique.* W roku 1811. *Discours de congé.* W roku 1815. *Observatio de cura strumae.* W roku 1817. *Admonitio anatomico obstetricia de fontanellis lateralibus.* W roku 1818. *Commentatio de signis diagnosticis mortis causam in submersione agnoscentis respectu medico-forensi.* 2) *Animadversiones de coagulo in sanguine submersi.* 3) *De ruminatione maniacarum.* W roku 1819. *Observatio de suspitione veneficii.* 2) *Observatio de zostere migrante.* 3) *Observatio de difficultate diagnoseos generis mortis in submerso.* 4) *Descriptio cordis aneurysmatici.* 5) *Doctrina de rachiotomia.*

Lobstein Jan dr. medycyny, dyrektor robót anatomicznych w Strasburgu, akuszer. Wybrany został w roku 1819, nadesłał rękopis: *Remarques sur la critique de ses observations d'accouchemens.* Umarł 7 Marca 1835 roku. Był autorem najlepszego podówczas podręcznika Anatomii patologicznéj i twórcą muzeum Anatomo-patologicznego w Strasburgu. Pisał przeważnie po francuzku.

Loder Christian dr. med., Lejb-medyk w Moskwie, wybrany został w roku 1810.

Loewenstein Magnus dr. med. w Wilnie. W roku 1843 czytał: *Dissertatio de casu complicato diarrhoeae.*

Lonchamps Berger Józef (de) dr. med. w Mińsku, wybrany został w roku 1807, umarł w roku 1812.

Lubelski Wilhelm dr. med. w Warszawie, wybrany został w roku 1861.

Lucae Gustaw J. C. prof. anatomii w Frankfurcie nad Menem, wybrany został w roku 1856.

Ławecki Jan, prowizor w Wilnie, wybrany został w r. 1860. Czytał w r. 1862: O analizie chemicznéj. Różnica między Cadmium i Zincum.

Łuczkiewicz Henryk, dr. med. w Warszawie, wybrany został w roku 1860.

Macewicz Michał, aptekarz w Wilnie,, wybrany został w r. 1819, umarł w roku 1820.

Machcewicz Joachim Aleksander dr. med. lekarz wojskowy, wybrany został w r. 1820. Czytał: *Miranda ventriculi cum colon transverso concretio.* Nadesłał z Rybińska (guber. jarosławska): *De chronica cordis inflammatione.* 2) *De febre typhoidea anno 1812—1813 regnante.* W roku 1824 czytał: *Observatio de morbo nervoso symptomatibus somnambulismi ac extaseos stipato.* 2) *Observatio paralyseos per febrem sponte natura medicatrice suscitam persanatae cum Epicriso.*

Machnauer Michał aptekarz w Wilnie, wybrany został w r. 1819, umarł w roku 1828.

Magendie Franciszek, dr. med. w Paryżu, wybrany został w roku 1816, umarł w roku 1855. Wsławił się wykazaniem znaczenia eksperymentu w badaniach fizyjologicznych (*Précis de physiologie expérimentale*) i w poszukiwaniach nad czynnością układu nerwowego. Jako terapeuta wahał się pomiędzy nihilizmem lekarzy wiedeńskich i użyciem wielkich dawek środków działających gwałtownie (ob. Éloge historique de Magendie i t. d. p. Flourens. Paris 1858, 12-o.

Majer Józef, prof. w Krakowie, wybrany został w r. 1843. Słynny prezes Akademii umiejętności w Krakowie, Fizyjolog, antropolog i lingwista.

Majewski Adolf. Naczelny lekarz szpitala Ś-go Jakóba, wybrany został w r. 1859. Czytał w r. 1860: *De sectione anatomica monstri acephalon.* W roku 1862: *Historia convulsionum v. spasmorum clonicorum.* 2) *De injectione atropini subcutanea.* W r.

1863: O leczeniu syfilis. W roku 1864. *Observatio meningitidis cum emollitione cerebri et concrectione calcarea.*

Malcz Wilhelm, członek rady lekarskiéj w Warszawie, wybrany został w roku 1848, umarł w roku 1852.

Maleszewski Klemens, naczelny lekarz szpitala obłąkanych w Wilnie, wybrany został w r. 1835; czytał w r. 1862: *de prurito in ano.*

Malewski Mieczysław z Wiłkomierza, wybrany został w r. 1848. Nadesłał w r. 1854: Kilka słów o cholerze grasującéj w Wiłkomierzu w. r. 1853.

Malfati J. dr. med. w Wiedniu, wybrany został w r. 1820.

Manzini Józef dr. med. w Wiłkomierzu, wybrany został w roku 1820, nadesłał: *Observatio de haemorrhagia conjunctivae oculi et de scarlatina partiali.*

Marcet Aleksander, dr. med. w Londynie, wybrany został w roku 1807.

Marcus Franciszek rz. rad. st. Lejb-medyk, prezydent Rady lekarskiéj w Petersburgu, wybrany został w r. 1842.

Matusewicz Andrzéj prof. akuszeryi Członek-założyciel.

Meyer Karol dr. med. w Wilnie, wybrany został w r. 1817. Czytał w r. 1818: *De tumore lumborum steatomatoso feliciter extirpato.* 2) *Historia enprostotoni.* W roku 1819: *Tractatus de vulneribus pectoris penetrantibus.*

Meyer Karol, medyko-chirurg w Petersburgu, wybrany został w r. 1822.

Melier, Generalny inspektor służby zdrowia w Paryżu, wybrany został w r. 1838.

Merriman Samuel w Londynie, wybrany został w r. 1828, umarł 22 Listopada 1852 r. Słynny akuszer, autor znakomitych podręczników, wzór poświęcenia się jako lekarz praktyk.

Mianowski Józef dr. medycyny w Wilnie, wybrany został w roku 1829.

Mianowski Mikołaj dr. med. prof. akuszeryi, wybrany został w r. 1807, umarł w roku 1843. Na posiedzeniach Towarzystwa czytał następujące rozprawy:

W roku 1807: *Observatio morborum in gubernio Volhyniensi in districtu Dubnensi 1807 grassantium* (nadesłał). W r. 1811: *Observatio encephalitidis chronicae occultae morte terminate.* W roku

1815: *Historia pneumatoseos ventriculi.* W r. 1818: *De jure gravidarum sub respecto politico-medico.* 2) *Historia cephaleae chronicae artriticae et plicosae.* W r. 1819: *Dissertatio de jure gravidarum pars altera.* 2) *Historia rupti uteri sub partu cum letali pro matre et infante exitu.* W r. 1822: *Doctrinae pathologicae Brousseanae informationem universam.* W roku 1823: *Disquisitionem de placenta post partum expedienda vel in utero reliquenda.*

Michelis Jakób Feliks dr. m. dyrektor Instytutu położniczego w Białymstoku, wybrany został w r. 1811, umarł w r. 1820.

Michalski Konstanty, prowizor w Wilnie, wybrany został w roku 1851.

Michelson Bernard, dr. med. rad. st. inspektor zarządu lekarskiego w Grodnie, wybrany został w r. 1821.

Michniewicz Kazimierz w Postawach, wybrany został w roku 1851.

Mile Jan b. prof. fizyjologii w Warszawie, wybrany został w r. 1835, umarł w r. 1839.

Millot Jakób Andrzéj dr. med. w Paryżu, wybrany został w roku 1810, umarł w r. 1811. Pochodził z Dijon, wsławił się jako akuszer i autor.

Minkiewicz Jan, dr. medycyny w Tyflisie, wybrany został w roku 1859.

Miram Edward dr. medycyny w Wilnie, wybrany został w roku 1840.

Misiewicz Jan, ordynator szpitala Sawicz w Wilnie, wybrany został w roku 1843.

Młodziejowski Korneli dr. med. prof. w Moskwie, wybrany został w roku 1849.

Mobitz Fryderyk dr. med. w Wilnie, wybrany został w r. 1847, umarł w roku 1864.

Mokrzycki Ludwik, medyko-chirurg w Wilnie, wybrany został w roku 1860.

Morawski Stanisław, dr. med. w Ustroniu (p. trocki), wybrany został w roku 1825, umarł w roku 1853. Na stronicy 261 podaliśmy niektóre wiadomości z życia tego niepospolitego lekarza, obecnie kilku szczegółami dopełniamy ten zarys. Kiedy po doktoryzacyi osiedlił się w Kownie, wówczas już w jego pracach literackich przebijał się mistycyzm. Był stałym i bardzo

pracowitym współpracownikiem odrodzonego w Wilnie „Pamiętnika magnetycznego“. Należał do ludzi wyższego poloru i obracał się w sferach bardzo wysokich. A gdy wskutek nieznanych przyczyn, które może być skłoniły go do napisania: Zasady fizyjognomistyki kobiet cywilizowanych polskich (Rękopis w archiw. Tow. lek. wil.), osiadł w rodzinném Ustroniu, wówczas nastąpiła ogromna w życiu jego przemiana. Oto co pisze o nim Wszędobylski w Pamiętniku naukowo literackim I. 78: „Chodzi wieść o naszym filantropo-mizantropie, że on wie o wszystkiém, co się dzieje na świecie, a nawet u sąsiada i sąsiadki lepiéj, niż jego ochmistrzyni i chociaż z nikim się nie widuje. Odgadłszy kilkakrotnie myśli swego ekonoma tak trafnie, iż sądził, że chyba był w duszy jego, pozyskał sobie sławę człowieka mającego związki z duchem“. Sam zaś Morawski mówi o sobie w artykule: Od Mereczа do Kowna Gawęda pustelnika (Teka VI. 86), jakoby zdanie jego własnych chłopów: „to taki człowiek (Morawski), co jeśli zechce, ot choćby w wóz siana w oczach pańskich obrócić się może“. Zapewne ciekawy i pouczający byłby obraz życia człowieka, wykolejonego przez jakieś wyższe przyczyny, lecz nie mogliśmy odszukać życiorysu jego przez Adamowicza skreślonego, a „Teka“, drukując powyżéj cytowany artykuł, zapowiedziała, że poda życiorys, lecz na obietnicy tylko poprzestała. Podobno pozostawił w rękopisie 4 tomy arcyciekawych pamiętników.

Moreau de la Sarthe Jakób Ludwik dr. med. prof. w Paryżu, wybrany został w r. 1808, umarł 1826.

Moscati Piotr hr. dr. med. w Medyjolanie, wybrany został w r. 1807, umarł w r. 1824.

Moszczyński Jan, w Mińsku; wybrany został w r. 1839.

Moszyński Julian dr. med. w Wilnie, naczelny lekarz szpitala Ś-go Jakóba, wybrany został w r. 1842, umarł w r. 1857. Czytał w roku 1842: 1) *Orchitis utriusque testiculi quorum alter induratus alter absque induratione phlogosi detentus in subjecto blenorrhoea laborante per compressionem sanatus.* 2) *Observatio de rachitide acuta per compressionem sanata.* W r. 1843: 3) *Observatio de graviditate pututicia.* W r. 1849. 4) *Notitia actorum societatis medicae vilnensis ex anno 1846.* W r. 1850. 5) *Descriptio sphaceli post scarlatinam curati.* W roku 1856. 6) *Conceptio praesente*

strictura vaginae operatis ejus per incisiones multiplices, partus tempore sanatio.

Mudrow Mateusz, profes. patologii, terapii i kliniki w Moskwie, wybrany został w roku 1807.

Muyschel Karol dr. med. wybrany został w roku 1831 umarł dnia 7 Lutego 1843 roku.

Müller Jan, prof. w Berlinie, wybrany został w roku 1843, umarł 28 Kwietnia 1858 r. Słynny fizyjolog, którego dzieło *Handbuch der Physiologie des Menschen*, stanowi przedewszystkiem ogół prac jego fizyjologicznych (podług obliczenia Du Bois-Reymonda ogół ten wynosi 267 dzieł i rozpraw, zawartych w 950 arkuszach), a po Halerze, stanowi ono najcenniejszą pracę w dziedzinie fizyjologii. J. Müller ma dla nas szczególniejszy interes i z tego względu, że pierwszy z niemieckich uczonych studyjował Teoryję jestestw organicznych Śniadeckiego.

Mursina Christian Ludwik, dr. med. General Sztab-doktor armii pruskiéj w Berlinie, wybrany został w roku 1819, umarł w r. 1823. Słynny wydawca czasopism chirurgicznych i zasłużony w sprawie urządzeń lekarskich w armii pruskiéj.

Mylo Fryderyk Edward dr. med. w Warszawie, nadesłał: *De relatione mutua organismi humani vivi ad mundum externum.*

Naase Fryderyk Krystyan dr. med. w Bonn, wybrany został w roku 1837, umarł 18 Kwietnia 1851. Znakomity klinicysta niemiecki. Był pierwszym profesorem kliniki w Niemczech, w któréj zaczęto używać stetoskopu, jako niezbędnego narzędzia przy fizykalnéj metodzie badania. Jako psychiatra również się zasłużył nauce i ludzkości.

Naegele Franciszek C. prof. akuszeryi w Heidelbergu, wybrany został w roku 1820. Umarł 21 Stycznia 1851 roku. Autor słynnego dzieła położniczego, znakomity profesor Uniwersytetu Heidelbergskiego.

Nahumowicz Leon dr. med., lekarz wojskowy. Nadesłał w roku 1821: *Adnotationes de scarlatina*, w tymże roku wybrany został na członka.

Naranowicz Paweł dr. med. prof. anatomii w Petersburgu, wybrany został w r. 1842, umarł w Charkowie w r. 1858.

Narkiewicz Jodko Witold, dr. med. w Warszawie, wybrany został w roku 1862.

Naruszewicz Wincenty, prowizor w Wilnie, wybrany został w roku 1853.

Natanson Ludwik, dr. med. w Warszawie, wybrany został w roku 1855.

Nelaton August prof. chir. w Paryżu, wybrany został w r. 1858, umarł 21 Września 1873. Najważniejsze zasługi słynnego chirurga operatora polegają na ulepszeniu operacyi na kiszkach, operacyi kamienia pęcherzowego i wprowadzeniu spirytusu jako opatrunku antyseptycznego.

Neugebauer Ludwik Adolf, dr. med. w Warszawie, wybrany został w roku 1860.

Nevermann J. F. W. dr. med. w Plau, wybrany został w r. 1846, umarł w r. 1852.

Niszkowski Jan dr. med., profes. chir. w Wilnie, wybrany został w roku 1806, umarł w roku 1816. Czytał w roku 1807: *Historia lithotomiae feliciter peractae in Instituto clinico Vilnensi.* W roku 1816: *Observatio de hernia thoracica.*

Nowicki Aleksander, prowizor w Wilnie, wybrany został w roku 1835.

Oczapowski Jan, dr. med. w Warszawie, wybrany został w roku 1835. W roku 1826 nadesłał: Opisanie gorączki zaraźliwéj panującéj w pułkach kawaleryi gwardyi rosyskiéj, 4-o str. 40. Rękopis.

Ołtarzewski Stefan, dr. med. w Mohilewie, wybrany został w roku 1845. Nadesłał: *Historia cariei maxillae inferioris ipsa natura separatae.*

Orkisz Józef, dr. med. w Rawie, wybrany został w r. 1862.

Orlay Jan dr. filozof., med. i chirur. Lejb-medyk, wybrany został w roku 1822, umarł w Odesie w r. 1829.

Pajola Franciszek, prof. chir. w Wenecyi, wybrany został w roku 1807, umarł w roku 1816.

Palczewski Tymoleon dr. med. operator zarządu lekarskiego w Wilnie, wybrany został w roku 1819, umarł w Petersburgu w roku 1831.

Palloni Franciszek, dr. med. wybrany został w r. 1820.

Partialis Marcin, dr. med. lekarz b. wojsk włoskich, zamieszkał w Wilnie, wybrany został na członka w r. 1814.

Pawłowicz Daniel, dr. med. w Klecku (guber. mińska), wybrany został w roku 1810.

Pawłowski Stanisław w Dubnie, wybrany został w r. 1843.

Peez J. A. dr. med., fizykus m. Wiesbaden, nadesłał w roku 1823 rękopis: *Descriptio aquarum Wiesbadensium* (po niemiecku) i w roku następnym wybrany został.

Pelikan Eugeniusz, dyrektor departamentu lekarskiego w Petersburgu, wybrany został w r. 1860.

Pelikan Wacław, dr. med., wybrany został w roku 1817. Z licznych jego rozpraw, o których znajdujemy wzmiankę w Protokółach, doszły nas następujące: 1) *Observationes tres circa ligatam a se arteriam carotidem, maxillarem et femoralem.* 2) *Historia aneurysmatis poplitei per compressionem radicitus sanati.* 3) *De praestantia suturae clavellatae in operatione labii leporini.* 4) *Historia anuvrysmatis arteriae dorsalis penis.* 5. *Historia laryngotomiae a se peractae.* 6) *De amputatione maxillae inferioris* i t. d.

Phoebus Filip, prof med. w Giesen, wybrany w r. 1856.

Pietraszkiewicz Józef, wybrany w r. 1843, czytał: *Observatio de cura Botriocephali lati ad methodum Blosfeld.*

Pilecki Jan w Druskienikach, wybrany w r. 1853. Nadesłał w r. 1857: Opisanie zakładów mineralnych druskienickich wód. Statystyczne wiadomości od r. 1840 i Praktyczne uwagi za rok 1856.

Pinel Filip, prof. w Paryżu, wybrany w r. 1807, umarł 26 października 1826. Wsławił się wydaniem dzieła: *Nosographie philosophique ou l'analyse appliquée à la médicine* (Paris. 2 vol. wiele wydań), w którém wypowiada: że ponieważ medycyna jest gałęzią nauk przyrodniczych, przeto winna być traktowaną również według metody analitycznéj. Że zaś Pinel był zwolennikiem teoryi witalistycznéj, przeto połączył tę ostatnią ściśle z metodą analityczną.

Piorry Piotr Adolf, prof. kliniki w Paryżu, wybrany w r. 1858, umarł w r. 1879. Pierwszy zastosował plesimetr przy opukiwaniu. Jest autorem słynnych dzieł, poświęconych przeważnie badaniu fizycznemu organów piersiowych, a mianowicie opukiwaniu.

Pirogow Mikołaj, prof. chir. w Petersburgu, wybrany w roku 1853.

Płociński Józef, Dr. fil. i med. w Wilnie, późniéj w Klecku wybrany w r. 1810, zakończył życie w r. 1821.

Podgórski Mikołaj, subinspektor akademii, wybrany w roku 1839.

Poluta Jerzy, prof. weterynaryi w Charkowie, wybrany w r. 1843.

Porcyanko Konstanty, Dr. med., wybrany w r. 1819, umarł w r. 1841. Następne rozprawy czytywał na posiedzeniach: W r. 1822: 1) *Considerationes de mercurii praecipitati rubri contra luem inveteratam virtutibus*, 2) *Elenchus rerum ephemeridibus societatis commitendarum*. W r. 1827: *Analysis fluidi ex abdomine faeminae hydropicae collectia Fonbergio professoris chemiae vicario perfactum*. W r. 1830: *De luxatione brachii spontaneo modo reductae*.

Portal Antoni, Lb.-med. francuzki, wybrany w roku 1807, umarł 23 lipca 1832 r. Znanym jest jako historyk anatomii i chirurgii. (*Histoire de l'anatomie et de la chirurgie* i t. d. Paryż 1770/73. 8° 7 tomów). Pierwszą z nich przez lat 60 wykładał w Paryżu.

Powstański Jan, medyko-chirurg w Wilnie, wybrany w roku 1836.

Pożerski Feliks, medyko-chirurg, lekarz wojskowy w Wilnie, wybrany w r. 1852, umarł w r. 1858.

Prochaska Jerzy, prof. w Wiedniu, wybrany w r. 1817, umarł w r. 1820. Znanym był w Wilnie w początkach istnienia Uniwersytetu wileńskiego, jako autor znakomitego podręcznika fizyjologii, przyswojonego literaturze polskiéj przez Wojniewicza. Prochaska jest znanym także ze swych oryginalnych poglądów na budowę nerwów, poprzedzających późniejsze prace Karola Bella.

Przeborowski Stefan, dr. med., wybrany w r. 1842, umarł w Czasznikach w 1855. W r. 1838 nadesłał: Przykład obrzękłości arteryjo-krwistéj aorty wstępującéj (*aortae ascendentis*), okazującéj się zewnątrz ściany piersiowéj. 4° str. 16.

Puczkowski Franciszek, dr. med., lekarz powiatu w Słonimie, wybrany w r. 1810.

Quarin Józef baron, dr. med. w Wiedniu, wybrany w r. 1807, umarł w 1814.

Raciborski Adam, dr. med. w Paryżu, wybrany w r. 1858. Zaliczał się do najsławniejszych praktyków paryzkich. Do medycyny przykładał się przez pierwsze cztery lata w Uniwersytecie aleksandryjskim. Zdobywszy w ambulansach złoty krzyż *virtuti militari*, poszedł na tułaczkę. Doktoryzował się w Paryżu w roku 1834 i tamże w lutym 1871 r. zakończył życie. Jako członek założyciel Towarzystwa lekarzy polskich w Paryżu i pierwszy jego sekretarz, dobrze się zasłużył społeczeństwu. Z licznych jego prac trudno wyróżnić najlepsze, kiedy wszystkie są znakomite i bardzo wiele z nich było premiowanémi; „Słownik lekarzów polskich" podaje ich spis dokładny.

Rayer Piotr, prof. w Paryżu, wybrany w r. 1828, umarł w r. 1867. Słynny dermatolog i autor nader cennéj pracy o chorobach nerek (*Traité des maladies des reins*, Paris 1839, 3 tomy).

Ramoszyński Wilhelm, dr. med. i chemii w Wilnie, wybrany w r. 1858, czytał: 1) O pieremienach moczi w otnoszenii patołogiczeskom; 2) *De unco obtuso Brauni.*

Rehman Józef, dr. m. Lb-m. generalny sztab doktór służby zdrowia w Cesarstwie, wybrany w r. 1808.

Reil Jan Christian, dr. m. prof. w Halli, wybrany 1807 r. umarł w Berlinie 1813 r. Zasłużył się nauce przez zbliżenie teoryi witalistycznéj do medycyny praktycznéj; téj ostatniéj zaś starał się nadać podstawę naukową, przez ścisłe połączenie jéj z fizyjologią.

Reykowski Donat w Wilnie, wybrany w r. 1845, czytał w r. 1850: *Notitia historico-medica de Institutis maniacorum apud exteros.*

Reykowski Jerzy, dr. med. i chir. w Wilnie, wybrany w r. 1808. Do medycyny przykładał się w szkole Głównéj litewskiéj i Uniwersytecie Wileńskim. Za szczególne odznaczenie się otrzymał w r. 1806 nagrodę, o czém na stronicy 459 mówiliśmy, podając w przypisku z oryginału kopiję świadectwa na otrzymanie medalu. Obroniwszy tezy zatwierdzone przez fakultet, pozyskał dyplom doktorski [1]). Mieszkał w Wilnie, oddając się wy-

[1]) Wspominaliśmy niejednokrotnie, że spisywanie różnych na pozór mniéj ważnyck dokumentów, może być pożądane, albowiem już to pod wpły-

konawstwu lekarskiemu z wielkiém powodzeniem. Liczył się do najlepszych ówczesnych praktyków. Umarł w r. 1831 w skutek cholery. Przedstawiał on typ nieszkodliwych oryginałów, którzy nie pozostawili następców po sobie. Wiele po mieście krąży wesołych anegdotek na rachunek zacnego lekarza.

Reinhardt Karol, dr. med. w Warszawie, wybrany w roku 1835, umarł r. 1853.

Remak Robert w Berlinie, wybrany w r. 1848, umarł 29 sierpnia 1865 r. Znany jest w nauce przez swe badania histologiczne, przez wykrycie cylindra osiowego w nerwach; również się zasłużył na polu badań embryjologicznych; oraz przez rozliczne prace w dziedzinie teoryi komórkowéj i przez zastosowanie elektryczności do terapii.

Renier Anicety w Wilnie, czytał w r. 1841: Uwagi praktyczne nad wodami mineralnemi w Druskienikach. Wybrany w r. 1842 czytał: *De statu hodierno aquarum druskienicensium.* W r. 1859: Analiza wód mineralnych birsztańskich.

---

wem czasu, już innych okoliczności, stają się one rzadkością. W tym celu podajemy *in extenso* dyplom doktorski z czasów Uniwersytetu wileńskiego; liczba bowiem tych ostatnich bardzo już dzisiaj ograniczona, może być minimalną za lat kilka.

Auctoritate Serenissimi Potentissimique Imperatoris et Autocratoris Omnium Rossiarum Alexandri I-mi. Joannes Baptista Sniadecki, Philosophiae Doctor, Astronomus Observator in Universitate Studiorum Cracoviensi Matheseos Sublimioris et Astronomiae Professor Emeritus, variarum Societatum Literariarum Sodalis, Caesareae Universitatis Vilnensis Rector una cum senatu Academico.

Eximia uniuscujusque virtus pari cum eruditione conjuncta, jure suo postulat, ut Ei consveti literarii honores decernantur, decreti conferantur, collatique publicis patefiant indiciis. Cum itaque Georgius Reykowski propter insignem universae medicinae et chirurgiae theoreticam et practicam scientiam diuturno studio ac diligenti frequentatione lectionum Physicarum, Medicarum, Chirurgicarum, et Obstetriciarum in Caesarea Universitate Vilnensi comparatam, cujus laculenta specimina in examinibus Anno Millesimo Octingentesimo quarto die nona Mensis Junii pro gradu Candidati, Anno Millesimo octingentesimo sexto die decima septima Mensis Decembris pro gradu Magistri, Anno vero Millesimo Octingentesimo Octavo absoluta cura aegrorum in Instituto Medico

Reuttowicz Franciszek, lekarz wojskowy w Wilnie, wybrany w r. 1845.

Reviglio Maurycy, dr. med., prof. botan i mat. med. w Turynie, wybrany 1849 r.

Ricord Filip w Paryżu, wybrany w r. 1858.

Ring Jan, chirurg w Londynie, wybrany w r. 1807.

Rink Roman, inspektor zarządu lekarskiego w Wilnie, wybrany w r. 1845, czytał w r. 1846: O wodach mineralnych stokliszskich. Ich istoria, topografia i chimiczeskij analiz, zdiełan doktorom farmacyi Fridrichom Welkom i predpołożenie bolężniej, w katorych mogut byt' poleznymi.

Rodkiewicz Mikołaj w Słonimie. Wybrany w r. 1838, umarł w r. 1848. Nadesłał: *Circa causas topographicas morborum. quibus indole districtus pinscensis vulgatissime in festantur medico practicae observationes Kożangrodek* 1838; 2) *Morborum secundum methodum Le Roy empirice pertractorum medico-practicae observationes 1838 a regioni Pinscensi missae*, 1838; 3) *Historia polypi*

---

et Obstetricio exhibitisque historia morborum, nec non epicrisi dedisset; judicio Professorum Facultatis medicae, titulo laurea cathedra Doctoris caeterisque honoribus Academicis dignus recognitus, die trigesima Mensis Junii in publica defensione Thesium omnem laudem promeruisset, atque gradum Doctoris Medicinae et Chirurgiae collatum sibi obtinuisset; Nos proinde ea qua pollemus auctoritate juxta jura et privilegia muneri nostro antiquitus competentia Eundem Georgium Reykowski Medicinae et Chirurgiae Doctorem creatum renuntiamus ac declaramus, Eique facultatem praxim Medicam, Chirurgicam et Obstetriciae exercendi, Cathedram doctoralem conscendendi, caetera denique jura omnia ac privilegia quaecunque huic gradui sint annexa damus. Quod ut omnibus, quorum interesse possit notum certumque sit, hoc Diploma publicum manu nostra subscriptum ac sigillo Universitatis munitum Eidem tradimus. Dabantur Vilnae in Aedibus Academicis die trigesima Mensis Julii Anno Millesimo Octingentesimo Octavo.

Joannes Sniadecki Universitatis Rector. (Mpp.)

Ferdinandus Spitznagel therapiae generalis et materiae medicae professor p, o. p. t. facultatis medicae decanus.

Simon Malewski Jur. Nat et Gen. prof. Cons. aul. Secr. Caes. Univ. Viln. (L. S.)

naricis dextrae curati ad methodum Delavay ope solutionis sulfatis zinci 1839; 4) *Circa plicam polonicam medico-practicae observationes*, 1839. 5) P o s t r z e ż e n i a o k o ł t u n i e, 1849.

Rodziewicz Michał w Wilnie, wybrany w 1858 r.

Roggerson Jan, r.-tajny Lb.-med. cesarza, wybrany w roku 1807.

Royer Colard, dr. med., prof. w Paryżu, wybrany w r. 1819, umarł w r. 1826.

Rokicki Józef na Kaukazie, wybrany w r. 1843, nadesłał: *Medicatio popularis pustulae malignae s. carbunculi.* W r. 1845: *Methodus medendi obstructionum lienis post febrem intermittentem evolutam.*

Roliński Marcin, dr. med. w Warszawie, wybrany w r. 1835.

Rolle Józef, dr. med. w Kamieńcu Podolskim, wybrany w r. 1864.

Romberg Maurycy Henryk, prof. w Berlinie, wybrany w roku 1844, umarł 13 czerwca 1873 r. Sławny profesor klinicysta i autor głośnego dzieła: *Lehrbuch der Nervenkrankheiten*, Berlin 1840—46. 8°.

Rosenberger Karol, dr. med., naczelny lekarz szpitala dla wenerycznych w Petersburgu, wybrany w r. 1843.

Rosnowski Dymitr, dr. med. w Siestrorecku, wybrany w roku 1858.

Rosołowski Stanisław, dr. med. w Wilnie, wybrany w roku 1835, umarł w r. 1855.

Rostan Leon, dr. med. w Paryżu, wybrany w r. 1828, umarł 4 października 1866. Głośny praktyk i profesor klinicysta w Paryżu. Dobrze się zasłużył nauce swémi badaniami nad rozmiękczeniem mózgu.

Rudtorfer Franciszek Ksawery (von). dr. med., prof. chir. w Wiedniu, wybrany w r. 1808.

Rusconi Feliks, chirurg w Petersburgu, wybrany w r. 1813, umarł w r. 1820.

Rust Jan Nepomucen, dr. med., prof. chir. w Akademii wojskowéj w Berlinie, wybrany w r. 1817, umarł w r. 1840. Był pierwszym profesorem szkoły chirurgicznéj w Berlinie. Znany jest w literaturze ze swych prac nad wrzodami.

Rühl Jan, dr. med., Lb.-med. w Petersburgu, psychiatra, wybrany 1876, umarł r. 1847.

Rychter Aleksander, Generał sztab-doktór w Petersburgu, wybrany w r. 1823.

Rychter Michał, dr. med., prezydent Towarzystwa fizyko-med. w Moskwie, wysłużony profesor, historyk medycyny w Rossyi, wybrany w r. 1822.

Rymkiewicz Feliks, dr. med., prof. w Wilnie, wybrany w r. 1822, umarł w r. 1851 dnia 7 grudnia. Następujące rozprawy czytał na posiedzeniach Towarzystwa: 1) *De calculis urinalibus analecta ex operis Marcetii, Proutii et Magendii.* 2) *Rationem de opuscula D-ri Nahumowicz circa vulnera sclopetaria.* 3) *Analysis urinae diabeticae.*

Saint-Ursin Maria, dr. med. w Paryżu, wybrany w r. 1808.

Sanson Ludwik Józef, dr. med., prof. w Paryżu, wybrany w r. 1828, umarł 1 sierpnia 1841 r. Uczeń i następca Dupuytren'a na katedrze chirurgii w Paryżu. Wsławił się podaniem sposobu wykonania litotomii od strony kiszki odchodowéj (*Des moyens de parvenir à la vessie par le rectum etc.*; *suivi d'un mémoire de Vacca-Berlinghieri sur la méthode d'extraire la pierre — par le rectum.* Paris 1818. 8⁰).

Sawicki Stanisław, aptekarz w Wilnie, wybrany w r. 1846, umarł w r. 1852.

Sawiczewski Floryan, dr. med., prof. farmacyi w Krakowie, wybrany w r. 1836.

Scarpa Antoni, prof. chir. w Pawii, wybrany w r. 1807 umarł 31 października 1832 r. Słynny anatom, zajmował się przeważnie budową kości, nerwów, organów wzroku i słuchu.

Scherer Mikołaj Aleksander, dr. med., akademik w Petersburgu, wybrany w r. 1819, umarł w r. 1824.

Schiller Jan, magister farmacyi w Wilnie, wybrany w roku 1858- czytał: I s t o r i a j o d a i k a l i h y d r o j o d i c i.

Schlegel Henryk, naczelny lekarz szpitala wojskowego w Grodnie, wybrany w r. 1847, nadesłał: *De aetherisatione ante operationes chirurgicas.*

Schlegel Jan, sztab-chirurg, członek-założyciel, umarł w roku 1811.

Schmidt Jan Adam, dr. med., prof. w Wiedniu, wybrany roku 1808, umarł r. 1809. Należał do najsławniejszych oftalmologów wiedeńskich, był założycielem razem ze swym profesorem Barth'em Szkoły oftalmologicznéj. Wsławił się rozprawami z dziedziny okulistyki, jak np. o zaćmie następowéj, zapaleniu tęczówki, o sztucznéj źrenicy i t. d.

Schoenbach Karol, dr. med. w Szkudach, wybrany w roku 1808, umarł w r. 1815.

Schönlein Jan Łukasz, prof. w Berlinie, wybrany w r. 1843, umarł w Hamburgu w r. 1864. Dał początek badaniom na polu pasorzytniczych chorób, przez odkrycie grzybka w chorobie *porrigo lupinosa* (grzybek ten nazwał Remak: *Anchorion Schönleinii*); on również utworzył nową szkołę medycyny praktycznéj, znaną odtąd pod nazwiskiem „szkoły przyrodniczéj“ (*naturhistorisch*). Starania tedy Schönleina, aby wznieść medycynę do wysokości nauki ścisłéj i opracowanie jéj na wzór i wedle metody nauk przyrodniczych, uwieńczone zostały pomyślnym skutkiem, albowiem liczni jego uczniowie pracowali nadal w tym kierunku.

Schreiber Mikołaj, naczelny lekarz szpitala wojskowego w Wilnie, wybrany w r. 1845, umarł w r. 1862.

Schubert Michał, dr. med. w Warszawie, wybrany w roku 1835. Zalicza się do bardzo zasłużonych botaników polskich. Jest twórcą, rzec tak można, ogrodu botanicznego w Warszawie, chociaż był jego dyrektorem dopiero od roku 1825. Urodził się pod Warszawą w 1787 r., a umarł w Płocku w r. 1860. Jako pisarz ma swoje zasługi dość wydatne. Jego Monografija sosny pospolitéj, Spis roślin ogrodu botanicznego warszawskiego i Opisanie drzew i krzewów leśnych Królestwa Polskiego—zajęłyby w każdéj literaturze miejsce poczesne. Tygodnik Illustrowany w Nr. 36 z r. 1860 podał biografiję zasłużonego dla społeczeństwa męża.

Schulz Maciéj, aptekarz w Wilnie, wybrany w r. 1818.

Schwenson Samuel, dr. m. w Petersburgu, wybrany w roku 1813, umarł z cholery w styczniu 1831 r.

Seyfert Andrzéj, dr. med. i chir., lekarz pocztamtu wileńskiego, wybrany w r. 1810, umarł w r. 1861. Czytał w r. 1820: *Historia febris quartanae*.

Shaw John, prof. w Londynie, wybrany w r. 1828.

Siebold Bartłomiej, prof. chirurgii w Würtzburgu, wybrany w r. 1810, umarł w r. 1814.

Siebold Eliasz, dr. med., prof. akuszeryi w Berlinie, wybrany w r. 1824, umarł w r. 1828.

Siemaszko Aleksander, dr. med. w Wilnie, wybrany w roku 1829.

Sienkiewicz Wojciech, czytał w r. 1843: *Historia epilepsiae radicitus sanatae.*

Siewrók Ludwik, dr. med., prof. w Moskwie, wybrany w roku 1843, umarł d. 18 czerwca 1853 w Moskwie. Nadesłał: *De congenita epidermidis hypertrophia.* MS.

Siller Edward, prof. w Dorpacie, wybrany w r. 1842, umarł w r. 1852.

Simoni Arnold, dr. med. w Wilnie, wybrany w roku 1824. Czytał: *Observatio anatomo pathologica aneurysmatis aortae abdominalis cujus rupturam aeger quinque septi manas supervixit.*

Sinnicki Stanisław, inspektor zarządu lekarskiego w Płocku, wybrany w r. 1848.

Skobel Franciszek, prof. w Krakowie, wybrany w r. 1844.

Śniadecki Jędrzej, Członek-założyciel. Czytał w r. 1814: *Observationes de urinae a calculo unius renis supressione.* W r. 1829. *de laryngo-tracheitide.* Umarł r. 1838.

Sochacki Maksymilijan, dr. med., adjunkt, wybrany w r. 1838.

Sokołowski Leon w Kutnie, wybrany w r. 1843. Nadesłał: O pęknięciu podstawy czaszki.

Spaski Iwan, akademik w Petersburgu, wybrany w r. 1842, umarł w r. 1862.

Spasowicz Daniel, inspektor Zarządu lekarskiego w Mińsku, wybrany został w r. 1839.

Spengler, dr. med. w Ems, wybrany został w r. 1862.

Spindler, dr. med., naczelny lekarz 4-go korpusu armii, wybrany w r. 1832.

Spitznagel Ferdynand, Członek założyciel. Czytał w roku 1816: *de dosibus medicamentorum*, umarł d. 20 kwietnia 1826 r.

Stecewicz Rafał w Owsieju, wybrany w r. 1849. Nadesłał: O leczeniu gorączki tyfoidalnéj wielkiemi dozami *Aethiopi minerali.*

Stieglitz Jan, Lb.-m. króla hanowerskiego, wybrany w roku 1808, umarł 31 października 1840 r. Autor słynnego dzieła:

Pathologische Untersuchungen (Hanower 1832. 8° dwa tomy). Położył również zasługi jako krytyk teoryi Brown'a, magnetyzmu zwierzęcego i homeopatyi.

Stofregen, dr. med. w Dreźnie. Lb.-med., wybrany w roku 1822, umarł w r. 1842.

Studzieniecki Feliks, dr. med. w Tarnopolu w Galicyi, wybrany w 1860 r.

Sułkiewicz Piotr w Wilnie, wybrany w r. 1818, czytał: *Observatio de hernia incarcerata.*

Swenske Teodor, dr. med. w Petersburgu, wybrany w roku 1807.

Świderski Kazimierz, wybrany w r. 1855, nadesłał: *de aria cattiva et de natura febris intermittentis.*

Świderski Marcin, dr. med. w Johanniszkielach, wybrany w r. 1843.

Sycianko Józef, dr. med., naczelny lekarz szpitala żydowskiego w Wilnie, wybrany w r. 1867.

Syrewicz Emeryk, sztab-lekarz w Wilnie, wybrany w roku 1859, czytał: Hydrothorax izleczen mołokom.

Sytin Teodor, subinspektor akademii wileńskiéj, wybrany w r. 1837, umarł w r. 1862.

Szerszewski Adolf, prowizor w Wilnie, wybrany w r. 1864.

Szokalski Wiktor, dr. med. w Warszawie, wybrany w roku 1855. Rozpoczynał studyja lekarskie w Uniwersytecie aleksandryjskim warszawskim. Był już uczniem czteroletnim, gdy wybuchła rewolucyja. Zamiast dyplomu lekarskiego otrzymał złoty krzyż *virtuti militari* i wraz z garścią ziemi ojczystéj poszedł na tułaczkę. Doktoryzował się w Giessen w r. 1834, a w kilka lat późniéj przeniósł się do Francyi, gdzie pozyskał wielką wziętość jako znakomity lekarz, filantrop i człowiek inicyjatywy. On to bowiem założył Towarzystwo, zadaniem którego było pojednanie i połączenie w jednym kierunku dwóch przeciwnych dotąd poglądów w nauce: medycyny niemieckiéj i francuzkiéj. Tego towarzystwa był pierwszym prezesem. Liczne prace naukowe z téj epoki świadczą wymownie o wyjątkowém a świetném uposażeniu umysłowém naszego rodaka. Po wielu latach, powróciwszy do kraju, został w Instytucie Lubomirskich lekarzem naczelnym i profesorem okulistyki w Szkole Głównéj. Lecz wszystkie te zaszczyty, wszystkie te świetne

prace, jakie drukiem ogłosił, a które skrzętnie ponotował „Słownik lekarzów polskich“, bledną wobec dwóch tytułów, jakie sobie zdobył, a które imię jego najdalszym potomkom z chlubą przekazywać będą, mianowicie: ojca okulistyki polskiéj i opiekuna wdów i sierot po lekarzach pozostałych; jako bowiem sekretarz stały Towarzystwa lekarskiego warszawskiego, jest głównym opiekunem funduszów kasy dla tychże wdów i sierot utworzonéj.

Szymkiewicz Andrzéj, dr. med., członek zarządu lekarskiego w Wilnie, wybrany w r. 1849.

Szymkiewicz Jakób, dr. med. i chir., członek-założyciel. W r. 1816 czytał: *Observationes de morbis in nosocomiae sororum misericordiae Vilnae curatis*. Umarł w r. 1818.

Tarasow Dymitr, dr. med., Lb.-chirurg, dyrektor departamentu lekarskiego w Petersburgu, wybrany w r. 1842.

Tartra, dr. med. w Paryżu, wybrany w r. 1810.

Thomson Jan w Edymburgu, wybrany w r. 1823, umarł w r. 1846. Znakomity przedstawiciel chirurgii, wsławił się dochodzeniem sprawy zapalnéj (*Lectures on inflammation*. Edinburg 1814. 8°).

Thomson Rudolf, aptekarz wojskowy w Wilnie, wybrany w r. 1853.

Tieffenbach Karol (von), dr. med., w Grodnie, wybrany w r. 1808. Nadesłał: 1) *de fonte minerali hydro-sulfurico Smerdoniano in gubernio Vilnensi* (1812). 2) *Commentatio de fonte Smerdoniano* (1816). 3) *La vaccination des vaches*, fol. str. 4.

Tielman G. w Petersburgu, wybrany w r. 1843.

Titius Juljan, ordynator szpitala Sawicz w Wilnie, wybrany w r. 1845. Czytał: 1) *de diagnosi purpurae*; 2) *historia pancreatitidis*.

Tomaszewski Jan, wybrany w r. 1830.

Towiański Ludwik, sztab-lek. w Wilnie, wybrany w r 1858.

Trachtenberg Mendel, ordynator szpitala żydowskiego w Wilnie, wybrany w r. 1838; czytał w r. 1864: *de trismo traumatico et paralysi*.

Travers Beniamin, wybrany w r. 1823. Wsławił się ze swojéj nauki o irytacyi i zapaleniu (*Physiology of inflammation and the healing process*. London 1843. 8°).

Trojański Feliks, dr. med. w Białymstoku, wybrany w roku 1832.

Tromsdorff Bartłomiéj, dr. farm., aptekarz w Erfurcie, wybrany w r. 1819.

Trousseau Armand, prof. kliniki w Paryżu, wybrany w roku 1858, umarł 22 listopada 1866 r. Znakomity klinicysta francuzki, uczeń Bretonneau, jest wybitnym przedstawicielem medycyny niemieckiéj we Francyi. Zasługi jego, jako profesora i autora cennych monografij, ocenione godnie zostały przez współczesnych uczonych (ob. Beclard. *Notices et portraits*).

Trynkowski Paweł, wybrany z Pozelwy w r. 1862. Nadesłał: rozprawa o puchlinie (*hydrops*) z dwudziestoletniéj praktyki (1862); 2) Charakterystyka gorączek przepuszczających na Ukrainie, Podolu i Małorosyi w ogólności, apoplektycznéj zaś w szczególności (1862). 3) *Abscessus cerebri post phlogosin* (1863). 4) *Observatio de encephalitide in suppurationem transeunte, cum autopsio* (1863).

Tyrchowski Władysław, dr. med., prof. w Warszawie, wybrany w r. 1862. Napisał bardzo dobry podręcznik: Rys położnictwa praktycznego. Kraków 1861. 8° 377, podług którego prowadził wykłady w Szkole Główném warszawskiéj.

Tyrrel, prof. w Londynie, wybrany w r. 1828.

Tyzenhauz Konstanty, hr. w Postawach, wybrany w r. 1848.

Uden Teodor w Petersburgu, wybrany w r. 1807, umarł w r. 1823.

Valentin Ludwik, dr. med. w Nancy, wybrany w r. 1816.

Vering von Vehr Józef w Wiedniu, wybrany w r. 1835.

Vicini Antoni, doktór med. w Wilnie, wybrany w r. 1814, czytał w r. 1815: *Observatio de vaccinae effectibus.*

Vincent w Londynie, wybrany w r. 1828.

Virion Karol Józef, dr. med. w Grodnie, wybrany w r. 1807, umarł w Nieświeżu 1815 r.

Wagner Ferdynand, dr. med. w Wiedniu, wybrany w roku 1814, umarł w r. 1821.

Wagner Karol, aptekarz, członek-założyciel. Czytał w roku 1818: 1) *de methodo praeparandi Kermetis mineralis*; 2) *Mis-*

cellanea pharmaceutica; 3) *Analysin ledi palustris et descriptionem galvanodesmi*. W r. 1819: *De statu praesenti pharmaciae in regno Galliae*.

Wagner Teodor, dr. med., wybrany w r. 1852.

Walther Herman, dr. med., Lb.-m. króla saskiego, wybrany w r. 1864.

Wardrop Jakób w Londynie, wybrany w r. 1828, umarł w r. 1869. Uczeń Beer'a w Wiedniu, lekarz edynburgski i londyński. Głośny okulista i zasłużony chirurg filantrop. Urządził w Londynie własnym kosztem szpital dla chirurgicznych.

Wasilewski Michał w Wilnie, wybrany w r. 1845.

Ważyński Julian w Poniewieżu, wybrany został w r. 1845. Nadesłał: 1) *De utero expulso, c. icone* (1845). 2) *De infante emembro, c. icone*. 3) *De casu cataphorae*. 4) *De applicatione jodine in paralysi*. 5) *De paralysi linguae per parva intervalla cesante*. 6) *Observatio de usu daturae et belladonae*.

Weylepp Ludwik dr. med. w Wilnie, wybrany został w roku 1811, umarł w roku 1812. Czytał: *Cyprea cauris quae succo citri medicae solutae ab Agyrta italico pro remedio specyfico lithontriptico comendavit*.

Weinhold dr. med. prof. akuszeryi w Halli, wybrany został w roku 1824.

Weitz Christian dr. med. inspektor zarządu lekarskiego w Wilnie, wybrany został w r. 1817, umarł w r. 1819.

Wentzel Karol dr. med. i chirurgii w Frankfurcie nad Menem, wybrany został w roku 1819, umarł w roku 1828.

Widowski Józef, lekarz wojskowy w Wilnie, wybrany został w roku 1838.

Wikszemski Franciszek, wybrany został w roku 1852.

Wikszemski Stanisław, wybrany został w roku 1843, czytał *Modus tractandi anginae gangrenosae* (1861).

Wilson Jakób, wybrany został w roku 1823.

Wilt Jan, inspektor zarządu lekarskiego w Wilnie, wybrany został w roku 1838.

Wiszniewski Karol dr. med. wybrany został w roku 1833.

Woelck Aleksander dr. med. prof. w Wilnie, wybrany został w roku 1825. Czytał: *Historia osteomyelitis tibiae* (własną chorobę pisał) (1863).

Woelck Fryderyk, aptekarz w Wilnie, wybrany został w r. 1819, umarł w roku 1856.

Woelck Paweł dr. med. w Wilnie, wybrany został w r. 1825.

Wojde Maurycy dr. med. wybrany został w r. 1835.

Wojnicz Ignacy, Sztab-chirurg wojsk litewskich w Wilnie, wybrany został w roku 1811. Czytał: 1) *Historia lienis cum praeparato pathologico.* 2) *Historiae morborum quorum praeparata pathologica in ultimo consensu exhibita* (*hepar formam cordis exhibens ex hydropico*; *vertebras quatuor carie detentas ex phthisico*). 3) *Historia lethargiae* (1817). 4) *Observationes proprias de ophthalmia annis 1817—1818 in exercitu rossico, qui Galliam occupabat regnante* (1819).

Wojniewicz Wincenty dr. med. Sztab-lekarz, wybrany został w roku 1820. Nadesłał: *Observatio de inflammatione oculorum.* Rękopis.

Wojewódzki Józef, prowizor w Wilnie, wybrany został w r. 1843, umarł w roku 1845.

Wojtkowski Wawrzyniec dr. med. w powiecie siebieżskim, wybrany został w roku 1825.

Wolff August Ferdynand dr. medycyny w Warszawie, wybrany został w roku 1820.

Wolfgang Jan. Członek założyciel. Czytał: 1) *De perniciosa radicum angelicae archangelicae cum cicutae virosae illis commutatione* (1817). 2) *De nova specie cortex chinae rubrae spuriae* (1818). 3) *De methodos paranti extractorum* (1818). 4) *De principio morphium et acido meconico* (1818). 5) *Observationes pharmaco-medicas* (1819). 6) *Historia lactucae sativae ratione principi narcotici in ea latitantis* (1819). 7) *Comentationem de emulsione* (1820). 8) *De imprioprio usu medico rad. polygalae amarae* (1820). 9) *Commentatio de aquae destillatae pruni padi, cerasorum, amygdalarum amararum, nec non amygdali nanae affinitatibus et differentiis* (1821). 10) *Commentatio de principis nucis vomicae strichnina dicto, quod ipsum suis curis obtantum proposuit* (1822).

Wolfgang Ksawery w Druskienikach, wybrany został w r. 1845, umarł w roku 1864.

Wróblewski Franciszek dr. med. w Wilnie, wybrany został w roku 1817, czytał: 1) *De emprostotono externa dorsi laesione inducto letali* (1818). 2) *Historia gravis encephalitidis sub hydrope*

scarlatinam subsequantae abortae. 3) *Inquisitiones in causas morbi syphilitici inter haebreos.*

Wróblewski Ludwik w Wilnie, wybrany został w r. 1838. Czytał: 1) *Historia hydropis purulentis abdominis per rupturam spontaneam umbilici perfectae sanati* (1838). 2) *De actione acetatis morphii in tubum alimentarum.*

Wtzelka Franciszek, medyko-chirurg, akuszer zarządu lekarskiego w Żytomierzu, wybrany został w roku 1816. Nadesłał: *Beschreibung der Folgen eines vernachlesigten Knochenbruches.* 2) *Observatio leprae nodosae* (1818). 3) *Observationes medico-chirurgicas* (1819). 4) *De la Cholera morbus* (1831) 4-o str. 16.

Wylie Jakób, główny inspektor lekarsko-wojskowy, prezydent Akademii medyczno-chirurgicznéj w Petersburgu, wybrany został w roku 1807, umarł w roku 1854.

Wysocki Jan dr. med. w Newerkowie, wybrany został w roku 1827.

·**Wysokiński Andrzéj** dr. med. w Klimowiczach (guber. mohilewska), wybrany został w 1828 roku.

Zagórski Jan lekarz powiatu stopnickiego, wybrany został w roku 1853.

Zagorski Piotr, akademik w Petersburgu, wybrany został w roku 1818, umarł w roku 1846.

Zajączkowski Bazyli, kandydat filozofii, pomocnik bibliotekarza przy Cesarskiéj medyczno-chirurgicznéj akademii wileńskiéj, wybrany został w roku 1839, umarł w roku 1863 w Poniewieżu, na stanowisku dyrektora Gimnazyjum.

Zang Bonifacy, prof. chirurgii w Wiedniu, wybrany został w roku 1822.

Zdanowicz Józef w Wilnie, wybrany został w r. 1855.

Zdekauer Mikołaj dr. med. Lejb-medyk, emeryt prof. w Petersburgu, wybrany został w roku 1864.

Zejdler Ludwik, aptekarz w Wilnie, wybrany został w r. 1845.

Zembrzycki Ludwik lekarz gimnazyjalny w Świsłoczy, późniéj zdrojowy w Druskienikach, wybrany został w roku 1838, nadesłał: 1) O wodach druskienickich. 2) *Bemerkungen über die Druskienikier mineralquellen währen eine 6 wochentlichen aufenthaltes im Jahre 1837.*

Zieleniewski Michał, dr. med. w Krynicy, wybrany został w roku 1864.

Zielonko... z Mohylewa, nadesłał w roku 1842: Wody mineralnyja Stokliszskia, ich topografia i chimiczeskij analiz.

Zigra Henryk, botanik i autor w Rydze, wybrany został w roku 1834.

Zigra J. G. aptekarz w Mitawie, wybrany został w r. 1820.

Zmaczyński Jan w Wilnie, wybrany został w roku 1850. Czytał: 1) *Fractura spontanea femoris in carcinomate mammae*. 2) *Verruca degenerata.* 3) *Polypus pharyngis.*

Życki Jan, lekarz wojskowy w Wilnie, wybrany został w r. 1853, czytał w r. 1855: O leczenii tifa.

Żylewicz Teodor, Sztab-lekarz w Wilnie, wybrany został w roku 1852.

V.

Zestawienie przedmiotów, zawartych w wydawnictwach Towarzystwa, z dodatkiem zawierającym wykaz rozpraw przyrodniczych i lekarskich, drukowanych w czasopismach wileńskich nielekarskich a pominiętych w części bibliograficznéj.

Wykazaliśmy poprzednio powody, dla których Towarzystwo lekarskie, jakkolwiek miało w Ustawie zastrzeżone wydawanie pamiętników, przez wiele lat posługiwało się w ważniejszych kwestyjach ówczesnemi czasopismami nielekarskiemi, nie mogąc się zdobyć na własne wydawnictwo. Dopiero od r. 1818 zaczęło Towarzystwo wydawać swoje Pamiętniki pod różnemi tytułami, aż do końca pierwszego okresu, t. j. zamknięcia Uniwersytetu. W okresie drugim, władza wyższa nie zatwierdzała programu, podług którego Towarzystwo pragnęło w dalszym ciągu ogłaszać swe wydawnictwo, skutkiem tego, albo uciekano się jak poprzednio do czasopism nielekarskich, albo téż ogłaszano w pismach specyjalnych warszawskich, lub w formie, nie noszącéj cech wydawnictwa specyjalnego, ogłaszano postrzeżenia lekarskie, komunikowane na posiedzeniach Towa-

rzystwa. Przedmiotem naszego zestawienia będą następujące wydawnictwa Towarzystwa.

1. Pamiętniki Towarzystwa lekarskiego wileńskiego. Tom I i II Wilno, Zawadzki 1818—1821, 8-o str. XXIV 379; str. XLVIII 350 1 rycina, które w naszéj pracy skracamy przez *P. l.*

2. Pamiętnik farmaceutyczny wileński. Pismo peryjodyczne przez członków wydziału farmaceutycznego, w towarzystwie medycznèm cesarskièm wileńskièm wydawane. Wilno Zawadzki 1820, 8-o I (4 zeszyty) stron. 558; II (4 zeszyty) stron. 407; skracamy przez *P. f.*

3. Dziennik medycyny, chirurgii i farmacyi. Wilno Zawadzki i Marcinowski, rok 1822 (tom I), 8-o str. 774 i 4 ryciny; rok 1823 (tom II) str. 685; rok 1830 (Marcinowski— tom I, my oznaczamy go tom III), str. 630, w skróceniu *D. m. f.*

Pośrednio należy tu praca zbiorowa, wydana staraniem Akademii:

4. *Collectanea medico-chirurgica. Caesareae Academiae medico-chirurgicae cura et impensis edita. Vol. I cum tribus tabulis, in lapide delineatis.* Vilnae, typis Josephi Zawadzki MDCCCXXXVIII, 4-o 460 3 tabl. skracamy przez *C.*

Wreszcie ostatnie wydawnictwo Towarzystwa w okresie drugim:

5. Praktyczne najnowsze postrzeżenia niektórych lekarzy zebrane przez A. F. Adamowicza. I. Wilno, Zymelowicz 1846, 8-o 130 II nlb.; II Zawadzki Wilno 1846, 8-o 112; III i IV. Warszawa, w drukarni Gazety codziennéj 1852, 8-o 304 i tablic meoteorologicznych IX; V Wilno Zawadzki 1862 8-o 312, skracamy przez *P. p.*

Niezależnie od powyższych rozpatrywaliśmy i rzeczy, tu odnoszące się, wypisaliśmy, z następujących czasopism nielekarskich wileńskich: Dziennik wileński, który skracamy przez *Dw.*; Dzieje dobroczynności, skracamy przez *Dd.*; Pamiętnik magnetyczny, przez *Pm.*; Ondyna przez *O.*, Kuryer wileński przez *K. W.* i Teka wileńska, skrócona przez *T.* Tomy oznaczamy cyframi rzymskièmi, numery lub stronice cyframi arabskièmi.

I. Nauki przyrodnicze.

Adamowicz A. F. 1. O nowym metalu zwanym Glin T. IV. 88.

2. O zwierzętach zaginionych w Litwie K. W. 1846, 97—100.

3. Statystyka pijawek K. W. 1862, 92—32.

Andrzejowski Antoni. Czackia, rodzaj rośliny, rozróżniony i opisany Pf. II. 588.

Besser Wilibald. 1. *Enumeratio plantarum per Volhyniam et Podoliam hucusque observatarum* Pf. II. 297, 305, 319 i 335.

2. Zapisy nauczyciela liceum Krzemienieckiego w przedmiotach historyi naturalnéj o Wołyniu, Podolu, Ukrainie i niektórych bliższych okolicach Pf. I. 137 241; Pf. II. 96.

Bielawski. Postrzeżenia nad niektórémi roślinami Pf. I. 248.

Botaniczne opisanie cynchony kondaminowéj Pf. II. 305.

Costus arabicus Pf. I. 255.

Drzewo różane (*lignum rhodium*) Pf. I. 252.

Fischer de Waldheim G. O pellegrinie albo perle nieporównanéj braci Zozyma P. II. 609.

Jakowicki Ignacy. Postrzeżenia geognostyczne w powiecie wilejskim w Mołodecznie Pf. II. 640.

Jundziłł Józef. 1. Raporta do fakultetu fizyczno-matematycznego w Uniwersytecie Cesarskim wileńskim przysyłane z podróży botanicznéj po guberni wileńskiéj Pf. II. 438 i 574.

2. Rośliny skrytopłciowe postrzeżone w okolicach Wilna, na początku wiosny 1821 roku Pf. II. 436.

Jundziłł Stanisław. Podróż po guberni wileńskiéj w przedmiotach umiejętności przyrodzonych (program) Pf. II. 307.

Konstantynow. Doświadczenia czynione z oswajaniem żubrów i utworzeniem nowéj rasy przez krzyżowanie z bydłem rogatem K. W. 1864, Nr. 69, 70 i 72.

Korzenie nardowe (*Spica nardus, Valeriana Jatamansi*) Pf. I. 255.

Liczba odkrytych i poznanych dotąd roślin Pf. I. 144.

Marshall. Uwagi nad drzewem cynamonowém Pf. I. 251.

Monti Kajetan. Rozprawa o Aldrowandii, przekład Ksawerego Wolfganga Pf. II. 596.

O kamieniach w woreczkach piżmowca Pp. II. 90.

O przykładaniu się do pomnażania znajomości flory litewskiéj, przez niektórych farmaceutów Pf. II. 446.

Owoc w medycynie znajomy pod nazwiskiem *Myrobalani* Pf. I. 254.

O żubrze K. W. 1864, Nr. 41.

Porost ścienny Pf. II. 315.

Puszcza Białowieżska K. W. 1864 34.

Rejestr roślin skrytopłciowych tutaj znalezionych Pf. II. 653.

Rymkiewicz. 1. O chorobach pijawek i sposobie ich zachowania i użycia Dmf. I 310.

2. O robakach żyjących w ciele człowieczem, Dmf. I. 419.

Semina aiavae, Pf. I. 255.

Senes amerykański Pf. I. 509.

Towiański Ludwik, O pijawce K. W. 1860, Nr. 48.

Uwiadomienie dla miłośników botaniki, Pf. II. 106.

Wagner Piotr. Wiadomość o bobrach Pf. II. 644.

Wiadomość o roślinie dającéj kadzidło *Olibanum* Pf. I. 253.

Wiadomość o drzewie kamforowem Pf. I. 249.

Wiadomość o świeżo odkrytych lub rzadszych roślinach przybyłych do flory litewskiéj w r. 1821, Pf. II. 649.

Wniosek o połowie pereł i cenie ich na przyszłość, z powodu niedawnego udoskonalenia dzwonów nurkowych, Pf. II. 638.

Wolffgang Jan. 1. Atmosfera świecąca, Dmf. I. 167.

2. Doświadczenia chemiczne czynione z materyją ropiastą (*mat. puriformis*) Dmf. I. 491.

3. Malina oddzielno-płciowa (*rubus chamaemorus*) Pf. I. 500.

4. Niektóre szczegóły tyczące się wiadomości o nowo odkrytéj roślinie, z któréj się Rabarbar indyjski ma otrzymywać, i o uprawie tychże korzeni w Europie, Dmf. III 65.

5. O podróży około świata odbytéj w latach 1817—1820 pod kapitanem Louis de Freycinet. Wyjątek z raportów danych przez komisyją w Akademii umiejętności w Paryżu, do któréj byli wyznaczeni Pp. Humboldt, Cuvier, Desfontaines, Gay-Lussac, Biot, de Rosset, Thenard i Arago. Ostatni zdawał sprawę 1821 roku 23 Kwietnia. Dmf. II. 282.

6. O projekcie podróży botanicznéj po kraju naszym prof. Witmanna, przekład z niemieckiego, Dmf. I. 167.

7. Owady które zasiewy żytne niszczyły w roku 1818 w Litwie, Pf. I. 511.

8. Piżmowiec, Pf. I. 386.

9. Porównanie liczby zwierząt, z liczbą poznanych roślin, Dmf. I. 163.

10. Postrzeżenia zoologiczne na Podolu, Dmf. II. 665.

11. Szafran uprawny czyli zwyczajny (*crocus sativus*) Pf. I. 500.

12. Szkodliwe Euforbii wyziewy, Dmf. I. 352.

13. Wiadomość o nowo przybyłych roślinach do flory litewskiéj w r. 1822 i 1823, Dmf. II. 647.

14. Wiadomość o herbacie, poznanie jéj w Europie, botaniczny opis, uprawa, użycie, rozbiór, działanie, handel, gatunki handlowe, fałszowanie. Rośliny zamiast herbaty zalecane lub używane w podobnym sposobie, Dmf. I. 682.

15. Wyjątek z listu p. Rüppel o wietrze elektrycznym *Camsin*, pisanego do p. Zach z Damietty 13 Lipca 1822 roku, Dmf. II. 674.

16. Wiadomość o niektórych płodach przyrodzenia w Spitzbergu, Dmf. I. 351.

II. Anatomija.

Arnold. 1. Nerw ucha zewnętrznego nowo odkryty przez.... Dmf. III. 152.

2. Zwój słuchowy albo uchowy, Dmf. III 465.

Bielkiewicz Adam. *De bursis mucosis subcutaneis* C. 155.

Bytność klapek w żyłach płucnych, Dmf. III 298.

Foville P. Budowa odnóg mózgu wielkiego i małego, Dmf. III. 297.

Franche. Nienaturalne położenie naczyń krwistych, Dmf. III. 602.

Jakobson. Nerw bębenkowy nowo odkryty, Dmf. III 152.

Mayer w Bonn prof. Dwa nowo odkryte stawy w stosie pacierzowym, Dmf. III. 149.

Meckel prof. w Bernie. Nowy sposób robienia sztuką labiryntu słuchowego Dmf. III. 150.

Rozwijanie się naczyń krwistych w mózgu człowieczym Dmf. III. 151.

Związek naczyń krwistych macicznych, z naczyniami miejsca niewieściego Dmf. III. 150.

Związek naczyń lymfatycznych z naczyniami żylnemi, Dmf. III. 153.

III. Antropologija.

Borkowski Stanisław Dunin. Rzut oka na naukę Gall'a, Dw. 1815. II. 501.

Śniadecki Jędrzej. Krótki wykład systematu Gall'a z przyłączeniem niektórych uwag nad jego nauką, Dw. 1805 I. 16.

IV. Fizyjologija.

Becu August. Postrzeżenie mleka zielonego, Pl. I. 204.

Bohdanowicz Ignacy. Leczenie magnetyzmem, Pm. I. 340; II. 4. 87.

Czynność nerwów językowych właściwa, Dmf. III. 154.

Czynność rozmaita systematu nerwowego, Dmf. III. 154.

Deleuze J. P. 1. O rozmaitości sił osób magnetyzujących, Pm. I. 8.

2. O śnie czuwającym magnetycznym. Wyjątek z dzieła *Histoire critique du magnétisme animal*, Pm. II. 292.

Esser. Użytek i przeznaczenie rozmaitych części organu słuchowego Dmf. III. 602.

Fournel. Zastanowienie się nad podobieństwem bytności snu magnetycznego Pm. I. 268.

Frank Józef. O magnetyzmie zwierzęcym, Dmf. I. 195.

Hübenthal von Karol. Opisanie wyleczenia przez magnetyzm zwierzęcy, Pm. II. 177.

Homolicki Michał. O mechanizmie silenia się. Doświadczenia p. Izydora Bourdon, ucznia medycyny w Paryżu, Dmf. I. 100.

Hufeland C. W. Magnetyzm (z niemieckiego), Pm. II. 364.

J. C. Doświadczenie magnetyczne, Pm. II. 289.

L. C. O magnetyzmie zwierzęcym, Pm. I. 105.

L. S. Niektóre uwagi nad magnetyzmem zwierzęcym, Pm. II. 114.

Lachnicki J. E. 1. Magnetyzm. Pm. II. I.

2. Treść nauki magnetyzmu zwierzęcego, Pm. I. 6.

3. Doświadczenia magnetyczne z prętem metalowym, Pm. I. 18.

4. Wyjątek z dziennika magnetycznego, Pm. I. 24.

5. Kilka słów o magnetyzmie Pm. I. 323.

Lutzenberg Dr. Trawienie żołądkowe, Dmf. III. 466.

Łopaciński Aleksander. Domysły nad mniemaniem u dawnych o wyziewach jestestw zwierzęcych, Pm. I. 172.

Pierquin. Postrzeżenia dowodzące czynności właściwéj mózgu, Dmf. III. 605.

Parrot. O sposobach magnetyzowania i o sześciu stanach zjawień magnetycznych, Pm. I. 113.

Plater Ksawery O magnetyzmie, Pm. I. 327.

Porcyanko K. Opisanie działania olejku terpentynowego na gospodarstwo zwierzęce, wedle doświadczenia p. Copland, uczynionego na nim samym Dmf. I. 648.

Poszman Antoni. Uwagi o magnetyzmie, Pm. II. 8 134 240.

Prawdomówski. O magnetyzmie Pm. I. 312.

Przeznaczenie kwasorodu powietrza atmosferycznego w oddechaniu, Dmf. III. 299.

Reder hr. (de) O trybach przypadkowych pojęcia naszego, Pm. II. 91 193.

Rogalski A. O magnetyzmie, Pm. II. 355.

Schuh dr. O zapłodnieniu gazowem, Dmf. III. 467.

Uwagi nad wiadomością historyczną o magnetyzmie zwierzęcym, we trzech numerach Dzienika wileńskiego umieszczoną, Pm. I. 217.

Wpływ nerwów płuco-żołądkowych na wyrobienie soku gastrycznego. Dmf. III. 153.

V. Anatomija patologiczna.

Andral. O stanie serca i wątroby w chorobach gorączkowych Dmf. III. 648.

Bielkiewicz A. Przykład choroby błękitnéj (*morbus coeruleus*) z przyczyny otworzenia się kanału arteryjnego Botalla, Dmf. I. 93.

Bose dr. *Apoplexia serosa*, Dmf. III. 468.

Chorobne powiększenie miąższości mózgu (*hypertrophia cerebri*), Dmf. III. 158.

Copeland. Zniszczenie znacznéj części szpiku pacierzowego, Dmf. III. 301.

Jahn dr. Zbrzękłość powietrzna całego ciała; Dmf. III. 299.

Majewski Adolf. Opis potworu dziecięcego bezmózgowego (*Anencephalon*) Pp. V. 23.

Mayer prof. O hermafrodytach, Dmf. III. 607.

Rymkiewicz Feliks. Postrzeżenie wylewu wodnistego w głowie, z niektóremi symptomatami choroby błękitnéj połączonego, Dmf. II. 39.

Serre. Trzpienie (*tubercula*) mózgowe, Dmf. III. 468.

Ważyński Julian. O dziecku bez członków Pp. III. IV. 219.

Wojnicz Ignacy. Wiadomość o preparatach patologicznych, ukazywanych różnemi czasy Towarzystwu, Pl. I. 268.

Wróblewski Ludwik. Wodna puchlina brzucha, uleczona dobrowolnem pęknięciem pępka, Pp. I. 53.

VI. Patologija ogólna.

1. Patologija ogólna w ścisłém znaczeniu.

Adamowicz A. F. 1. O wyjściu robaków przez ścianę brzuchową Pp. I. 56.

2. O grzybkach na ciele ludzkiem (*de epiphytis*), Pp. I. 33.

3. Wiadomość o chorobach dawniéj w Litwie w ogólności, a w szczególności w Wilnie lub jego okolicach postrzeganych od r. 1826, z dodaniem postrzeżeń metoerologicznych, Pp. III. IV. 1.

4. O śnie głębokim (*cataphora*) przez 39 godzin trwającym, Pp. III. IV. 230.

5. Przypadek niewyrabiania się moczu w nerkach Pp. V. 107.

6. O odradzaniu się części żywych, K. W. 1860 73—75.

Andral. O stanie systematu krwistego w gorączkach zgniłych, Dmf. III. 418.

D'Arest. Postrzeżenia chemiczne o ropie, Pp. I. 108.

Frank Józef. 1. Wiadomość o chorobach, które panowały w Wilnie i jego okolicach od początku r. 1807, wyjęta z dzien-

ników Towarzystwa medycznego wileńskiego a przydaniem postrzeżeń meteorologicznych, oraz przypisami zawierającemi uwagi praktyczne, Pl. I. 1.

2. O szczególniejszym charakterze febr w Litwie panujących, Pl. II. 25.

Jackson. Przykład utraty pamięci przez napływ większy krwi do głowy, Dmf. III. 304.

Korewa Aleksander. O chorobach postrzeganych od roku 1847—1851, Pp. V. 189.

Loewenhard dr. Uwagi niektóre nad kaszlem, Dmfc. III. 606.

Maleszewski Kl. O wadach mowy a mianowicie o zająkaniu się i sposobach zaradzenia, Pp. III. IV. 281.

Mianowski Mikołaj. 1. Wiadomość o chorobach w Wilnie, w roku 1820 panujących, lub od członków postrzeganych, wyjęta z dzienników Towarzystwa, Dmf. I. 177, 545 i 741.

2. Wiadomość o chorobach, które panowały w Wilnie i w jego okolicach od początku r. 1817 do r. 1820, Pl. II. I.

Niszkowski Jan. O wodnéj puchlinie brzucha postrzeżenie, Pl. I. 215

Rymkiewicz F. Wiadomość o chorobach w Wilnie w roku 1821 i 1822 panujących lub od członków postrzeganych, wyjęta z dziennika Towarzystwa przez... (ciąg dalszy wiadomości danéj w tejże materyi przez D-ra Mianowskiego, Ob. Dz. med. chir. i farm. 1822), Dmf. III. 138, 284 i 449.

Schindler. O spiączce, Dmf. III. 606.

Śniadecki Jędrzéj. O gorączce, Dmf. III. 335.

Zmaczyński Jan. O wyjściu przez otok robaków z rodzaju włosogłowek (*Trichocephalus dispar*), Pp. V. 54.

2. *Diagnostyka.*

Brande. Srebro w stanie metalicznym znajdywane po epileptycznych leczonych saletranem tego metalu, Dmf. III. 608.

Comins M. Stetoskop składany, Dmf. III. 303.

Nauche P. Metroskop, Dmf. III. 302.

Pigeaux. Niektóre postrzeżenia tyczące się zastosowania stetoskopu, Dmf. III. 469.

Piorry. Nowy stetoskop, Dmf. III. 607.

Rymkiewicz. O użyciu stetoskopu, Dmf. II. 517.

VII. Terapija ogólna (hydroterapija, środki przeciwzapalne i t. d.).

Abicht Adolf. Wiadomość o leczeniu chorób głodem, albo przez odjęcie prawie całkowite pokarmów (*Hungercur*), Dmf. III. 102.

Adamowicz A F. O eteryzacyi, K. W. 1847, 14 i 15.

Becker. Użycie lekarskie magnesu, Dmf. III. 314.

Brinckle. Użycie kwasu siarczanego przeciw pijaństwu, Dmf. III. 475.

Cerioli. Przykład uleczonego kurczu kołowatego za użyciem occianu morfiny, według metody endermicznéj, Dmf. III 314.

Chardon. Leczenie rzeżączki, Dmf. III. 615.

Frank Józef. O kuracyi majowéj, Dmf. II. 1.

Graefe. Użycie jodyny w otyłości ciała zbytecznéj, Dmf. III. 313.

Graham. Sposób leczenia rzeżączki i upławów białych za pomocą siarczanu cynku, Dmf. III. 314.

Homolicki M. 1. Doświadczenia względem przelewania krwi (*transfusio*) zapomocą szprycy, czynione na psach przez J. Blundell'a, Dmf. I. 285.

2. Przypadek uporczywych womitów, w którym dla przedłużenia życia przedsięwzięta była transfuzyja krwi do żył przez J. Blundell'a, Dmf. I. 285.

Kuszewicz Justyn. Uwagi nad sztucznemi mineralnemi wodami, oraz rozbiór chemiczny źródeł w Zaleszczyznie, Pp. I. 101.

La Roche. Użycie balsamu copaivae w chronicznem zapaleniu błony szlamowatéj dróg oddechowych, Dmf. III. 474.

Moore dr. Postrzeżenie o użyciu aparatu Reada, Dmf. III. 311.

Muhrbeck dr. Leczenie obłąkania pijaków, Dmf. III. 614.

Rymkiewicz. Wiadomość o dziele D-ra Antoniego Lembert pod tytułem *Essai sur la méthode endermique.* Paris 1828, Dmf. III. 587.

Schmidt. Nowe sposoby leczenia chorób. Dmf. III. 162.

VIII. Hygiena, medycyna domowa, poradniki.

Adamowicz A. F. O tytoniu. KW. 1860. 70.

Bogatko Makary. Bagnówka. Małpia jagoda. *Empetrum nigrum L.* Lekarstwo na wodną puchlinę. Pm. I. 356.

Frank Józef. Choroby rzemieślników, wyciąg z dzieła P. Potissier. Dmf I. 595.

Lachnicki I. E. 1) O leczeniu wścieklizny Pm I. 283. 2) O własności glistów ziemnych Pm. I. 27.

Lekarz osobliwszy w Nowogródzkiém. Pm. I. 77.

Magendie F. O połykaniu powietrza atmosferycznego i o własnościach pożywnych istot, nie mających w sobie saletrorodu. Sprawozdanie M. Mianowskiego. Pl. I. 331.

Mianowski M. O pijaństwie. Wyciąg z dzieła J. L. Hoffbauera. Dmf. II. 48.

Narbutt Teodor. Postrzeżenia lekarsko-praktyczne o środkach popularnych przeciw wodowstrętowi, czyli chorobie od ukąszenia przez wściekłe zwierzęta pochodzącéj. O. 1845. VIII. 3.

O leczeniu wścieklizny wodą gorącą. KW. 1863, 22.

O sposobie przechowywania materyi wakcyny. Pm. I. 27.

Porcyanko K. Doświadczenia robione z proszkiem węgla zwyczajnego przez Osiandera. Dmf. I. 488.

R. S. O paleniu tytoniu K. W. 1860. 93.

Reczyński Stefan X. Lekarstwo na nagniotki. Pm. 29.

Sposób leczenia wodowstrętu. KW. 1860. 47.

Uwagi nad rozszerzonem narzekaniem na wakcynę. Pm. I. 181.

Zarudny Mikołaj. Środek ludowy od wścieklizny: *Euphorbia nicacensis.* KW. 1864. 67.

IX. Medycyna wewnętrzna.

1. Sprawozdania kliniczne.

Mianowski Józef. 1. Zdanie sprawy z dziejów kliniki medycznéj przy Cesarskim Uniwersytecie wileńskim, pod przewodnictwem prof. Jędrzeja Śniadeckiego w r. 1829/30. Dmf. III. 39, 214, 380. 525.

2. *Observationes ex Actis medici Instituti Clinici a* 1834—1835 *depromptae* C. 233.

2. Choroby zakaźne.

a) Choroby, pochodzące od zwierząt.

Choński Kazimierz. Postrzeżenie o skuteczności chiny przeciw rozwiniętéj wściekliznie. Pp. I. 45.

D. M. Nowy sposób leczenia wścieklizny. Wyjątek z pisma peryodycznego: *Biblioteca Italiana.* Pf. I. 301.

Nowe lekarstwo na wściekliznę, znalezione w roślinie *Scutellaria lateriflora.* Pf. II. 323.

b) Choroby malaryczne.

Maleszewski K. O febrze zamaskowanéj pod postacią krwotoku z nosa. Pp. I. 59.

c) Cholera.

Adamowicz. Myśli o Cholerze, przez Onufrego Żorgo w Paryżu. PP. V. 261.

d) Tyfus.

Bertrand I. C. Obraz gorączki epidemicznéj, która panowała w Litwie w r. 1812 i 1813. Pl. I. 101.

Śniadecki Jędrzéj. Krótkie opisanie gorączki, jaka panowała w r. 1812 i 1813, tak w mieście Wilnie jak i w całéj Litwie. Pl. I. 79.

Stecewicz Rafał. Postrzeżenia nad leczeniem tyfoidalnéj gorączki za pomocą siarczyku 1-go żywego srebra (*sulphuretum hydrargyri nigrum*). Pp. V. 62.

e) Choroby wysypkowe ostre.

Abicht Adolf. O warioloidach albo ospie przeistoczonéj, złagodzonéj, przez d-ra L. Majera, lekarza cyrkułowego w Berlinie i t. d. Dmf. III. 430.

Batalin M. Opisanie odry, która w miesiącach listopadzie i grudniu r. 1821, oraz w styczniu 1822 w Mohylewie nad Dnieprem panowała. Dmf. I. 220.

Frank Józef. O ospie złagodzonéj i wakcynie (*variola mitigata*) Dmf. I 559.

3. *Choroby układu nerwowego.*

Dyrwiański Jan. Historyja zapalenia mózgu z wylewem wodnym złączonego. Pl. II. 225.

Frank Józef. Historyja choroby *Angor pectoris* zwanéj. Pl. II. 65.

Cerioli. Przykład uleczonego kurczu kołowatego za użyciem occianu morfiny według metody endermicznéj. Dmf. III.314.

Hechell Fryderyk. Kurcz żołądka (*cardialgia*) konwulsyjny i nader bolesny, przyłożeniem lodu uleczony. Pl. II. 344.

Meyer Karol. O kurczu kołowatym *emprosthotonus* zwanym. Pl. II. 92.

Mianowski Mikołaj. 1. O zapaleniu mózgu potajemném. Pl. I. 136,

2. Postrzeżenie zapalenia błon mózgowych śmiercią ukończonego. Pl. Il 120.

Ricord. Leczenie migreny. Dmf. III. 475.

O użyciu jodyny w chorobie paralitycznéj. Pp. III. IV. 234.

Śniadecki Jędrzéj. Niektóre postrzeżenia, tyczące się chorób konwulsyjnych, biorących początek z cierpień kolumny pacierzowéj. Dmf. III. 175.

Trachtenberg Mendel. Historyja kaduka i paraliżu prawéj połowy ciała. Pp. I. 57.

Ważyński Julian. O paraliżu języka po przerwach na krótko ustającym. Pp. III. IV. 239.

Wróblewski Franciszek. 1) Postrzeżenie choroby, kołowatością tylną zwanéj, która po mocném na grzbiet upadnieniu nastąpiła. Pl. II. 38.

2) Postrzeżenie gwałtownego zapalenia mózgu, zdarzonego w czasie wodnéj puchliny po skarlatynie. Pl. II. 113.

4. *Choroby umysłowe.*

Hechell Fryderyk. Przypadek pomieszania zmysłów po zdjętym kołtunie. Pl. II. 336.

Lobenwein J. A. O przeżuwaniu pokarmów u ludzi na umyśle obłąkanych (*ruminatio maniacorum*). Pl. II. 127.

Maleszewski Klemens. 1. Opisanie przykładu obłąkania umysłu połączonego z kadukiem, z dodaniem uwag praktycznych. Pp. I, 9.

2. Krótkie uwagi nad obłąkaniem umysłu. Pp. II. 35.

3. Uwagi praktyczne nad obłąkaniem umysłu, zebrane przez lekarza przy domu obłąkanych w Wilnie. Pp. III. IV. 165.

4. Opisanie obłąkania pod postacią pychy (*monomania ex superbia*). Pp. V. 101.

Muhrbeck dr. Leczenie obłąkania pijaków. Dmf. III. 614.

5. *Choroby przyrządu oddychania.*

Adamowicz. O krupie prawdziwym i fałszywym. Pp. I. 4.

Frank Józef. O chorobie zwanéj koklusz. Dmf. I. 375.

Porcyanko. Przykład suchot płucnych (*phthisis pulmonalis*) z nadzwyczajnemi symptomatami. Dmf. III. 20.

Rymkiewicz. O kaszlu symptomatycznym, pochodzącym z cierpień wątroby. Dmf. II. 274.

Śniadecki Jędrzéj. Postrzeżenie, tyczące się sposobu leczenia, tak nazwanego krupu czyli zapalenia krtani. Dmf. III. 1

Towiański Ludwik. O leczeniu poczynających się suchot płucnych podfosforanem wapna. Pp. V. 68.

Wikszemski Stanisław. Doświadczenia robione w Wenecyi z hypophosfitem sody i wapna w leczeniu suchot płucnych przez Dra Hiacynta Namiasa. Tłomaczenie z włoskiego. Pp. V. 75.

6. *Choroby serca i naczyń.*

Frank Józef. Niektóre postrzeżenia, ściągające się do chorób serca, worka sercowego i aorty. Pl. II. 78.

Homolicki Michał. Historyja zrośnięcia serca z otaczającym go workiem i polipu w lewych jego próżnościach. Pl. I. 234.

Krimer Dr. Choroby serca z samogwałtu powstające. Dmf. III. 155.

Lobenwein J. A. O rozszerzeniu serca i o anewryzmie arteryi aorty. Pl. II. 280.

Mianowski Mikołaj. 1. Historyja anewryzmatu aorty lędźwiowéj. Pl. I. 191.

2. Postrzeżenie rozszerzonego łuku aorty śmiercią ukończonego. Dmf. I. 77.

Roeser. Zapalenie serca w postaci tańca ś. Wita. Dmf. III. 156.

Rymkiewicz Feliks. 1. Niektóre postrzeżenia, ściągające się do chorób serca, worka sercowego i aorty. Dmf. I. 573.

2. Postrzeżenia choroby serca rozwiniętéj zaraz po przebytym reumatyzmie gorączkowym. Dmf. II. 275.

7. *Choroby przyrządu trawienia.*

Homolicki Michał. O skrzepłościach kamiennych, tworzących się w kanale kiszkowym człowieka, postrzeżenia I. F. Meckel'a. Dmf. I. 251.

Kurzątkowski Józef. Postrzeżenie zapalenia kiszki grubéj *colon* zwanéj. Pl. II. 145.

Rymkiewicz. 1. O zwężeniu żołądka w części jego środkowéj, postrzeżenie p. Palmer'a. Dmf. I. 667.

2. O bólu żołądka. Dmf. II. 204.

3. O zapaleniu powolném kanału kiszkowego. Dmf. II. 276.

8. *Choroby przyrządu moczo-płciowego.*

Chardon. Leczenie rzeżączki. Dmf. III. 615.

Frank Józef. O wyrośli grzybowatéj pęcherza moczowego. Pl. II. 276.

Graham. Sposób leczenia rzeżączki i upławów białych za pomocą siarczanu cynku. Dmf. III. 314.

Śniadecki Jędrzéj. 1. O zatrzymaniu uryny z przyczyny kamienia jednéj tylko nerki. Pl. I. 167.

2. Szczególny przypadek zatrzymania uryny (*ischuria*) podany przez Dra Karola Hastings. Dmf. III. 248.

9. *Moczówka.*

Adamowicz. O chorobie zwanéj *diabetes.* Pp. II. 88.

Rymkiewicz. Uwagi niektóre nad leczeniem choroby *diabetes* zwanéj. Dmf. II. 272.

10. Kołtun.

Adamowicz. 1. Uwagi o kołtunie mianowicie w Pińszczyznie. Pp. II. 26.

2. O rozprawach konkursowych. Pp. V. 143.

Kaczkowski Karol. Historyja kołtuna. Dmf. I. 232.

Rymkiewicz. Niektóre postrzeżenia, ściągające się do choroby kołtunowéj z uwagami nad jéj naturą. Dmf. II. 352.

Świderski K. Treść monografii: Wiadomość o kołtunie w Lubelskiem, przez D-ra L. Krzyżanowskiego do Towarzystwa nadesłanéj. Pp. V. 164.

X. Medycyna zewnętrzna.

1. Sprawozdania kliniczne.

Porcyanko K. *Observationes ex actis Instituti Clinici Chirurgici Vilnensis depromptae.* C. 251.

2. Owrzodzenie, ropienie, zgorzel, oparzenia.

Kurzątkowski Józef. Postrzeżenie otoku udowego (*abscessus femoris*). Pl. II. 141.

Larrey. Sparzelizny. Dmf. III. 617.

Moszyński Julian. Historyja gangreny w gardle ukończonéj wyzdrowieniem. Pp. V. 94.

Porcyanko K. Sposób użycia plastrów lepkich do gojenia wrzodów. Dmf. I. 568.

Rymkiewicz. Postrzeżenie o wyrzucie pryszczowatym, podobnym do wenerycznego, uleczonym bez użycia żywego srebra. Dmf. I. 663.

Thomas I. Simons. Użycie *acidi pyrolignosi* w gangrenie, wrzodach gangrenowych i tak zwanym *fungus haematodes.* Dmf. III. 617.

3. Nowotwory.

Niszkowski Jan. O polipach, wyrastających w kiszce odchodowéj. Pl. I. 208.

4. *Akiurgija i desmurgija.*

Amusat dr. Sposób tamowania krwotoku po operacyach za pomocą skręcania arteryj przeciętych (*torsion des artères*). Dmf. III. 318.

Pelikan W. Wiadomość o narzędziach chirurgicznych ostrych z metalu Wooz robionych. Dmf. I. 117.

5. *Choroby naczyń i nerwów.*

Pelikan Wacław. 1. Historyja guza arteryjno-krwistego (*aneurisma*) arteryi grzbietowéj członka męzkiego. Pl. II. 156.

2. Trzy przykłady przewiązania arteryj większych. Dmf. I. 28.

3. O uleczeniu obrzękłości arteryjno-krwistéj kolanowéj (*aneurisma popliteum*) za pomocą uciskania. Dmf. I. 215.

4. O zapaleniu żył (*phlebitis, venarum inflammatio*). Dmf. II. 21.

5. Przykład przewiązania arteryi biodrowéj zewnętrznéj, z przyczyny obrzękłości arteryjno-krwistéj udowéj. Dmf. II.

Rymkiewicz. O poznawaniu i leczeniu choroby hemoroidalnéj. Dmf. II. 246.

6. *Choroby głowy i szyi.*

Pelikan Wacław. 1. O kamieniach łzowych (*dacryolithos*). Dmf. I. 237.

2. O pożytku szwu gwoździstego (*sutura clavata*) przy operacyi wargi zajęczéj. Pl. II. 51.

Porcyanko Konstanty. O zebraniu się chronicznem wody w głowie (*hydrocephalus chronicus internus*) za pomocą operacyi przez Lizars'a leczoném. Dmf. I. 635.

7. *Choroby przyrządu oddechowego.*

Pelikan Wacław. Przykład rozcięcia krtani i rurki powietrznéj. Dmf. I. 28.

Wells Tomasz. Ropa w piersiach. Pp. II. 89.

8. *Choroby przyrządu trawienia.*

Czermiński Walenty. Dwa przykłady przepukliny pępkowéj, uleczonéj za pomocą przewiązania struną. Dmf. II. 217.

Grabowiecki Józef. Historyja fistuły żołądkowéj, Pl. I. 212.

Porcyanko K. Uwagi nad postrzeżeniami doktora Czermińskiego, Dmf. II. 222.

Przepuklina muskularna, Dmf. III. 476.

Turffel. Przepuklina Dmf. III. 616.

9. Choroby przyrządu moczopłciowego.

Home Everarde. Postrzeżenia praktyczne i patologiczne nad leczeniem choroby gruczołu prostaty, tłumaczenie J. Franka, Dmf. I. 616.

Korzeniewski Józef. O wycięciu macicy, Dmf. III. 198, 372 i 504.

Larrey. Leczenie zbrzękłego jądra po rzeżączce, Dmf. III. 164.

Moszyński Julian. O leczeniu zapalenia jądra (*orchitis*), Pp. I. 72.

Porcyanko K. 1. Historyja polipa macicy, Dmf. I. 410.

2. Przykład świdrowania kamienia sposobem Civiala, Dmf. III. 495.

3. Sposób użyty przez P. Viguerie do wydobycia kawałka kateteru elastycznego, załamanego w kanale urynowym. Dmf. III.

Vizzini Antoni. O wyjściu dobrowolném kamienia urynowego, przez międzykrok Pl. I. 232.

Pravaz. Nowo wynaleziony zgięty Lithontryton, Dmf. III. 476.

Rymkiewicz. O kamieniach urynowych, Dmf. I. 296.

10. Choroby przyrządu ruchowego.

Adamowicz. O przypadkowém skrzywieniu się, niezupełnem złamaniu kości u dzieci. Pp. I. 82.

Colombat. Nastawienie kości udowéj zwichniętéj, Dmf. III. 618.

Heiberg dr. Leczenie skrzywienia stosu pacierzowego, Dmf. III. 164.

Moszyński Julian. Historyja zapalenia pęcherza urynowego, Pp. V. 57.

Porcyanko K. Przykład powrotu ramienia wywichnionego do stawu za pomocą samych muskułów, Dmf. III. 37.

Rymkiewicz Feliks. Postrzeżenie p. WARDROPA ściągające się do niektórych chorób palców rąk i nóg, Dmf. I. 651.

Thielmann dr. O sposobie ułatwiającym gojenie się złamanych kości, Pp. I. 84.

Wtzelka Franciszek. Opisanie skutków ze złamania kości przedramieniowéj nastałych, Pl. II. 97.

11. Choroby zębów.

Adamowicz. Nowo zalecone lekarstwa od bólu zębów, Pp. I. 108.

Barankiewicz Maciéj. O niebiezpiecznym krwotoku po wyrwaniu zęba trzonowego postrzeżenie, Pl. I. 228.

Pelikan Wacław. Historyja narośli mięsnéj dziąseł zrakowaciałéj (*epulis cancrosa*), Pl. II. 289.

12. Choroby uszu.

Frank O płynieniu materyi z uszu, Dmf. I. 243.

Porcyanko K. Traktat o chorobach ucha i słuchu przez J. G. M. ITARDA. Wyciąg, Dmf. III. 57, 224 i 561.

Uwagi nad przebiciem błony bębenka w uchu, Dmf. III. 257

13. Choroby oczu.

Adamowicz. 1. Szczególna choroba wzroku (*chromatopseudopsia*), Pp. I. 7.

2. Jasna ślepota od zepsutego zęba, Pp. III. IV. 156.

Bernard Paweł. Nowy sposób leczenia fistuł łzawych, Pp. I. 110.

Pravaz. O zyzowatości, Dmf. III. 618.

Użycie tynktury wyskokowéj Galbanu w chorobach oczu, Dmf. III. 316.

14. Choroby skóry.

Adamowicz. Zapobieganie i leczenie nacisków u nóg, Pp. III. i IV. 163.

Frank Józef. Historyja prawdziwego trądu razem z kołtunem w jednéj i tejże saméj osobie, Pl. II. 151.

Lobenwein Jan Andrzéj. O pasku przechodzącym (*zoster migrans*) postrzeżenie, Pl. II. 240.

Rymkiewicz. Wiadomość o dziele H. A. Struve pod tytułem: *Synopsis morborum cutaneorum secundum classes, genera, species et varietates*, Dmf. III. 406.

15. Syphilis.

Adamowicz. Leczenie zwane arabskie choroby syfilitycznéj trzeciorzędowéj, Pp. II. 58.

Dierbach. Lekarstwa roślinne w chorobie syfilitycznéj w czasach dawnych i teraźniejszych jeszcze używane, Dmf. III. 160 i 307.

Frank Józef. O szczególnéj postaci choroby wenerycznéj, Dmf. II. 109.

Porcyanko K. 1. O użyciu niedokwasu czerwonego żywego srebra (*mercurius praecipit.*) i siarczyku antymonu w chorobie wenerycznéj, Dmf. I. 84.

2. Przykład wrzodu po szankrze uporczywego, który przysypywaniem proszku z soku makowego (*opium*) został uleczony, Dmf. I. 228.

Rymkiewicz. O rozmaitych odmianach choroby syfilitycznéj i o gatunku jéj fałszywym, przez niektórych zwanym, Dmf. II. 164.

Vere Delisle. Leczenie choroby wenerycznéj u dzieci, Dmf. III. 616.

XI. Choroby kobiece. Położnictwo. Choroby dzieci.

1. Choroby kobiece.

a) Choroby jajnika.

Chrysmar dr. Wycięcie jajeczników, Dmf. III. 316.
Frank Józef. Opisanie tumoru jajecznika lewego, Pl. I. 221.
Rymkiewicz. O chorobach jajeczników, Dmf. II. 185.

b) Choroby macicy.

Barankiewicz Maciéj. O womicie czarnym i macicy w guzy skostniałéj porosłéj, Pl. II. 300.

Kowalski Józef. Historyja polipu macicznego, Pl. I. 263.

Seyfert Andrzéj. Przypadek krwotoku macicznego, Pl. II. 333.

Ważyński Julian. O opadnieniu macicy, Pp. III. IV. 215.

2. *Położnictwo.*

a) w ogólności.

Barankiewicz M. O szczególnych własnościach główniey żytniéj (*secale cornutum*) w przypadkach ciężkiego rodzenia, Pl. II. 164.

Berndt prof. Sposób leczenia obłąkania umysłu u położnic, Dmf. III. 320.

Dewees dr. O użyciu główniey żytniéj (*secale cornutum*), Dmf. III. 319.

Graefe dr. Szczegóły niektóre tyczące się operacyi cesarskiéj, Dmf. III. 317.

Maccler, Płód prawdziwy płodem fałszywym (*mola*) objęty, Dmf. III. 477.

Mianowski M. O prawach i zaszczytach niewiast brzemiennych, tudzież o ich obowiązkach, Pl. II. 197.

Moszyński. Zastąpienie przez zwężoną pochwę, operacyja w czasie porodu, szczęśliwe jéj zejście i uwagi nad tém praktyczne, Pp. V. 83.

Ramoszyński Wilhelm dr. med. O tępym haku Braun'a, Pp. V. 90.

b) Ciąża.

Moszyński Julian. Ciąża mniemana (*graviditas putativa*), Pp. I. 68.

Siewrók Ludwik. *Graviditas extra uterinae, plus quam biennis, historia*, C. 291.

c) Poród.

Lobenwein J. A. O stanie ciemion pobocznych głowy podczas urodzenia, Pl. I. 251.

Mianowski M. 1. Przypadek pękniętéj podczas porodu macicy, Pl. II. 257.

2. Uwagi nad dobywaniem miejsca niewieściego przy porodzie, Dmf. II. 6.

Mojon dr. Sposób ułatwiający wyjście miejsca niewieściego, Dmf. III. 165.

Moszyński J. 1. Poród ukończony za pomocą kleszczy, Pp. II. 79.

2. Poród trojga dzieci razem czyli trojniaków (*trimelli*) Pp. II. 85.

Szultze. Poród w letargu, Pp. II. 87.

Walicki Lucyan. Przykład odklejenia miejsca od macicy, przez wpędzenie do sznurka pępkowego wody octem zaprawionéj, Dmf. III. 519.

d) **Połóg.**

Latour. Krwotoki z macicy poporodowe, Dmf. III. 619.

3. Choroby dzieci.

Adamowicz. O zapaleniu błony pęcherzyków płucnych u dzieci, Pp. I. 1.

Lobenwein J. A. O zapaleniu płuc u nowonarodzonych, Pl. I. 118.

O zapaleniu niezaraźliwem błony klejowatéj części płciowych u dzieci, Dmf. II. 126.

Rymkiewicz. O zapaleniach wewnętrznych u dzieci, w szczególności o zapaleniu płuc, kiszek i wątroby, Dmf. II. 263.

O leczeniu choroby angielskiéj na wyspie Zante, Dmf. II. 281.

O sposobie poznawania chorób dziecinnych, Dmf. III. 121.

XII. Farmacyja. Farmakologija. Toksykologija i balneologija.

1. Farmacyja.

Aparat do parowania Ekstraktów, Pf. I. 129; Pf. II. 565.

Aparat Ernsta, Pf. I. 218.

Atrament trwały niczém nie dający się wyjmować z papieru, Pf. I. 492.

Barry John C. Nowy sposób parowania ekstraktów, Pf. II. 80.

Behr. Postrzeżenia nad sposobem robienia, użyciem i skutkami kwasu wodosinnego, Pf. II. 47.

Bernhardi. 1. O rozmaitych gatunkach produktu lekarskiego pod nazwiskiem Kino, Pf. II. 367.

2. Krochmal indyjski *Arow Root* z korzeni *Maranta indica Tussac*, nowy produkt pokarmowy lekarski, Pf. II. 374.

Berol. Sposób odkrycia przymieszanego wyskoku do olejów lotnych, Dmf. III. 608.

Bergemann. Sposób oczyszczenia srebra od miedzi Pf. I. 332.

Bielawski. 1. O wodzie wawrzynośliwowéj, Pf. II. 409.

2. Postrzeżenie o olejku lotnym z mięty pieprzowéj, Dmf. III. 665.

Binder. Doświadczenie dobroci i mocy preparatu *Liquor anodinus* Hoffmani, Pf. II. 464.

Branchi prof. Sposób oczyszczania żywego srebra, Pf. I. 474.

Brandenburg. Nowy i łatwy sposób oczyszczania srebra od miedzi, Pf. I. 336.

Bremser. Sposób naśladowania sztucznych wód mineralnych, Pf. I. 365.

Bodde. Opisanie układu hełmu i ogrzewalnika zatorowych w gorzelniach, Pf. II. 270.

Buchner A. 1. O robieniu czekolady z porostu islandzkiego Pf. I. 119.

2. Uwagi nad sposobem suszenia roślin, Pf. I. 238.

3. Postrzeżenia tyczące się kwasu benzeosowego w kassyi cynamonowéj, Pf. II. 396.

Corty Józef. Poprawiona bania warzelna, czyli alembik do dystylacyi, Pf. I. 230.

Chloryna, czyli jak dawniéj (*acidum muriaticum oxygenatum*) nadkwas solny nazywana, Pf. I. 424.

Creutz. Sposób robienia kwasu octowego, Pf. I. 65.

Czerwony niedokwas żywego srebra (*mercurius praecipitatus ruber*), Pf. I. 472.

Dan dr. w Cambridge. Kantarydyn w owadzie *Lytta vitata*, Pf. II. 150.

Dewar. Sposób zachowywania płynów lotnych i rzeczy wilgoć z powietrza przyciągających, Pf. I. 130.

Doświadczenia wonnych olejów czy nie są fałszowane olejkiem terpentynowym, Pf. II. 468.

Ekstrakt z nasion bielunia pospolitego (*datura stramonium*), Pf. I. 553.

Elglund B. Opisanie nowego aparatu do destylacyi wódki z rektyfikatorem, Pf. II. 164.

Embcke G. dr. Opisanie bardzo wygodnéj lampy spirytusowéj do użycia chemicznego, Pf. II. 567.

Opisanie pompy prącéj z ryciną, Pf. 569.

G. J. *Tinctura ferri acetici Klaprothi*, Pf. I. 469.

Gay I. Opisanie pokrywy do moździerza, niedozwalającéj wypylenia, Pf. I. 124.

Geiger. Uwaga o płynie z rogu jeleniego, Pf. I. 194.

Sposób robienia czystego kwasu saletrowego, Pf. II. 61.

Solan potażu, Pf. II. 257.

Aparaty do destyllacyi czystego eteru siarczanego Pf. II. 275, 277 i 282.

Piec bardzo oszczędzający opał, Pf. II. 555.

Gehlena A. F. Sposób najkorzystniejszy robienia kwasu wodosolnego, Pf. I. 67.

Gudret. Nowy preparat pod nazwiskiem mydła ammoniakalnego, Pf. I. 84.

Guibourg. 1. Postrzeżenie o różnych wypadkach w odmiennym sposobie robienia przywęglanu potażu (*sal tartari*), Pf. I. 181.

2. Niektóre preparata z wilczego łyka, Dmf. III. 306.

Gummi. Poprawny sposób robienia żywicy jalappy, Dmf. III. 610.

Guilleremond. Opisanie moździerza z pokrywą i sitkiem, Pf. I. 127.

Gutt J. 1. Postrzeżenia względem olejku lotnego z gałek muszkatołowych, Pf. I. 91.

2. O sposobie robienia czarnego siarczyku żywego srebra (*aethiops min.*), Pf. I. 174.

3. Wiadomość o fałszowaniu kubeby, Pf. II 519.

Grothuss Teodor. O solniku amoniakalnym i żelaza, Pf. II 419.

Gryzer B. Rozbiór chemiczny nasion cytwarowych, Pf. I 201.

Higgenbotom J. Nowy sposób robienia maści merkurialnéj, Pf. I 78.

Henkel. Postrzeżenie, że się *Mercurius sublimatus corrosivus* z miękiszem od chleba rozkłada, Pf. I 157.

Herbata zielona skażona miedzią, Pf. I 549.

Hecking. Uwagi nad robieniem preparatów *liquor antimiasmaticus simplex i compositus*, Pf. II 218.

Hufeland. Zdanie o chininie i cynchoninie, Dmf. II 574.

Szkodliwe skutki Sulimy zewnątrz użytéj, Dmf. III 611.

Janowiec farbierski (*genista tinctoria*), Pf. I 555.

Juch profes. Sposób robienia fosforanu żelaza płynnego, Pf. I 89.

Sposób robienia czekolady z porostu islandzkiego, Pf. I 119.

Jung John. Doświadczenie wyrabiania opium, Pf. II 85.

Johnson C. O robieniu ekstraktów, Pf. I 115.

Katelbach. Rozbiór goździków korzennych, Pf. II 348.

Kuchenbeker. Postrzeżenie odnośnie rozkładu lekarstw, Pf. II. 331.

Korzystny sposób robienia kwasu bursztynowego, Pf. I 72.

Kit do sklejania porcelany, naczyń kamiennych, szkła, marmurów, sprzętów metalicznych i t. d., Pf. I 239.

Kwas wodosinny (*acid. hydrocyanicum*), Pf. II 465; Pf. II 44.

Kwas saletrosolny (*acidum nitrico-muriaticum*), Pf. I 423.

Lapis miraculosus, Pf. I. 64.

Lakier ochraniający rozmaite rzeczy od spalenia, Pf. I 493.

Lange. Rozbiór kory wiązowéj, Pf. II 196.

Leynhardt K. Postrzeżenia w destyllacyi wód i olejów lotnych, Pf. II 249.

Ł. C. Alembik z wysokiem parciem, Pf. II 573.

Machnauer M. 1. O krystalizacyi oleju mięty pieprzowéj, Pf. I 97.

2. Rozbiór korzeni ajera pospolitego (*acorus calamus*), Pf. I. 197.

Magendie. O narkotynie czyli soli de Rosna, Pf. II 535.

Mayer F. Sposób robienia preparatu merkurialnego, *mercurius solubilis Hahnemanni*, Pf. II 412.

Menil. O użyciu occianu srebra do robienia saletranu srebra stopionego (*lapis infernalis*), Pf. I 359.

Nowy preparat żywego srebra, Pf. I 64.

Neuhoff. Nowy aparat do robienia amoniaku płynnego, Pf. I. 233.

Nowy sposób robienia solniku i nadsolniku żywego srebra, Pf. II 57.

Nowy sposób robienia gazu wodorodnego siarczystego, Pf. II 257.

Nowe objaśnienie historyi naturalnéj kory z *laurus cinnamonum*, Pf. II 387.

O preparatach złota świeżo wprowadzonych w użycie lekarskie, Pf. I 61, 99 i 120.

O sposobie oczyszczenia miodu pszczelnego do lekarskiego użycia, Pf. I 188.

O kadzeniach kwasowych w celu zniszczenia zarazy w szpitalach, lazaretach i t. d., Pf. I. 344.

Opisanie kremnometra, czyli narzędzia do mierzenia osadów, Pf. I 132.

Opisanie Galwanodezmu, czyli narzędzia służącego do wyśledzenia przytłumionego życia (ob. Diagnostyka), Pf. I 133.

Opisanie prass pierwiastkowych P. Reala do wyciągania ekstraktów, Pf. I 207.

O przyczynie przykrego smaku i zapachu wódki, Pf. I 348.

O rozkładzie solnika żywego srebra (*mercurius dulcis*) przez solniki alkaliczne Pf. I 547.

Olejek migdałowy, Pf. I 549.

Olszeniec błotny (*selinum palustre*), Pf.I 554.

Ostermayer. Rzecz o goździkach, Pf. II 345.

Oczyszczanie saletry, Pf. II 254.

Ostrzeżenie przeciw jadowitéj własności kwasu szczawiowego, Pf. II 510.

Opisanie mozdzierza do zdrobnienia mocno działających lekarstw, Pf. II 75.

O użytkach z krzewiny berberysowéj, Pf. II 427.

Oczyszczenie oleju rzepakowego lub konopnego, Pf. II. 433 i 435.

Oleum empyreumaticum Chaberti, Pf. II 565.

Ostrzeżenie względem opium. Opium fałszowane, Pf. II 154.

Odmiany koloru żywicy Gwajaku przez mąkę pszenną, Pf. II 461.

O działaniu sulimy na mąkę pszenną, Pf. II 462.

Poprawiony sposób robienia kwasu fosforycznego Pf. I 69.

Plaster z winianem potażu antymonialnym, Pf. I 78.

Porównanie rozmaitych wag medycznych, Pf. I. 237.

Pagenstecher. Nowy sposób robienia preparatu *antimonium diaphoreticum* zwanego, Pf. I 476.

Nowy na miedź bardzo czuły reagens, Pf. I 483.

Postrzeżenie o powstawaniu gazu wodorodnego siarczystego w miksturach, Pf. I 545.

Pappengutt. Aparat do destylacyi, Pf. I. 485.

Pettenkofer. Reagens na opium, Pf. I 484.

Peschier. Sposób wyśledzenia potażu w solach i dekokcyjach roślinnych, Pf. I 480.

Pelletier. Wiadomość o pierwiastku nowo odkrytym w korze peruańskiéj, Pf. II 190.

Postrzeżenie fałszywego gatunku Kolumbo, Pf. II 66.

Poprawiony sposób robienia preparatu *spiritus nitri dulcis*, ażeby przez dłuższe stanie własności kwasu nie nabierał, Pf. II 463.

Poutet. Sposób doświadczenia oliwy fałszowanéj olejami z nasion, Pf. II 466.

Planche i Boullay. Sposób robienia mydła siarczanego wydoskonalony Pf. II. 468.

Rozkład occianu potażu przez saletran srebra, Pf. I 329.

Rink. O wprowadzeniu w użycie lekarskie kwasu mrówczanego, Pf. I 194.

Robiquet. 1. Uwagi nad działaniem kwasu saletrowego na siarczyk antymonu, Pf. I 477.

2. Wiadomość o nowym ekstrakcie z opium, Pf. II 534.

Romershausen. Opisanie prasy powietrznéj, Pf. I 212.

Rüde. Użycie blachy do wyścielania puszek drewnianych i szuflad, Pf. I 487.

O wodzie destylowanéj z kwiatu bzowego, Pf. I 551.

Rumel Jakób. Kilka szczegółów szkodliwéj zamiany roślin lekarskich przez zbierających zioła, Pf. I 294.

Rozkład sulimy przez gumę arabską, Pf. I 548.

Rozkład solniku żywego srebra przez węglan magnezyi, Pf. I 549.

Reagens na kwasoród, miedź i ołów, Pf. II 470.

De Ryk. Sposób korzystny oczyszczania kwasu saletrowego.

Sertürner dr. 1. Nowo wynalezione alkali w korze peruańskiéj, Dmf. III 305.

2. Odkrycie nowych i szczególnych kwasów, Pf. I 421.

Sposób robienia occianu ołowiu ze zbytkiem zasady, Pf. I. 82.

Sposoby robienia siarników z solanu potażowego do wzniecania ognia, Pf. I 135.

Solan wapna i wieloraki jego użytek, mianowicie do bielenia różnych materyi, Pf. I 345.

Sposób zbierania mrówek czystych, Pf. I 364.

Sposób zachowywania proszków roślinnych, Pf. I. 489.

Skoczniowski J. Uwagi nad robieniem płynu z rogu jeleniego (*spiritus cornu cervi*) i płynnego bursztynianu amoniakalnego (*liquor cornu cervi succinatus*), Pf. I 75.

Schrader J. C. C. 1. O sposobie robienia balsamu siarczystego, Pf. I. 76.

2. Uwagi nad sposobem robienia kwasu wodosinnego, Pf. II 404.

Szulc M. 1. O tafcie wezykatoryjnéj służącéj zamiast plastra z much hiszpańskich robionego, Pf. I 85.

2. Łatwy sposób robienia solanu potażowego (z ryciną), Pf. I 87.

3. O nowym sposobie przygotowywania wód destylowanych, Pf. I 186.

4. O skróconym sposobie robienia ciastka zygmarkowego, (*pasta de althea*), Pf. I 188.

5. Niektóre doświadczenia z badyjanem, czyli anyżem gwiazdkowym, Pf. I 338.

6. O kwasie wodosinnym, o preparatach z niego i destylacyi oleju lotnego z migdałów gorzkich, Pf. II 529.

7. Rzecz o kwasie drzewnym (*acidum pyrolignosum*), Pf. II 286.

Smithson Tennant. Sposób odbywania podwójnéj destylacyi za jednym ogniem, Pf. I 226.

Schuster. Narzędzie do mierzenia kropel, czyli kroplomierz, Pf. I 234.

Sachs. Rozbiór migdałów gorzkich i słodkich we względzie porównania części ich składających, Pf. II 207.

Stoltze. Nowy i tani sposób oczyszczania saletry, Pf. II 255.

Seba Albert. O różnych odmianach cynamonu ceylońskiego, Pf. II 382.

Sposób robienia wodosinianu siarczystego żelaza, Pf. II 216.

Sztuczne kąpiele siarczane, Pf. II 225.

Sposób odkrycia wyskokiem fałszowanych olejków lotnych, Pf. II. 542.

Sok porzeczkowy mogący cytrynowy zastąpić, Pf. II 431.

Sposób robienia indychtu z Urzetu siniła (*Isatis tinctoria*), Pf. II 145.

Sposób robienia drogiéj farby z karminu, Pf. II 477.

Trommsdorf. Nowy i najkrótszy sposób robienia plastru blejwasowego, Pf. I 81.

Reagens bardzo czuły na alkali, Rf. I 482.

Rozbiór kubeby Pf. II 512.

Tross C. O nowym preparacie porostu islandzkiego, Pf. I 119.

Thomson. Rozbiór cyny pochodzącéj z różnych fabryk kornwalskich, Pf. I 326.

Trautwein. Sposób robienia kamienia piekielnego, czyli stopionego saletranu srebra, Pf. I 330

Tritton Henry. Opisanie poprawionego aparatu do destylacyi, Pf. I 228.

Trzcina mniejsza (*arundo calamagrostis*), Pf. I. 554.

Thenard. Kwasy i woda przesycona kwasorodem, Pf. II 236.

Sposób robienia wody kwasorodem przesyconéj, Pf. II 242.

Thilenius. Mączka jęczmienna, Pf. II 380.

Uwagi nad przeistoczeniem wódki prostéj na francuzką, czyli na płyn podobny do rumu, Pf. I 353.

Vest prof. Sposób wyśledzenia arszeniku, Pf. I 121.

Vauquelin. Porównywające doświadczenie kory cynamonowéj z wyspy Ceylon i Guyany, Pf. II 400.

Rozbiór chemiczny kubeby, Pf. II 523.

Vogel. Sposób robienia baryty czystéj, Pf. II 537.

Wagner K. 1. Postrzeżenie nad krystalizacyją olejku lotnego Bahumu (*ledum palustre*), Pf. I 93.

2. O sposobie robienia solnika amoniakalnego i żelaza, Pf. II 414.

3. O plastrze Prudnikowa, Pf. II 532.

Wódka z jagód bzowych, Pf. I 491.

Willmans. Sposób zachowywania soku cytrynowego od zepsucia, Pf. I 490.

Wiadomość o użyciu lekarskiem liści konopnych, Pf. I 427.

Wiadomość o wodzie selterskiéj, Pf. II 421.

Wieloraki użytek węgli roślinnych, Pf. II 534.

Woelck Fryderyk. Wyjątek z szóstego wydania pisma P. Magendie o sposobach robienia nowych preparatów. Dmf. III 127.

Wiadomość o sposobach robienia niektórych preparatów Bromu, podana przez P. Henry młodszego, Dmf. III 575.

Wiadomość o fałszowaniu liści senesu liśćmi krzewu *Coriaria myrtifolia*, Dmf. III 582.

Wolfgang J. 1. Zdanie sprawy o piśmie p. Magendie i Pelletier, zawierającem rozbiór chemiczny i badanie fizyjologiczne nad korzeniami ipekakuany, Pl. I 340.

2. Wiadomość o nowym pierwiastku odkrytym w opium, Pl. II 74.

3. Uwagi nad sposobami robienia ekstraktów, z dołączeniem wiadomości o nowéj machinie wynalezionéj przez hrabiego Real'a do wyciągania ekstraktów służącéj i o drugiéj wydoskonalonéj przez Doebereiner'a, Pf. I 103.

4. O sposobie robienia kermesu mineralnego podług Cluzel'a, Pf. I 183.

5. O rozkładzie emulsyi z migdałów słodkich z uwagami nad migdałami gorzkiemi, Pf. I 189.

6. O postrzeżeniu p. Ilisch, Pf. I 156.

7. Nowy sposób robienia siarczanu chininy, Dmf. I 144.

8. Początek wyrazu *Calomel*, Dmf. I 157.

9. Źródło oleju skalnego i sposób jego oczyszczania (*ol. petrae)*, Dmf. I 158.

10. Szczególna własność liści niektórych roślin, że peryjodycznie w pewnych czasach kwas zawierają, Dmf. I 161.

11. Doświadczenia w celu wydobywania strychniny, Dmf. I. 314.

12. Łatwy sposób proszkowania Kilczybera, Dmf. I 321.

13. O jodynie w gąbce morskiéj, Dmf. I 323.

14. Oleje lotne, Dmf. I 326.

15. Masa krystaliczna w kwasie siarczanym angielskim Dmf. I 330.

16. Fałszowanie rośliny *rhododendron chrysanthum*, Dmf. I 333.

17. Sposób robienia kwasu wodosinnego, Dmf. I 334.

18. Nowe preparata żywego srebra, Dmf. I 344.

19. O doświadczeniu siarczyku antymonu skażonego arszenikiem, Dmf. I 346.

20. Cukier z korzeni perzu przez p. Pfaff'a otrzymany, Dmf. I 347.

21. Sposób hartowania szkła, aby każdą zmianę temperatury bez pęknienia wytrzymało, Dmf. I 349.

22. Sól amoniacka naturalna w Tartaryi, Dmf. I 350.

23. Nowy sposób oddzielenia chininy od cynchoniny, Dmf. I. 495.

24. Rozbiór chemiczny kory chinowéj kartageńskiéj, Dmf. I. 497.

25. Rozbiór chemiczny kory pod nazwiskiem china nowa znajoméj, Dmf. I 503.

26. Doświadczenie chemiczne z chiną *sancta lucia*, Dmf. I 509.

27. Sposób robienia sztucznéj wody selterskiéj, Dmf. I 523.

28. Korzystny sposób robienia solnika żywego srebra, Dmf. I. 524.

29. Główki makowe (*capita papaveris*), Dmf. I 528.

30. Sposób zachowania kwiatów suszonych, Dmf. 1 530.

31. Wino palmowe, Dmf. I 551.

32. Sposoby robienia atramentu pisarskiego, Dmf. I 682.

33. Nowe postrzeżenia, że siarczyk antymonu z wielu bardzo kopalni brany równie jak i preparata z niego, ledwo nie zawsze arszenik zawierają, Dmf. II 145.

34. Okólnik do wszystkich aptek od rządu Księstwa Lipeńskiego w Niemczech rozesłany, w rzeczy tyczącéj się sposobu robienia winianu potażu antymonialnego (*tartarus emeticus*) przez krystalizacyję, Dmf. II 154.

35. Sposób robienia soków zgęszczonych, przez P. C. H. Schütz, Dmf. II 156.

36. Poprawione sposoby oddzielenia cynchoniny od chininy, Dmf. II 159.

37. O fałszowaniu pieprzu angielskiego (*semina amomi*), Dmf. II 163.

38. Fałszowanie korzeni cykoryi jadowitemi korzeniami blekotu, Dmf. II 166.

39. Skażenie lub fałszowanie ałunu magnezyją, Dmf. II 168.

40. Skrócony sposób doświadczenia siarczanu magnezyi, czyli nie ma przymieszonéj soli glauberskiéj, Dmf. II 169.

41. Preparat złota Gozziego, Dmf. II 288.

42. Łatwy sposób skrystalizowania solnika wapna, Dmf. II 289.

43. Sposób robienia siarczyku żelaza, Dmf. II 290.

44. O skażeniu siarki, Dmf. II 292.

45. Reagens na alkali, Dmf. II 292.

46. Doświadczenie czynione nad wydobywaniem opium w Wielkiéj Brytanii, Dmf. II 597.

47. O nowym sposobie robienia kermesu z potażem kaustycznym, Dmf. II 612.

48. Nowy kroplomierz Greyner'a, Dmf. II 618.

49. O sposobie doświadczenia win fałszywych, Dmf. II 627.

50. Nowe odkrycia osobliwszéj własności suboxydu platyny u niedokwaszonego siarczanu platynowego i platyny metaliczněj, Dmf. II 630.

51. Późniejsze doświadczenia o rozpalaniu się platyny od gazu wodorodnego, Dmf. 637.

52. Doświadczenia czynione w tymże samym względzie przez Kastner'a, Dmf. II 639.

53. Kwas drzewny i rozmaite z niego preparata, Dmf. II 656.

54. Ostrzeżenie względem kwasu drzewnego, Dmf. II 658.

55. O ulotnieniu się olejów wonnych przez BUCHNER'a, Dmf. II 659.

56. Opisanie własności istoty krystalicznéj znalezionéj w olejku mięty pieprzowéj, przez P. ZADWOYNIA, Dmf. II 608.

57. Sposób robienia przysaletranu żywego srebra amoniakalnego, P. STOLTZE, Dmf. II 682.

58. O solniku wapna, sposobie robienia i wielorakiem jego użyciu, Dmf. III 390.

Zadwoynia F. 1. Wiadomość o ilości otrzymującéj się z niektórych świeżych produktów roślinnych po ich wysuszeniu, Pf. I 157.

2. Sposób robienia balsamu opodeldok, Pf. II 233.

3. Niektóre próby czynione z wodą źródlaną w Plissie, Pf. II 424.

2. *Farmakologija.*

Adamowicz. Krótkie uwagi o herbacie, Pp. II 60.

(*Alcoronoqué*). Opisanie produktu pod nazwiskiem *alcoronoqué*, świeżo wprowadzonego w użycie lekarskie, Pf. I 7.

Alkornokowego drzewa opisanie, Pf. I 9.

Beral. Cukry lekarskie, Dmf. III 470.

Bernard Jakób. Wyjątek z rozprawy o użyciu węgla w sztuce lekarskiéj, Pl. I 274.

Brandes. Pierwiastek właściwy pietrasznika plamistego (*conium maculatum*), Dmf. III 159.

Cadet. O korze nowo wprowadzonéj w użycie *malambo* zwanéj, Pf. I 14.

Doniesienie o nowéj korze febrowéj *Toddalia* nazywanéj, Pf. I 11.

Dierbach. Użycie lekarskie kombinacyi sinka z alkalami i metalami, Dmf. III 471 i 612.

Frank Ludwik. Wiadomość o skutkach pieprzu pospolitego (*piper nigrum*), przeciwko febrze, Pf. II 328.

G. Obywatel. O własnościach niektórych owadów chrząszczowych, uśmierzających bóle zębów, Pf. I. 160.

Grotthus Teodor. *Antrazothionuretum ferri*, nowy preparat zalecany do użycia lekarskiego, Pf. II 213.

Gruszyczka baldaszkowa (*pyrola umbellata*), Pf. I 302.

Huggins. Surrogat olejku rycynowego, Dmf. III 160.

Houlton. Nowy preparat z opium, Dmf. III 471.

O blekocie, Dmf. III 608.

Karbieniec pospolity (*lycopus europaeus*), Pf. II 156.

Lac sulphuris, Pf. II 413.

Lange P. Rozbiór kory wiązowéj, Pf. II 196.

Le Mercier i Buchner. O szkodliwych zdrowiu owadach w kwiecie omiegu lekarskiego (*Arnica montana*), Pf. I 27.

Maas. Rozbiór chemiczny główmicy żytniéj, Dmf. III 470.

Macewicz M. Postrzeżenie fałszowania gumy arabskiéj, Pf. I 13.

Matteucci D. C. Lekarstwa przeciw zgniliznie, Dmf. III 611.

Niedokwas cyny, Pf. II 64.

Nowsze postrzeżenia o doświadczeniu cyny.

O główmicy żytniéj (*secale cornutum*), świeżo wprowadzonéj w użycie lekarskie, Pf. I 33.

O wprowadzeniu w użycie lekarskie wnętrznéj kory sosnowéj (*alburnum pini*), Pf. I 179.

Ostróżka zbożowa (*delphinium coxsolida*), Pf. I 302.

Pelletier. Wiadomość o pierwiastku nowo odkrytym w korze peruańskiéj, Pf. II 190.

Przytulia ostrzyca (*galium aparixe*), Pf. I 302.

Rymkiewicz. O sposobie używania istot narkotycznych w postaci pary, Dmf. II 278.

Sachs. Rozbiór migdałów gorzkich i słodkich we względzie porównania części ich składających, Pf. II 207.

Scudery dr. O działaniu i użyciu kamfory, Dmf. III 306.

Sestrom. Sposób zbierania, suszenia i utrzymywania naparstnika.

Sinek żywego srebra (*cyanurethum hydrargyri*), Pf. II 52.

Sinek cynku (*zincum cyanicum*), Pf. II 56.

Sól szczawikowa, Pf. II 507.

Trommsdorf. Rozbiór kory nowo w użycie lekarskie wprowadzonéj pod nazwiskiem *Cortex cabarro alcoronoco*, Pf. I 10.

Vauquelin. Sposób doświadczania czystości cyny jaka się w handlu znajdować zwykła, Pf. I 164.

Węgiel zwierzęcy w użyciu lekarskiem, Pf. II 230.

Węglan potażu, Pf. II 64.

Woelck Fryderyk. O fałszowaniu mlecznicy gorzkiéj (*polygala amara*), Pf. I 177.

Wolfgang. 1. O szkodliwéj zamianie korzeni dzięgiela z korzeniami szaleniu jadowitego, Pl. I 285.

2. Postrzeżenie nowego gatunku fałszywéj czerwonéj kory peruańskiéj, Pf. I 3.

3. O fałszowaniu korzeni sarsaparyli, Pf. I 39.

4. Opisanie porostu ściennego (*parmelia parietina*), fp. I 41.

5. Wiadomość historyczna o dawnem użyciu lekarskiem sałaty i soku z niéj mlecznym, na nowo do lekarstwa wprowadzonym, Pf. I 46.

6. Skutki lekarskie stonki siedmiokropkowéj (*coccinella septempunctata*) z opisaniem tego owadu, Pf. I 163.

7. Rzecz o niewłaściwem używaniu korzeni mlecznicy gorzkiéj, Pf. I 173.

8. Piżmo, Pf. I 303.

9. Malina oddzielno-płciowa (*rubus chamaemoris*), Pf. I 431.

10. Szafran, Pf. I 444.

11. Nogiet ogrodowy (*calendula off.*), Pf. I 456.

12. Korzenie jalappy, Pf. II 1.

13. Korzenie turbitu, Pf. II 11.

14. Rzecz o jodynie nowem lekarstwie przeciwko chorobie wolem zwanéj, Pf. II 15.

15. Rzecz o wodzie wawrzynośliwowéj z migdałów gorzkich i o wielu innych rozciekach, zawierających w sobie kwas wodosinny, Pf. II 28.

16. Kwas wodosinny (*acid. hydrocyanicum*), Pf. II 44.

17. Kora peruańska (*cortex cinchonae*), Pf. II 159.

18. Wiadomość o goździkach korzennych w ogólności, Pf. II 335.

19. Senes, Pf. II 480.

20. Rogatnica korsykańska helminthochorton (*ceramium helm.*), Dmf. I 121.

21. Korzenie kalaguali (*radices calagualae*), Dmf. I 135.

22. Wiadomość o nowym pierwiastku piperynie z pieprzu zwyczajnego, Dmf. I 152.

23. Kwas kameryjowy, Dmfc. I 152.

24. Pierwiastki z roślin narkotycznych, Dmf. I 155.

25. Lupulin, pierwiastek działający w chmielu, Dmf. I 100.

26. Olej bursztynowy i olej zwierzęcy Dypella, Dmf. I 327.

27. Cukier ołowiany, Dmf. I 328.

28. *Gummi amoniacum*, Dmf. I 337.

29. *Gummi galbanum*, Dmf. I 339.

30. *Semina Adiowäen*, Dmf. I 341.

31. *Coculi indici*, *radix columbo*, Dmf. I 342.

32. *Lapis infernalis*, Dmf. I 345.

33. Solnik i occian żelaza, Dmf. I 348.

34. *Grana Tilli*, Dmf. I 349.

35. Wiadomość o roślinach cudzoziemskich, z których różne produkta są używane w celu lekarskim przez K. Sprengel'a prof. w Halli podana, Dmf. I 335.

36. Nowsza wiadomość o drzewie storaxowém, wydającém storax płynny, Dmf. II 131.

37. Chinínincha, nowy produkt zastępujący korę peruańską, Dmf. II 141.

38. *Chelone glabra*, Dmf. II 143.

39. *Trillium erectum cerruum*, Dmf. II 143.

40. Nowe drzewo sasafrasowe na wyspie Sumatra, Dmf. II 144.

41. *Akyjary* nowy gatunek gumy, Dmf. II 144.

42. Uwagi nad wyborem kory peruańskiéj, jéj rozbiorem i preparatami, Dmf. II 577.

43. Badania o własnościach i użyciu lekarskiem blekotu pospolitego, czynione w szpitalu miłosierdzia w Paryżu, przez profes. Fouquier, zebrane i ogłoszone przez D-ra Ratier, Dmf. II 589.

44. Wiadomość o gatunkach opium w Europie wyrabianych, Dmf. II 594.

45. Wiadomość o nowém lekarstwie przeciw glistom i robakom, Dmf. II 620.

46. Głównica żytnia (*secale cornutum*), Dmf. II 663.

Żiż B. (w Monachium), o fałszowaniu korzeni mlecznicy gorzkiéj (*polygala amara*), Pf. I 172.

3. *Balneologija i klimatoterapija.*

Adamowicz. 1. O wodach morskich, Pp. III IV 105.
2. O kąpielach morskich, Pp. III IV 110.
3. Teoryja wód mineralnych podług p. Van den Corput, Pp. III IV 113.
4. Liczba źródeł mineralnych podana przez p. D-ra Koppstadt w Rhiedt, Pp. III IV 118.
5. O wodach mineralnych w gubern. Kowieńskiéj, Pp. III. IV 119.
6. O wodach lekarskich sztucznych, Pp. III IV 126.
7. Krótkie wiadomości o wodzie mineralnéj w Kemmern w Inflantach, Pp. III IV 139.
8. O wodach druskienickich, K. W. 1840, 46.
9. O kąpielach morskich w Croisie, K. W. 1861, 56 i 62.

Bobrowski. Mineralne wody w Druskienikach, K. W. 1861, 67—73.

Korewa A. Woda mineralna Birsztańska uważana pod względem lekarskim, Pp. V. 277.

Kuszewicz Justyn. O wodach w Stokliszkach, Pp. III IV 129.

Moszyński Julian. Postrzeżenie lekarsko-praktyczne o działaniu wód druskienickich O. 1846 II 3.

Narbutt Teodor. Wiadomość o źródłach słonych w Litwie. O. 1845 I 17.

Pilecki Jan. 1. Postrzeżenie praktyczne lekarskie o działaniu wody druskienickiéj. O. 1845 II 3.
2. O wodach druskienickich, K. W. 1860, 35 36; 1861, 35 i 36.

Pribil. O wodach mineralnych kaukazkich i georgiańskich, Pf. I 366.

Renier Anicety. 1. Wody mineralne Birsztańskie, Pp. V 263.
2. Uwagi lekarsko-praktyczne nad działaniem wód mineralnych w Birsztanach. O 1844, VIII 5.
3. O mineralnych wodach Birsztańskich, K. W. 1860 43.

Syrokomla. List o wodach birsztańskich, K. W. 1860, 66, 67; 1861 41.

Wolfgang Jan. Wiadomość o wodach selcerskich szląskich, Pl. II 62.

Wolfgang Ksawery. 1. Ogólne postrzeżenia praktyczne o sposobie działania druskienickiéj mineralnéj wody na rozmaite cierpienia, O. 1844, III 5, VI 5.

2. Postrzeżenia lekarskie nad działaniem wody mineralnéj druskienickiéj w cierpieniach paralitycznych, O. 1845 IV 3, VI 3 VII 3.

4. *Toksykologija.*

Dwa przykłady nagłéj śmierci od użycia kwasu wodosinnego wewnątrz jako lekarstwa, Dmf. II 103.

Mayera Franciszka uwagi nad środkami podanemi przez P. Orfila przeciw użytym truciznom, Pf. II 472.

O nowym sposobie odkrycia trucizn w płynach kolorowych przez Orfil'a, Pf. II 473.

Otrucie dziewięciorga dzieci rośliną zwaną *aethusa cynapium*, Dmf. III 324.

Środki zapobiegające szkodliwemu działaniu niektórych alkaloidów, Dmf. III 326.

Wolfgang J. O śledzeniu otrucia, Dmf. I 164.

XIII. Medycyna sądowa. Policyja lekarska.

1. *Medycyna sądowa.*

Adamowicz. 1. O śledzeniu plam pod względem lekarsko-sądowym, Pp. I. 85.

2. O sińcach pod względem lekarsko-sądowym, Pp. I. 99.

3. Rozróżnienie krwi ludzkiéj od zwierzęcéj pod względem lekarsko-sądowym, Pp. III. IV. 159.

4. O zapobieganiu grzebania żywych, Pp. V. 112, (ob. Policyję.

Bernard Jan. Myśli o możności zapładniania mężczyzn *hypospadiaci* zwanych we względzie sądowo-lekarskim, Pl. II. 313.

Frank Józef. O jednym przypadku śmierci nagłéj postrzeżenie, Pl. II. 45.

Lobenwein J. A. O przyczynach i znakach uduszenia od wyziewu żarzących się węgli, Pl. I. 145.

O niepewności znaków śmierci z utonienia, Pl. II. 265.

O nadsolniku żywego srebra (*merc. sublim. corros.*) we względzie medycyny sądowéj, Pf. II. 475.

Próba na arszenik, Dmf. III. 166.

Śniadecki Jędrzéj. O przypadkach pozornéj śmierci i sposobach przywracania tak obumarłych osób do życia. Dw. 1805, III. 487; 1806 IV. 25, 110.

Wolfgang. Osobliwsze zdarzenie przywrócenia do życia utonionego przez P. Locwood w Smith Newhawem, Dmf. III. 678.

2. Policyja lekarska.

Epidemiczna choroba od użycia skażonéj soli kuchennéj w pokarmach, Dmf. III. 323.

Kuchenbecker. Projekt o założeniu osobnych składów materyjałów lekarskich, Pf. II. 453.

Lista farmaceutów, do których rozesłano okólnik z wyrażeniem miast, w których utrzymują apteki, Pf. I. 270.

Niebezpieczne skutki wodociągów ołowianych, Dmf. III. 166.

O egzaminach urzędników aptekarskich, Pf. I. 147, 258 i 391.

Ogłoszenie ministra spraw wewnętrznych Cesarstwa Rossyjskiego, względem dostarczania rychłéj pomocy dotkniętym cholerą, Dmf. III. 478.

O powinnościach pomocników w aptekach, uwagi P. Trommsdorf'a Pf. I. 398.

O stanie uczonym farmaceutów, Pf. I. 147.

O szkodliwości obić papierowych w pokojach ze względu na farby K. W. 1863, 114 i 115.

O ustawie przepisującéj informacyje dla lekarzy postępowania przy śledzeniu sądowém różnych zdarzeń chemicznych, Dmf. III. 167.

O użyciu solniku wapna (*chlorure de chaux)*, do oddaleni a swądu z ciał zmarłych, gnijących, Dmf. III. 573.

Parent du Chatelet. O wpływie fabryk tabacznych rozmaitych na zdrowie w nich znajdujących się osób, Dmf. III. 321.

Pariset dr. Preparata chloru p. Labarraque, jako prezerwatywa od dżumy, Dmf. III. 322.

Postanowienie względem aptek w Hanowerze, Pf. II. 322.

Przełożenie ministra oświecenia o tych, co mają świadectwa szkoły lekarskiéj warszawskiéj, Pf. I. 518.

Towiański Ludwik. O zarządzie lekarskim na drogach żelaznych, K. W. 1860.

Ukaz o spirytusie, Pf. I. 147 i 260.

Ukaz o postanowieniu nowéj płacy i innych wygód dla urzędników medycznych, farmaceutycznych i weterynarnych w służbie wojenno-lądowéj zostających, Pf. I. 518.

Układ warunków, pod jakiemi przyjmowani i utrzymywani są pomocnicy czyli subjekci w aptekach wileńskich, Pf. II. 316.

Wolfgang. Okólnik do wszystkich aptek od rządu księstwa Lipeńskiego w Niemczech rozesłany, w rzeczy tyczącéj się sposobu robienia winianu potażu antymonialnego przez krystalizacyję, Dmf. II 154.

XIV. Geografija i statystyka lekarska.

Moszyński Julian. Troki pod względem zdrowia, Pp. II 1.

Adamowicz. 1. O wpływie miejscowości na niektóre choroby, Pp. II 14.

2. Postrzeżenia o chorobach w Pińszczyznie, mianowicie około Kożanogródka zdarzających się, Pp. II 17.

Hreczyna Tadeusz. List... lekarza skarbowego w mieście powiatowem Hiżydze na Kamczatce, pisany pod dniem 15 Lipca 1817 do profesora Józefa Franka w Wilnie, Pl. I 279.

XV. Historyja medycyny.

Adamowicz. 1. Kilka uwag o teoryi i pigułkach Morisson'a, Pp. II 70.

1. Nekrolog Jana Wolfgang'a, K. W. 1859, Nr. 40.
2. Ocenienie homeopatji dawniejszéj i nowszéj, Pp. V I.
3. O homeopatji, K. W. 1861, 55—58.
4. O lekarstwach tajemnych i uniwersalnych, O. 1845, V. 3.
5. Wspomnienie o doktorze Larrey, Pp. II 92.
6. *Caesarea Academia medico-chirurgica vilnensis*, C. 35.

Frank Józef. 1. O wpływie ducha systematu w medycynie, wyjątek z rozprawy P. Martin, Dmf. I 589.

2. Rzut oka na teraźniejszy stan medycyny praktycznéj, Dmf. I 1.

Gutt J. Rzecz o ważności farmacyi we względzie naukowo-politycznym z dołączeniem myśli o jéj podniesieniu, wyjątek z dzieła niemieckiego J. A. Buchner'a, Pf. II 119.

Homolicki P. Profes. Józef Frank (urywek), K. W. 1861, 25 i 26.

Kirkor A. H. Julijan Albin Moszyński, rzecz czytana na posiedzeniu Wileńskiéj komisyi archeologicznéj d. 11 Października 1857, przez... T. II 304.

Korewa Aleksander. Prelekcyja przedstawiająca leczenie i lekarzy raka, wyłożona w szkole lekarskiéj w Londynie, przez doktora Spenzer Wells, Tłomaczenie Pp. V 29.

Kuczkowski Tomasz. *Historia rei medicae publicae in Imperio Rutheno adumbratio*, C. 1.

Liczba uczniów i promocyje w fakultecie medycznym cesarskiego Uniwersytetu wileńskiego, Dmfc. III 326.

Mianowski M. Wiadomość o życiu i pracach uczonych Jana Piotra Franka, czytana na publicznem posiedzeniu Cesarskiego Uniwersytetu wileńskiego dnia 15 Września r. 1822. Przytém rejestr dzieł i pisma Franka, Dmf. I 749 i 769.

Milikont. O Śniadeckich, K. W. 1860. 97.

Nekrologije: Acharius, Dmf. I 188.

Corvisart J. M., Dmf. I 368.

Ecker prof., Dmf. III 328.

Erhard Jan Gottlib, Dmf. II 342.

Fothergill Samuel, Dmf. II 343.

Giese Ferdynand, Pf. II 456.

Goercke Jan, Dmf. II 183.

Gooch dr., Dmf. III 621.

Grossi von prof., Dmf. III 328.

Gryzer Bartłomiej Paweł, Dmf. II 182.

Haller Albrecht, Dmf. II 342.

Harrach, Dmf. III 169.

Hartmann Filip Karol, Dmf. III 489.

Homolicki Michał, K. W. 1861 7.

Jenner Edward, Dmf. II 184.
Kern Wincenty, Dmf. III 486.
Leonhardi Jan Gottlib, Dmf. II 342.
Lobenwein Jan Andrzej, Pf. I 296.
Macewicz Michał, Pf. I 422.
Maunoir, Dmf. III 621.
Osiander F. B., Dmf. I 368.
Pelletan, Dmf. III 328.
Richter W., Dmf. I 558.
Schlegel (von) Fryderyk Justus, Dmf. III 488.
Schweigger, Dmf. I 187.
Vauquelin prof., Dmf. III 170.
Viborg, Dmf. II 342.
Wedemeyer, Dmf. III 328.
Weinhold prof. Dmf. III 169.
Westrumb'a J. F., Dmf. III 368.
Trommsdorff Fryderyk, Dmf. II 183.

Rymkiewicz. 1. Wykład nauki p. Broussais, Dmf. I 375.
2. O nauce Hahnemann'a, Dmf. III 78.
3. Teoryja włoska przeciwpobudzania, Dmf. III 227.

Tyszkiewicz Eustachy, Fryderyk Bachstroem dr. med.. K. W. 1862, 88—90.

Wagner K. 1. O stanie farmacyi w Anglii, Pf. I 286.
2. O stanie farmacyi we Francyi, Pf. I 408.

Wiadomość o pierwszem dziele Anatomii i medycyny wydanem w języku tureckim w r. 1820, Dmf. I 549.

Wikszemski Stanisław. Adolf Abicht—nekrolog, K. W. 1860 i 62.

XVI. Towarzystwa lekarskie. Zakłady naukowe.

Ustawy Towarzystwa lekarskiego wileńskiego, Pl. I V.

Szczegóły historyczne o Towarzystwie: I. Zaszczycenie Towarzystwa tytułem Imperatorskiego. II. Urządzenie wewnętrzne. III. Wydział farmaceutyczny. IV. Zmiany urzędników. V. Wybory nowych członków. VI. Członkowie zmarli. VII. Dary ksiąg od autorów. VIII. Obchód pamiątki urodzin Jenner'a wynalazcy wakcyny. Oda przez Ign. Szydłowskiego, Pl. II III—XLIV.

Towarzystwo medyczne Imperatorskie wileńskie, Pf. I 148.

Ustawy Towarzystwa medycznego wileńskiego, Pf. I 149.

Prawidła dla wydziału farmaceutycznego Towarzystwa wileńskiego medycznego, Pf. I 151.

Okólnik do JPanów farmaceutów wzywający do uczestnictwa w pracach wydziału, Pf. I 154.

O zaszczyceniu Towarzystwa medycznego tytułem Imperatorskiego, Pf. I 156.

Wezwanie farmaceutów okręgu wileńskiego do rozwagi nad potrzebą wzajemnéj pomocy, Pf. I 261.

Towarzystwa farmaceutyczne, Pf. I 147.

Treść posiedzeń wydziału farmaceutycznego Towarzystwa cesarskiego medycznego wileńskiego, w r. 1819 i w r. 1820, Pf. I 266 i 403.

Zagajenie posiedzenia publicznego na otwarcie wydziału farmaceutycznego w Towarzystwie medycznem wileńskiem dnia 3 Czerwca 1819 r., przez prezydenta tegoż Towarzystwa J. A. LOBENWEINA, Pf. I 272.

Przemowa na témże posiedzeniu przez J. GUTTA, dyrektora wydziału, Pf. I 276.

O zacności powołań w miarę umysłowego wykształcenia osób niemi zajętych. Rzecz w zastosowaniu do farmaceutów, na témże posiedzeniu czytana, przez J. WOLFGANGA, Pf. I 279.

Urządzenie tymczasowe Towarzystwa farmaceutów departamentu Sekwany, Pf. I 524.

O towarzystwach dobroczynnych dla medyków i farmaceutów w Anglii, Pf. I 532.

O botanicznych ogrodach w Warszawie, Pf. II 113 i 311.

Treść posiedzeń wydziału farmaceutycznego Cesarskiego Towarzystwa medycznego wileńskiego w r. 1820, Pf. II 116; w r. 1821, Pf. II 657.

O członkach korespondentach wydziału, Pf. II 158.

Wiadomość o lekcyjach dawanych w oddziale nauk lekarskich Cesarskiego Uniwersytetu wileńskiego w r. 1822 i 1823, Dmf. I 185 i 737.

Wiadomość o lekcyjach dawanych w oddziale nauk lekarskich Cesarskiego Uniwersytetu moskiewskiego, w roku 1822. Dmf. I 186.

Wiadomość o lekcyjach dawanych w Akademii medyko-chirurgicznéj peterburgskiéj, w r. 1821, Dmf. I 360.

Wiadomość o lekcyjach dawanych w oddziale nauk lekarskich Uniwersytetu warszawskiego w r. 1823, Dmf. I 739.

Ustawy Towarzystwa lekarskiego warszawskiego utworzonego dnia 6 Grudnia 1820 r., Dmf. I 353.

Wiadomość o lekcyjach dawanych w oddziale nauk lekarskich Uniwersytetu wiedeńskiego w r. 1823, Dmf. II 177.

Wiadomość o lekcyjach dawanych w oddziale nauk lekarskich Uniwersytetu berlińskiego w r. 1823, Dmf. II 178.

Wiadomość o lekcyjach dawanych w oddziale nauk lekarskich w Paryżu, w r. 1823, Dmf. I 180.

Wiadomość o lekcyjach dawanych w oddziale nauk lekarskich Uniwersytetu dorpackiego, Dmf. II 339.

Wiadomość o lekcyjach dawanych w oddziale nauk lekarskich Uniwersytetu Halskiego, Dmf. II 340.

Wolfgang. Wiadomość o muzeum historyi naturalnéj w Królewskim ogrodzie w Paryżu, Dmf. II 672.

Adamowicz. 1. Wzmianka o obchodzie jubileuszowym pięćdziesięcioletnim w Cesarskiem Towarzystwie lekarskiem wileńskim, Pp. V 118.

2. Krótka wiadomość o czynnościach Cesarskiego Towarzystwa lekarskiego w Wilnie w r. 1857, T. W. 286.

3. Ogłoszenie *Accesit* d-rowi med. Feliksowi Studzienieckiemu w Tarnopolu, w Galicyi za rozprawę o kołtunie, K. W. 1859, 78.

4. Opis jubileuszu K. W. 1855, Nr. 99.

Moszyński Julian. 1. Wiadomość o czynnościach Cesarskiego Towarzystwa lekarskiego wileńskiego, w r. 1843 Pp. I 100; w r. 1844, Pp. II 95; w r. 1845 Pp. III IV 245; w roku 1846 Pp. III IV 264.

2. Zakłady dobroczynne w Wilnie w czasach przeszłych i dzisiejszych, Pp. V 169.

3. Ogłoszenie rezultatu o konkursie kołtuna z trzech pierwszych lat i przyznanie *accesit* dokt. med. Studzienieckiemu za jedną z rozpraw K. W. 1859, Nr. 50.

Posiedzenia Towarzystwa lekarskiego wileńskiego (drukowano w Kuryerze Wileńskim); w r. 1860, NN. K. W. 22, 30, 34,

42, 74, 83, 92, 94 i 100; w r. 1861 NN. 5, 14, 24, 32, 40, 73. 82, 94 i 100; w r. 1862 NN. 7, 15, 24, 32, 40, 74, 82, 94 i 101; w r. 1863 NN. 7, 34, 42, 56, 120, 139 i 146; w r. 1864 NN. 7, 23, 37, 47, 61, 76, 83, 110, 124, 139 i 148.

Programma o kołtunie K. W. 1856, Nr. 14—17.

XVII. Weterynaryja.

Adamowicz. Zaraza bydlęca, K. W. 1860, 28.

Boussingault. O własnościach lekarskich uryny zwierząt roślinożernych, Pp. II 89.

Muyschel Karol. *De medecinae veterinariae intra illud temporis spatium, quod ab a.* 1825 *ad a.* 1835 *effluxit conditione et incrementis C.* 327.

Paszkiewicz. 1. O szczepieniu księgosuszu, K. W. 1860, 96. Karbunkuł. 2. Środki postępowania, K. W. 1864, 79.

XVIII. Rozmaitości.

Adamowicz. 1. O sztucznym śnie kataleptycznym. K. W. 1860, 6.

2. O rzadkiem dziele *Crescentyna* o gospodarstwie. O tworzeniu się bursztynu. O czaszkach pruskich.—Czytane na posiedzeniu komisyi archeologicznéj wileńskiéj, K. W. 1860, 83.

3. O spirytyzmie jako przyczynie obłąkania, K. W. 1863, 16.

4. O używaniu okularów, Pp. II 66.

5. O okularach, Pp. III IV 146.

Gałęzowski Ksawery. Korespondencyja z Paryża, Pp. V. 297.

Molenda E. dr. O nadużyciu polskich wyrażeń szczególniéj w medycynie, K. W. 1861, 71.

Renier A. 1. O handlu w Syberyi kością mamutową i o miejscach jéj znajdowania się, K. W. 1861, 72.

2. List o wściekłym wilku, który pokąsał 63 ludzi w powiecie słuckim, w majątku Ewangeliszczach, obywatela Rejtana, K. W. 1862, 52.

Rymkiewicz. 1. Wiadomość o dziele p. Scheu p. t. *Ueber Krankheits Anlagen der Menschen I. Th.* Wien 1821, Dmf. I. 677

2. Wiadomość o materyjach zawartych w dziele pod tytułem: *Synopsis praxis medico-obstetriciae quam Mosquae exercuit* Guilielmas Michael Richter, wydanem w roku 1820 w Moskwie, Dmf. I 361.

3. Wiadomość o materyjach zawartych w 1-ym tomie dzieła pod tytułem: *Vermischte Abhandlungen aus dem Gebiethe der Heilkunde von einer Gesellschaft praktischer Aerzte*, wydanego w roku 1821, w Petersburgu, Dmf. I 366.

4. Wiadomość o materyjach zawartych w 2-im tomie Pamiętników Cesarskiego Towarzystwa lekarskiego wileńskiego, wydawanym w r. 1821, Dmf. I 552.

Bauer Franciszek. Mikroskopiczne postrzeżenia nad śniegiem czerwonym, Pf. II 151.

Frank Józef. 1. Wyciąg krytyczny z dziennika medycyny praktycznéj Hufelanda, Dmfc. I 246.

2. Wyciąg krytyczny z rozmaitych dzienników, Dmf. I 464.

3. Wyciąg z roczników medycznych Imperyjum austryjackiego, wydawanych w r. przeszłym 1821, Dmf. I 628.

Śniadecki Jędrzéj. 1. Przemowa, Dmf. III V—XVIII.

2. O ogniu wszczynającym się w ciałach żyjących i o ich pogorzeniu, Dw. 1805, I 70.

Dzieła nowsze do chemii i farmacyi, tudzież farmakopei. Pisma peryjodyczne, Pf. I 145, 256; Pf. II 115, 449.

Odezwa recenzenta D. F., Pf. I 381.

Uwagi nad artykułem „łatwy sposób robienia solanu potażowego i t. d.“, Pf. I 382.

Recenzyje: Pf. I 512, 515; Pf. II 450.

Odezwa i postrzeżenia obywatela wołyńskiego nadesłane do wydziału farmaceutycznego, Pf. II 90.

Kilka słów do farmaceutów w Niemczech, Pf. II 433.

Postrzeżenia p. Żadwoynia w Głębokiem, Pf. II 140.

O kruszczu przypadkowie znalezionym w guberni podolskiéj. Wiadomość nadesłana od P. Wincentego Bielawskiego, aptekarza w Tulczynie, Pf. II 142.

Ostrzeżenie o korzeniach fałszywych sarsaparyli, Pf. II 143.

O sposobie użycia sarsaparyli, Pf. II 143.

Szkodliwy dodatek do piwa, Pf. II 146.

Pożyteczne zastosowanie gazu saletrorodnego, Pf. II 146.

Sposób zachowania wody od zepsucia zwłaszcza na okrętach, Pf. II 148.

Postrzeżenia P. Humboldta nad dźwiękiem głosu, powiększającym się w nocy, Pf. II 148.

O cieple w miejscu próżném, Pf. II 148.

Płyn do bielenia według Westrumba, Pf. II 149.

Korzystanie z ługu pozostałego od żłuktania, Pf. II 150.

Ziemia krzemienna, Pf. II 152.

Deszcz krwisty, Pf. II 154.

Ogłoszenie redakcyi *Bibl. univ.*, względem Jodyny, Pf. II 477.

Jezioro w Ameryce południowéj zawierające sodę, Pf. II 478.

Awanse i zaszczycenie honorami, Dmf. I 557.

Ogłoszenie nagrody przez rząd księstwa Oldenburgskiego, Dmf. II 171.

Wiadomości bibliograficzne z r. 1821, Dmf. II 331.

O połączeniu Instytutu anatomicznego z Akademiją kunsztów w Dreźnie, Dmf. II 341.

Lhotski przedsiębiorący podróż do Nowéj Holandyi, Dmf. III 169.

Sztuczne wody mineralne w Odessie, Dmf. III 328.

Ortopedyczny Instytut w Hannowerze, Dmf. III 328.

Zadania do rozwiązania: Vogela z Głogowa, Dmf. III 169; Towarzystwa Harlemskiego *idem*; działu fizycznego Akademii nauk w Paryżu *idem* 327, Towarzystwa lekarskiego w Bordeaux *idem* 328; Od rządu rosyjskiego o zarazie sybirskiéj pod nazwiskiem karbunkułu *idem* 484; o cholerze *idem* 485.

Wiadomość o bibliografii medycznéj, Dmf. III 170, 329, 491 i 621.

Medycy podniesieni w rangach, mianowani kawalerami orderów, lub z innych powodów zaszczytnie wspomnieni w Dzienniku, Dmf. III 168, 327, 486 i 620.